

Олег Авраменко

ЖМЕНЯ ВІЧНОСТІ

КАМЕРА

Олег АВРАМЕНКО

ЖМЕНЯ ВІЧНОСТІ

Київ – 2004

УДК 821.161.2-312.9

ББК 84.4 УКР-445

A 21

АВРАМЕНКО, Олег

A 21 Жменя вічності: Роман. — К.: Джерела М,

2004. — 288 с.

ISBN 966-7831-62-0

Вічність належить нам. І кожен візьме собі стільки, скільки вміститься у жменях. Тільки не розсіпте, бо свого часу Бог неухважно розчепірів пальці – і от тепер на небі стільки зірок, що не порахувати навіть нашим нащадкам.

Олег Авраменко не потребує рекомендацій. І його новий роман як завжди динамічний, несподіваний, розумний, – словом, фірмовий авраменківський.

Випадкова зустріч приводить головного героя у табір заколотників. Режим інопланетних загарбників, який, здавалося, житиме вічно, раптом починає тріщати по швах... Але переповідати художні твори – справа невдячна. Єдине, що хочеться зауважити, – авторові вдалося уникнути традиційних фантастичних вад і не потрапити у звичні жанрові пастки. Характери тут виписані з бальзаківською ретельністю, сюжет накручується так, що позадриб би сам Хаггард. А проблеми консервації людської культури й альтернативного розвитку цивілізації майстерно вплетені у тканину бойовика.

Навіть сили добра, що мають урешті-решт перемогти, виявляються не такими вже і добрими. А сили зла – не такими вже і злими. Інакше кажучи, все, як у нашому житті. Бо це книжка про нас із вами. І до бісової мами космольоти та просторові переходи.

Адже вічність насправді у наших руках. Просто у жменях.

ББК 84.4 УКР-445

© О. Авраменко, 2004

© ТОВ «Джерела М»,

художнє оформлення,

оригінал-макет, виключна

ліцензія на видання, 2004

ISBN 966-7831-62-0

ПРОЛОГ

Змалку я любив дивитися в нічне небо, рясно всіяне безліччю яскравих зірок. Їх було понад вісімдесят тисяч, видимих неозброєним оком, і близько мільйона – помітних навіть у слабкий телескоп. Вони сплітались у химерні візерунки й перетворювали небозвід моєї планети на осяйне мереживне склепіння, до якого так хотілося дотягтися рукою й зачерпнути звідти жменю мерехтливих вогників...

Зорі видавалися мені такими близькими, такими досяжними. Вони заворожували, гіпнотизували, вабили до себе з надзвичайною силою. Дивлячись на них, я забував про все земне і думками злітав угору, в безкрайні космічні простори. Я не розумів, як люди можуть жити під таким чарівним небом і не думати про зорі, що сяють у височині.

Але доводилося...

Доводилося жити, не думаючи про це, бо думати було боляче й тоскно. Думати – означало страждати, мучити себе марними сподіваннями і тішитися нездійсненними мріями. Думати – це гортати трагічні сторінки мину-

лого, переживати за сумне сьогодення і з тугою дивитися в безрадісне майбутнє. Значно легше було жити бездумно. Просто жити – і не дивитися в небо. Не бачити зірок, якими ми колись володіли і якими так бездарно розпорядилися. А врешті-решт їх утратили. Утратили назавжди, безповоротно.

Зорі знову стали чужими, далекими, недосяжними. Вони відмовилися від нас, і ми скорилися їхньому вирокові. Не відразу, не без боротьби – але скорилися. І повернулись до земних справ, намагаючись не зводити до неба очей.

Колишня могутня людська цивілізація була скинута з п'єдесталу своєї величі й розпорошена по Галактиці. Серед ста мільярдів зірок, немов піщини в океані, загубилися кілька десятків світів, залишених у розпорядження людей. Світів, перетворених на величезні космічні резервації для вмирущого людства.

До таких резервацій належала й планета Магаварша. Із санскриту її назва перекладалася як „Велика Країна”, однак насправді вона була просто великою тюрмою. А я був один з її в'язнів...

1

Земля невблаганно наближалася. Внизу пропливли довгасті корпуси гідропонного комплексу, блиснула на сонці звивиста стрічка ріки і потяглися смуги свіжої ріллі. А попереду за курсом, біля самого небокраю, вже виднілися будівлі аеропорту.

Не чекаючи на попередження диспетчера, я випустив шасі. З технічного погляду це було безглуздя, однак правила є правила – їх належить виконувати. Чиновникам з департаменту безпеки польотів не втовкмачиш, що завантажений під зав'язку суборбітальний лайнер вагою двадцять тисяч тонн може лише стояти на своїх колесах. А ще – повільно пересуватися по літному полю. Але в жодному разі не сідати зі швидкістю п'ятсот кілометрів на годину. У тому неймовірному випадку, якщо одночасно відмовлять антиграви лайнера та злітно-посадочної смуги, ніяке шасі не врятує від катастрофи. Занадто вже велика вертикальна складова імпульсу – швидкості, помноженої на масу.

– Контрольний центр – вісімсот тридцять другому, – почувся з динаміка жіночий голос. – Остання перевірка перед посадкою. Повідомте про стан бортових систем.

– Усі бортові системи функціонують нормально, – відзвітував я. – Розрахунковий час до торкання – п'ятдесят секунд. Підтвердьте остаточну готовність смуги.

– Готовність підтверджую. М'якої посадки, вісімсот тридцять другий.

– Дякую, Центре. Приземляємось.

Досягши межі літного поля, лайнер з відчутним поштовхом увійшов у зону негативної гравітації і стрімко помчав над рівним бетонним покриттям посадкової смуги.

– Є торкання! Починаємо гальмування.

Запрацювали на повну потужність бортові антиграви, відхиливши сумарний вектор сили тяжіння в протилежний напрямку руху бік. Тепер лайнер наче піднімався пологим схилом, щосекунди втрачаючи швидкість, а його кінетичну енергію поглинало поле штучної гравітації.

– Швидкість чотириста кілометрів на годину, – повідомила диспетчер. – Триста – двісті – сто п'ятдесят – сто – сімдесят – п'ятдесят... Останній кілометр пробігу.

Я почав зменшувати потужність антигравів, а метрів через п'ятсот і зовсім вимкнув їх. Інерції вистачило рівно настільки, щоб із черепашачою швидкістю доповзти до кінця смуги і виїхати на рулівну доріжку.

Далі від мене вже нічого не залежало. Наземна служба аеропорту перехопила контроль над лайнером і скерувала його до вільного вантажного терміналу.

– Чудова посадка, вісімсот тридцять другий, – сказала наостанку диспетчер. – Працювати з вами одне задоволення.

– Взаємно, Центре, – відповів я. – Вісімсот тридцять другий зв'язок закінчив.

– Центр зв'язок закінчив. Приємного відпочинку, Стефано.

– До зустрічі, Мадрі.

Вимкнувши комунікатор, я відкинувся на спинку пілота крісла і став розминати затерплі м'язи шиї. Мій напарник, Ахмад Раман, дістав сигарету, квапливо розкурих її і глибоко затагнувся. Під час польоту він утримувався від паління, зате після посадки чадів мов паровоз.

– Знаєш, Стефано, – задумливо мовив він, – я тобі не заздрю. А часом мені тебе шкода.

Я здивовано глипнув на нього:

– А це чого?

Ахмад збентежився. Очевидячки, ці слова вирвалися в нього мимоволі.

– Ти чудовий пілот, друже, – неохоче відповів він. – Кращий з усіх, кого я знаю. Інші, з ким я літав, були просто гарні професіонали. А ти пілот від Бога. Ти не працюєш у небі – ти ним дихаєш, ти ним живеш. Воно для тебе рідніше й ближче за землю.

Ахмад замовк і задивився на тонку, тремтливую цівку сигаретного диму. Йому явно не хотілося продовжувати цю розмову.

Тим часом лайнер уже доправили на стоянку і тепер зістикували з терміналом. Час було рушати.

– Ну то й що? – запитав я, підводячись зі свого місця. – До чого ти ведеш?

– Та до того, що в нашому небі тобі затісно. Ти схожий на птаха, замкненого у просторому вольєрі. Там начебто й літати можна, але однаково це неволя. Я ж бачу, як жадібно ти дивишся на зорі, коли ми летимо над стратосферою. Твої очі палають нестримним вогнем. Іноді я боюся, що ти утнеш якусь дурницю.

Я мовчки одягнув кітель, старанно уникаючи погляду напарника. Ахмадові слова стали для мене неприємним сюрпризом. Якщо його спостереження стануть відомі начальству, якщо воно тільки запідозрить, які думки сновигають у моїй голові, поки лайнер мчить над планетою по балістичній траєкторії, то мене негайно ж переведуть з суборбітальних маршрутів на якусь тихохідну посудину, що не піднімається вище тридцяти кілометрів над рівнем моря. Тоді я вже ніколи не побачу зірок у всьому їх різнобарв'ї, вже ніколи не відчую себе хоч трохи, бодай на саму децицію, та все ж у космічному польоті...

Мабуть здогадавшись, про що я думаю, Ахмад додав:

– Не переживай, Стефане, я нікому цього не казав. І не збираюся.

– Дякую, – відповів я. – Ти теж можеш заспокоїтися: я не робитиму дурниць. Ти це хотів почути?

– І це також. Але насамперед хочу бути певним, що ти усвідомлюєш свої проблеми.

– Чудово усвідомлюю. – З цими словами я надягнув форменого кашкета. – Гарзд, ходімо. Рейс закінчився.

2

Аеропорт Нью-Калькутті був найбільший на Магаварші. Колись він називався космопортом, проте років дев'яносто тому його без зайвого галасу перейменували. Така ж доля спіткала і всі інші космопорти планети, з яких уже понад сторіччя не стартував жоден космічний корабель. Астровокзали перетворилися на аеровокзали, величезні ангари для міжзоряних суден поступово демонтували, і на згадку про часи людського панування над космосом залишилися тільки довгі злітно-посадочні смуги з потужними антигравітами, розрахованими на навантаження до п'ятисот кілотонн. Більшість цих смуг давно були виведені з експлуатації, а ті, що ще продовжували функціонувати, використовували ледве на п'ять відсотків їх робочої потужності, обслуговуючи польоти трансконтинентальних важкозовів на зразок мого лайнера.

Я неквапно перетнув наповнений людьми центральний вестибуль аеровокзалу і спустився на другий підземний рівень, де містилися магазини, відео- та ігрові салони, перукарні, бари, кафе та ресторани.

Я любив занурюватися в атмосферу цього невеликого, але гамірливого містечка. Часом

у мене виникала ілюзія, що я перенісся на сотню років у минуле і знаходжуся серед людей, які вирушають у подорож не на кілька тисяч кілометрів, а в довготривалий міжзоряний переліт...

Поблукавши півгодини серед строкатої юрби, я відчув, що вже нагуляв собі апетит, і попрямував до невеликого ресторанчика, що скромно притулився в самому кінці одного з бічних тунелів. Я частенько заходив сюди перекусити після роботи, мені дуже подобалася тутешня кухня.

Поки офіціант виконував моє замовлення, я поволі пив мінеральну воду і безтурботно спостерігав за декоративними рибками, що плавали у величезному акваріумі. Але незабаром мою увагу привернула худенька світловолоса дівчинка років дванадцяти в легкій квітчастій курточці й штанях темно-синього кольору, що сиділа за сусіднім столиком. Вона вже пообідала і тепер ліниво копирсалася ложкою в десерті, час від часу зиркаючи в мій бік. Я допитливо подивився на неї, дівчинка чомусь почервоніла і зніяковіло втупилась у свій десерт.

Нарешті офіціант приніс мені обід, побажав смачного й попрямував до моєї юної сусідки. Починаючи їсти, я краєм ока побачив, як дівчинка простягла йому банкноту в сто рупій. У відповідь офіціант незадоволено похитав головою і тихо щось сказав. Його слів я

не розібрав, але суть справи зрозумів: дівчинка намагалася розплатитися за обід готівкою, проте офіціант відмовлявся її приймати й вимагав картку соціального забезпечення.

Дівчинка розгубилася. Вона безпорадно знизала плечима і, затинаючись, почала пояснювати, що забула картку в сумці, яка з іншими речами лежить зараз у камері схову. Її акцент (а вірніше, майже цілковита його відсутність) остаточно прояснив ситуацію: як і я, вона була родом з Полуденних островів, мешканці яких, переважно нащадки британських та північноамериканських першопоселенців, вперто не бажали інтегруватися в надто соціалістичне суспільство материкової частини Магаварші. Полуденні мали широку автономію в межах федерації й жили за своїми, значно ліберальнішими законами. Так, наприклад, виховання дітей вважали в нас винятковою прерогативою батьків, а суспільству в цьому процесі відводили другорядну роль. Вочевидь, дівчинка вперше прибула на материк і зовсім не врахувала тієї обставини, що тут її витрати контролюють не татко з матусею, а держава.

З'ясувавши, що соцкартки в клієнтки нема, а її батьки залишилися вдома, офіціант неохоче дістав телефон, щоб викликати чергового інспектора з дитячої кімнати поліції. Його аж ніяк не тішила перспектива зчиняти в ресторані скандал, проте нічого вдіяти він не

міг: за законом усі розрахунки з неповнолітніми мали здійснюватися лише через фонд соцзабезпечення, а брати в них „живі” гроші – чи то готівку, чи електронні – суворо заборонялося.

Дівчинка зацьковано роззирнулася в пошуках порятунку, і майже відразу її погляд зупинився на мені. Я зрозумів, що зараз вона утне якусь дурницю: кинеться тікати чи спробує дати офіціантові хабара. Найгірше, що чекало на неї через відсутність картки, це безкоштовна лекція з основ соціальної держави і повернення додому. А от за злісний антигромадський учинок її могли на кілька місяців запроторити до спецінтернату. Часто-густо діти неадекватно реагують на ситуацію і, намагаючись уникнути дрібних неприємностей, здатні втрапити у велику халепу...

Ці думки блискавкою промайнули в моїй голові. Підкоряючись імпульсові, я покликав офіціанта. Оскільки я був постійним клієнтом закладу, він негайно полишив дівчинку й підійшов до мене.

– Слухаю вас, сер.

– Перепрошую, що втручаюся не у свою справу, – промовив я досить голосно, щоб мене чула й сусідка, – але, здається, я можу вирішити проблему.

Офіціант подивився на мене трохи здивовано, а дівчинка – з боязкою надією. Я продовжував:

– Гадаю, я маю повне право почастивати юну леді обідом. Чи не так?

– Це ваше право, сер.

Я дістав з кишені кредитку.

– Скільки вона винна?

Якби я був випадковим відвідувачем ресторану, офіціант напевно відхилив би мою пропозицію, запідозривши мене в нечистих намірах щодо дівчинки. Проте я тут часто обідав, на мені була форма льотчика, а крім того, моя зовнішність і вимова свідчили про походження з Полуденних, отож він вирішив, що я просто хочу виручити землячку.

– Вісімдесят п'ять рупій, сер.

– Відрахуйте.

Офіціант зняв з моєї кредитки гроші, потім сказав:

– Дякую вам, сер. Нам ні до чого зайві проблеми. – Відтак повернувся до дівчинки: – А ви, міс, зараз же йдіть до камери схову і візьміть свою соцкартку. Завжди тримайте її при собі. Зрозуміло?

Вона лише мовчки кивнула, ледь переводячи подих від хвилювання. З усього було видно, що цей прикрий інцидент змусив її добряче понервувати.

Офіціант пішов обслуговувати інших клієнтів, а я підбадьорливо усміхнувся своїй юній сусідці і повернувся до перерваного обіду.

За хвилину вона підвелася й несміливо підійшла до мене.

– Дуже вам дякую. Ви мене здорово виручили.

– Пусте, – відповів я. – Наступного разу будь уважніша, не залишай свою картку в багажі.

– Авжеж... Я буду уважною... – Дівчинка зам'ялася. – Я... я так розумію, що мені не можна відшкодувати ваші витрати?

– Правильно розумієш. Та не переймайся: через ті вісімдесят п'ять рупій я не збанкрутую. Якщо ж совість не дозволить тобі жити в боргу переді мною, то попросиш батьків перерахувати цю суму до фонду профспілки льотчиків – і ми будемо квити.

Вона нарешті усміхнулася. Від її усмішки навколо стало світліше, ніби сонечко зійшло. Я мимоволі подумав, що з такою чарівною, з такою променистою усмішкою вона вже за кілька років почне розбивати чоловічі серця.

– Безумовно, містере... – вона зробила паузу, щоб прочитати напис на іменній планці з правого боку мого кітеля, – ...е-е, капітане Матусівікз.

– Матусевич, – поправив я. – Сполучення „с” і „z” позначає звук „ч”. А тебе як звати?

– Рашель... тобто Рейчел.

– То Рашель чи Рейчел?

– Рашель. Але пишеться так само, як Рейчел.

Тільки зараз я відчув у її мові певну своєрідність. Мешканці Полуденних розмовляли

чистою англійською, та це аж ніяк не означало, що вимова на всіх островах була однаковою. У Рашелі акцент вчувався сильніше, ніж звичайно, і я ніяк не міг прив'язати його до географії архіпелагу. Слова її лилися м'яко та мелодійно.

– До речі, ти звідки?

У великих сірих очах Рашелі промайнула розгубленість. Здавалося, вона не відразу зрозуміла моє запитання, а потім, коли нарешті збагнула, про що йдеться, ще кілька секунд барилася з відповіддю.

– Спрінгфілд, острів Джерсі.

– Гм, ніколи там не був. Однак чув, що у вас чудовий курортний комплекс.

– Ага, – підтвердила Рашель.

На цьому наша розмова згасла. Рашель ще трохи постояла біля мого столика, переминаючись з ноги на ногу, тоді якимось непевно мовила:

– Ну, я пішла...

– Щасливо, – відповів я. – Не забудь про картку.

– Не забуду. Ще раз дякую.

Подарувавши мені на прощання свою осяйну усмішку, Рашель попрямувала до виходу. Я провів дівчинку довгим поглядом і з заздрістю подумав, що її батькові неабияк поталанило. Чоловік, у якого є така донька, має відчувати себе надзвичайно щасливою людиною...

3

Коли через півгодини я вийшов з ресторану, то чомусь зовсім не здивувався, побачивши, що в тунелі мене чекає Рашель. Не можна сказати, що я розраховував її знову побачити, але що хотів – так.

– Уже взяла картку? – запитав я.

– Ні.

– Чому?

– Бо залишила її вдома.

Подумки я обізвав себе бовдуром. Слід було відразу здогадатися, що Рашель збрехала офіціантові. Вона не могла забути свою соцкартку в багажі, адже тоді не мала б чим заплатити за користування камерою схову. Отже, багажу в неї зовсім не було, вона прилетіла лише з тим, у що була вдягнена.

– Неприємна історія, – сказав я. – Чим можу допомогти? Узяти зворотний квиток?

Рашель явно не розраховувала на таку щедрість з мого боку і на секунду навіть завмерла від здивування.

– Ох, дякую, не варто. Я приїхала в гості до дядька, він про мене подбає. От тільки... – вона збентежилася, – проблема в тому, як до нього дістатися. Мій джерсійський проїзний на метро тут не діє.

– Зрозуміло. Ну що ж, пішли я куплю тобі жетони.

Ми попрямували в інший кінець тунелю, де був вхід на станцію підземки.

– А дядько хоч знає про твій приїзд? – поцікавився я.

– Звичайно.

– То чому не зустрів тебе?

– У нього лекції в університеті. Ми домовилися, що я доберуся сама. Зрештою, я вже не маленька.

Я скептично усміхнувся, однак не став заперечувати.

– Твій дядько викладач?

– Ага. Професор фізики.

Ми ввійшли у вестибуль метро, я вставив свою кредитку в найближчий автомат і одержав п'ять жетонів.

– Вистачить?

– Власне, мені досить одного, – відповіла Рашель, проте взяла в мене всі жетони, чотири з них сунула в бічну кишеню штанів, а останній стиснула в руці. Скоромовкою промимривши слова подяки, вона вже зробила була крок до ескалатора, аж раптом завмерла і рвучко повернулася до мене. Обличчя її стало блідим, а в очах застигли жак.

– Що з тобою? – стурбовано запитав я. – Тобі погано?

– Тихше! – напружено прошепотіла Рашель. – Не говоріть... Не повертайтеся.

Повз нас пройшов високий чорношкірий чоловік у строкатому вбранні і зупинився біля сусіднього автомата. Рашель старанно нама-

галася не дивитися на нього, але мимохить скоса стежила за ним.

Чоловік, не звертаючи на нас уваги, купив жетони й попрямував до турнікетів. Рашель нарешті оговталася, міцно схопила мене за руку і потягла до виходу з метро.

– Хутчіш. Ходімо!

Зовсім спантеличений, я без заперечень пішов за нею.

Вийшовши назовні, Рашель відпустила мою руку й безсило притулилася до скляної стіни. Вона вся тремтіла, на її чолі виступили краплини поту. Вона не просто злякалася – вона була нажахана.

– Ти поясни мені, що сталося? – суворо запитав я. – Ти знаєш того чоловіка?

– Це... – Їй забракло повітря. – Це п'ятидесятник.

Мені знадобилося не менше десяти секунд, аби второпати, про що йдеться. Як і всі жителі Магаварші, я підсвідомо уникав будь-яких думок про Чужих, тому спершу подумав, що Рашель має на увазі древню релігійну секту, про яку я читав в одній історичній книжці. І лише згодом до мене дійшло, що вона каже про розумну гуманоїдну расу, чії представники славилися своїми метаморфними здібностями. Ні, звичайно, перевтілюватися на коней чи кроликів вони не могли, проте скопіювати людську зовнішність їм було до снаги. Особливо негроїдну – оскільки природний ко-

лір їхньої шкіри варіювався від вугільно-чорного до ясно-коричневого.

П'ятидесятниками їх прозвали через те, що генний набір у них складався з двадцяти п'яти пар хромосом, замість людських двадцять трьох, і цими чотирма зайвими хромосомами біологи пояснювали метаморфність п'ятидесятників. Утім, офіційно їхня раса називалася нерейми – від імені міфологічного персонажа, здатного змінювати свою зовнішність, – але в просторіччі до них міцно прилипло прізвисько „п'ятидесятники”.

Свого часу нерей-п'ятидесятники були найвірнішими соратниками землян у їхній космічній експансії, але згодом саме вони, у союзі з ще однією гуманоїдною расою – габбарами, очолили антилюдську коаліцію і розв'язали галактичну війну. Ця війна завершилася нищівною поразкою людей...

– Не кажи дурниць, – переконливо мовив я. – Ти бачила просто чорношкірого чоловіка. Людину, а не п'ятидесятника. Ніяких Чужих на Магаварші немає. Вони там, – я кивнув угору, – а ми тут. Це передбачено угодою, якої ми суворо дотримуємося.

– Ні, – правила своєї Рашель. – То був п'ятидесятник. Я впізнала його по ході. Вони рухаються по-особливому, це не можна сплутати ні з чим іншим.

Я важко зітхнув і задумався, що ж робити далі. Повз нас проходили люди, дехто з ціка-

вістю поглядав у наш бік: дивна поведінка Рашелі привертала увагу. Ще трохи – і якийсь надто пильний громадянин запідозрить, що я чіпляюся до дівчинки. А тоді клопоту не оберешся...

– Отже так, – сказав я. – Підеш зі мною. Я відвезу тебе до дядька на флаєрі.

Рашель не стала перечити і відразу погодилася. Очевидно, батьки не застерігали її від зайвої довірливості при спілкуванні з незнайомими чоловіками.

Ми пройшли на службову стоянку й сіли в мій флаєр. Рашель розташувалася в передньому кріслі для пасажирів, зняла курточку і рукавом сорочки витерла спітніле чоло.

– Вибачте, я така дурепа! Сама не розумію, що на мене найшло. Навіть якщо це був чужинець, яке мені до нього діло.

Слова Рашелі звучали непереконаливо. Вона явно намагалася обернути все на жарт, проте я бачив, що її й досі тіпає.

Черговий по стоянці дав мені сигнал, що шлях вільний. Я одразу запустив двигун, злетів і спрямував флаєр до найближчої транспортної розв'язки.

– Ну, куди летимо?

– В університетське містечко. Бозе-драйв, сто вісімнадцять.

Це було майже в протилежному кінці міста.

– Ясно. Хвилин за сорок будемо на місці.

Діставшись розв'язки, я піднявся на третій швидкісний горизонт і пірнув у потік машин, що рухались у південно-західному напрямку.

– До речі, – трохи згодом обізвався я. – Як звати твого дядька?

– Свами Агатіяр.

– Знайоме ім'я. Десь я його чув.

– Кілька років тому йому присудили Всепланетну премію з фізики. А він від неї відмовився.

– Тепер згадав. Гучний був скандал. Якщо не помиляюся, він протестував проти недостатнього фінансування своїх досліджень. Але з фундаментальною наукою завжди так. Уся історія свідчить, що найважливіші наукові відкриття робили здебільшого на ентузіазмі самих учених, а не завдяки щедрим бюджетним надходженням.

Якийсь час ми летіли мовчки. Рашель зручніше вмостилася в кріслі і, схиливши голову набік, заплющила очі. Шок від зустрічі з незнайомцем уже минув, і тепер, як реакція на нервову напругу, наступила розслабленість.

– А знаєш, – зрештою мовив я, – ніколи б не подумав, що в тебе може бути дядько на ім'я Свами Агатіяр.

Вона розплющила очі й сонно подивилася на мене:

– Чому?

– У тебе надто світле волосся і біла шкіра. От моя бабуся була з материка, і це по мені видно.

– Гм. Ніскілечки не видно. А щодо дядька, то ми з ним не кровні родичі. Просто він був одружений зі старшою сестрою мого батька. Вона померла.

– Мені дуже шкода.

– Та нічого. Це було давно. – Рашель солодко позіхнула і знову заплющила очі. – Я її зовсім не пам'ятаю.

Коли ми підлетіли до Бозе-драйв, вона вже міцно спала. Я без проблем знайшов потрібну адресу і посадовив флаєр перед невеликим двоповерховим особняком за номером сто вісімнадцять.

Заглушивши двигун, я повернувся до Рашелі і спробував розбудити її. Але марно – на моє легке поплескування по плечу вона відповідала лише невиразним бурмотінням, а гарненько стусонуті її в мене рука не піднімалася.

Після недовгих роздумів я вибрався з кабінки й підійшов до будинку. На мій дзвінок двері відчинила невисока смаглява дівчина років двадцяти п'яти в довгому зеленому сарі. У неї було чорне як смола волосся, зібране на потилиці у вузол, і трохи різкуваті, але загалом приємні риси обличчя.

– Добрий вечір, – сказав я. – Професор Агатіяр удома?

– Так, офіцере. Будь ласка, проходите. Він щойно повернувся з університету.

Вона провела мене до вітальні, попросила трохи зачекати й хутенько піднялася на другий поверх.

– Тату, – донісся згори її голос. – Там до тебе прийшли з поліції.

Я усміхнувся. Моя форма зовсім не була схожа на поліцейський мундир, але мене вже не вперше приймали за охоронця порядку. Ахмад жартував, що в мене занадто чесне й непідкупне обличчя, схоже на ті, що демонструють у рекламних роликах поліцейської академії.

Незабаром до вітальні спустився професор Агатіяр. Він виявився літнім чоловіком, що вже давно переступив шістдесятирічний рубіж, але ще й досі мав гарну фізичну форму. Був він середнього зросту, кремезної статури, з таким же чорним, як у дочки, волоссям і густою, трохи сивою бородою.

– Моя донька помилилася, – сказав він, коли ми привіталися. – Ви не з поліції, ви льотчик. Чим можу допомогти?

– У моєму флаєрі ваша племінниця Рашель. Вірніше, племінниця вашої покійної дружини.

Агатіяр здивовано звів свої густі брови.

– Перепрошую, сер, але тут якась помилка. По-перше, моя дружина жива-здорова, просто ми з нею розлучені. А по-друге, у неї немає племінниці на ім'я Рашель.

Цікаво, чому я зовсім не здивувався?

За чверть години ми з Агатіяром пили у вітальні чай, і я розповідав йому про своє знайомство з Рашеллю. Її ми вирішили не будити, а перенесли з флаера до кімнати для гостей, і зараз над нею клопотала дочка професора Ріта. Вона запевнила нас, що міцний сон Рашелі викликаний звичайною перевтомою.

Вислухавши мене, Агатіяр задумливо насупився.

– Дивно, дивно. Я бачу цю дівчинку вперше. Вона точно не моя родичка і не може нею бути. У мене немає рідні на Полуденних – і я, і моя колишня дружина родом з Ранжістану. До речі, ви певні, що Рашель ваша землячка?

– Зважаючи на її вимову, так. Правда, у неї своєрідний акцент, але як на мешканку материка напрочуд чиста мова... гм... з нашого, островного погляду. – Я трохи помовчав. – Хоча тепер я вже нічого не певен. Вона брехала про соцкартку, брехала, що ви її дядько, – могла збрехати й про те, що прилетіла з Джерсі. І взагалі, вона з першої хвилини поводитися підозріло. Взяти хоча б її істерику в метро, ті сміховинні байки про п'ятидесятника.

Професор неквапом надпив із чашки чай.

– А це, між іншим, найцікавіший момент у вашій історії. Навіть коли припустити, що Рашель збрехала вам, то постає логічне запитання: навіщо їй приплутувати п'ятидесятника? Адже було ясно, що ви не повірите їй.

В усьому іншому вона брехала досить правдоподібно, а тут узяла й бовкнула таку дурницю.

– Може, вона просто розгубилася? Побачила знайомого, злякалася, що він може зіпсувати її вигадану історію, і в паніці вхопилася за перше, що спало їй на думку.

– За п'ятидесятника? – Агатіяр скептично усміхнувся. – Навряд чи це перше, що могло спасти на думку дванадцятирічній дівчинці. Та й її пояснення не можна назвати сміховинними, тут вона нічого не вигадувала. Нереїв-п'ятидесятників справді можна впізнати по ході – якщо, звичайно, придивитися. Людську зовнішність вони копіюють бездоганно, міміку та мову теж, а от з рухами в них проблеми, обумовлені деякою специфікою будови суглобів. При швидкій, енергійній ході їхні ноги погано згинаються в колінах. Запримітити це важко, але в принципі можливо. Вся справа лише в практиці. Якщо через якусь невідому нам причину Рашель часто дивилася стару хроніку, де фігурували Чужі, і уважно спостерігала за поведженням п'ятидесятників, то немає нічого дивного, що вона впізнала одного з них. Інша річ – чому вона так злякалася. Судячи з вашої розповіді, це не було схоже ні на абстрактний страх за всіх людей загалом, ні на інстинктивну ксенофобійну реакцію; вона боялася чогось конкретного, спрямованого особисто проти неї.

Я пильно поглянув на Агатіяра:

– Ви серйозно вважаєте, що ми зустріли п'ятидесятника?

– Цілком можливо.

– Але ж... це проти правил! Чужі зобов'язалися не втручатися в наші справи і не ступати на Магаваршу, поки ми дотримуємося умов мирної угоди.

Вираз Агатіярового обличчя враз змінився.

– Ви справді в це вірите, містере Матусевич? Невже ви такий наївний? А втім, ні. Просто ви, як і переважна більшість наших співвітчизників, тішите себе ілюзіями, не хочете дивитися правді у вічі. Неухильне виконання домовленостей – обов'язок переможеної сторони; переможці ж роблять те, що вважають за потрібне. За моїми приблизними підрахунками нині на планеті перебуває кілька тисяч п'ятидесятників, замаскованих під людей. Їхнє завдання якраз і полягає в тому, щоб контролювати дотримання нами всіх умов мирної угоди... чи, якщо називати речі своїми іменами, умов капітуляції.

– А як же наш уряд? Він про них знає?

– І всіляко сприяє їм. У нього немає вибору. Ми не в тому становищі, щоб диктувати свої правила.

Я лише понуро похитав головою. Як і всі розсудливі люди, у глибині душі я розумів, що чужинці не могли просто полишити нас самих на себе, обмежившись орбітальною бло-

кадою та контролем дром-зони. Це було б нерозумно й необачно з їхнього боку, а в бракові розуму й обачності їх не можна звинуватити, інакше б їм не вдалося перемогти людство, яке ще півтора сторіччя тому вважалося наймогутнішою расою в Галактиці. Однак для власного ж спокою я переконував себе в тому, що Магаварша цілком і повністю належить людям і ніхто сторонній не сміє втручатися в наші внутрішні справи...

З кімнати для гостей вийшла Ріта. У руках вона тримала сорочку та штани Рашелі, а також шкарпетки і спідню білизну.

– Поки мала спить, віддам її одяг почистити.

– Кишені перевірила? – запитав її батько.

– Звичайно. Поклала все на тумбочку біля ліжка.

– Що в неї було?

– Жетони на метро, паперові гроші, лазерний міні-диск і дистанційний пульт. Ніяких документів чи картки соцзабезпечення я не знайшла.

– А грошей багато?

– Забагато для дванадцятирічної дівчинки, але не дуже. Трохи більше шести тисяч. Принести?

– Будь ласка, доню. І решту речей теж.

Ріта кинула на диван одяг і знову зникла за дверима гостьової кімнати. Незабаром вона повернулася й виклала на журнальний столик тоненький стосик грошових купюр, п'ять

жетонів, мініатюрний лазерний диск у прозорому футлярі без будь-якого маркування і дистанційний пульт керування – найпевніше, від якоїсь іграшки.

Спершу Агатіяр перерахував гроші.

– Навряд чи вона пограбувала банк, замалий улов... Так, цікаво. Із сотнями та двадцятками все нормально, але тисячні... – Він віддав мені всі п'ять купюр. – Подивіться на рік.

– Вони випущені сто тридцять п'ять років тому, – здивовано промовив я, розглядаючи банкноти. – А зовні не відрізниш від сучасних.

– Дизайн паперових грошей не мінявся вже понад два сторіччя, – пояснив Агатіяр. – Теоретично вони ще в обігу, але практично давно вилучені. Тим дивніше бачити п'ять таких банкнот вкупі. До речі, завважте: всі вони з однієї серії.

– Атож. Чудасія! І що це означає?

– Варіантів багато. Наприклад, дівчинка знайшла чиюсь покинуту схованку. – Він задумався. – А знаєте, шлях цих банкнот у принципі можна простежити. До війни рупія коштувала майже в сто разів дорожче, і такі великі купюри використовували переважно для міжбанківських розрахунків. При будь-яких операціях їхні номери фіксували. Спробую перевірити.

Агатіяр забрав у мене гроші, поклав їх у нагрудну кишеню своєї сорочки, потім узяв зі

столу футляр з диском. Оглянув його, відтак, завагавшись, сказав:

– Все-таки варто подивитись його вміст. Це, звісно, не дуже тактовно, адже там може бути щось особисте, але... Зрештою, Рашель сама напросилась. Я ж не змушував її називатися моєю племінницею. – Він підвівся. – Вибачте, я ненадовго залишу вас. Мені зручніше користуватися професійним терміналом у кабінеті, а не цим побутовим бруктом. – Агатіяр кивнув убік великого стереоекрана в протилежній стіні вітальні. – Зараз має прийти Ріта, вона вас розважить.

Якийсь час я сидів, міркуючи над тим, що сталося. Мені на думку спало дурнувате припущення, що Рашель утратила всіх рідних у якійсь страшній катастрофі й тепер самотужки шукає собі опікунів, не покладаючись на турботу держави. Чому б у такому разі мені не взяти участь у цьому конкурсі? Я підхожу на роль її батька і за віком, і за соціальним станом, до того ж я родом з Полуденних. Щоправда, я розлучений – але й Агатіяр теж, отже, він не має ніяких переваг. Зате я набагато молодший і зможу приділяти більше часу її вихованню...

Врешті я відігнав геть ці безглузді, хоч і спокусливі, думки і взяв з журнального столика дистанційний пульт. Його лицьова панель складалася з двадцяти чотирьох мініатюрних кнопок, десять з яких були позначені

цифрами, а решта – незрозумілими значками або абрєвіатурами. Над кнопками знаходився невеликий рідкокристалічний дисплей, а ще вище виднівся ряд крихітних отворів – очевидно, там був умонтований мікрофон для прийому голосових команд.

Повертівши пульт у руках, я навмання натиснув кілька кнопок, але нічого не сталося. Нарешті я добрався до розташованої в правому верхньому кутку панелі кнопки з написом „APL”. Дисплей відразу ожив, і на ньому з’явилося повідомлення: „Prise de contact. Attendez...” Секунд за п’ять його змінило інше: „Fautel! La reponse est absente”. А відтак дисплей погас.

Здивований, я знову натиснув ту ж кнопку. Результат аналогічний. Загалом зміст обох повідомлень був зрозумілий: у першому йшлося про встановлення контакту, у другому говорилося, що сталася помилка, відповідь не отримана. Але як безбожно були перекручені всі слова!

До вітальні повернулася Ріта з уже вичищеним одягом Рашелі. Роззирнувшись довкола, вона запитала:

– А де батько?

– У своєму кабінеті. Обіцяв незабаром повернутися.

Ріта підійшла й сіла в сусідній фотель.

– Ну, що там? – поцікавилася вона. – Щось з’ясували?

– Поки тільки те, що тисячні банкноти дуже старі. Зараз ваш батько перевіряє їхні номери і заодно переглядає вміст диска. А я вивчаю пульт... гм, якщо це можна назвати вивченням. По-моєму, він несправний: видає якісь перекручені повідомлення. – І я продемонстрував, як він працює.

Рітині очі зблиснули.

– Але ж це... Дайте-но мені. – Вона вихопила в мене з рук пульт і сама натиснула кнопку „APL”. – Так і є! Це французькою. „Встановлення зв'язку. Чекайте...”, а потім: „Помилка! Немає відповіді”. Що ж до скорочення „apl”, то воно, найпевніше, означає „appel”, що перекладається як „виклик”. Ніколи не думала, що десь на Магаварші користуються цією мовою!

– Ви її знаєте?

– Трохи. Свого часу вчила.

– Ви філолог?

– Ні, лікар, проходжу інтернатуру. А інші мови – моє хобі. – Рита натискала по черзі всі кнопки на пульті. На жодну з них, крім „APL”, дисплей не реагував. Нарешті вона підсумувала: – Очевидно, пристрій, яким керує цей пульт, знаходиться занадто далеко.

– Але навіщо Рашелі знадобився пульт із французьким інтерфейсом?

Ріта знизала плечима:

– Може, це її рідна мова. У деяких віддалених районах материка люди все ще розмовля-

ють хінді, бенгальською або тамільською. Можливо, десь проживає й невелика громада франкофонів. Адже під час війни Магаварша дала прихисток декільком мільйонам біженців з інших планет. Більшість з них оселились на островах Полуденного архіпелагу.

– Проте нащадки переселенців асимілювали вже в наступному поколінні, – зауважив я. – Ніколи не чув, щоб у нас на островах існували якісь окремі національні групи.

– Я теж не чула. Але так чи інакше, а пульта існує. І крім того: ім'я Рашель – це французька вимова звичного нам імені Рейчел.

На сходах почулися кроки, і до нас спустився професор Агатіяр. Він намагався триматися спокійно й невимушено, однак його очі вказували надзвичайне хвилювання.

Ріта відразу підхопилася.

– Тату, ми знайшли дещо цікаве. Цей пульт послуговується французькою мовою.

– Атож. На острові Джерсі проживає нечисленна франкомовна громада. А Рашель – онука одного мого друга молодості, ми з ним разом навчалися в університеті. На тому диску – її сімейний альбом. Я ще не знаю, що привело її до мене, але... Втім, поговоримо про це згодом. – Рішучим жестом він дав зрозуміти дочці, що не відповідатиме на її подальші запитання, і повернувся до мене: – Тепер усе з'ясувалося, містере Матусевич. Дякую, що подбали про Рашель. До речі,

скільки вона вам винна? Я компенсую ваші витрати.

Я, звісно, став відмовлятися, для мене сплачені в ресторані гроші були дріб'язком, але професор усе-таки наполіг на своєму і буквально силоміць вирвав у мене кредитку, щоб перерахувати вісімдесят п'ять рупій. Поки він вовтузився з моєю карткою біля терміналу, я трохи зібрався з думками і дійшов висновку, що його історія про друга молодості – вигадка, причому придумана наспіх. По-перше, якби Рашель справді була внучкою його університетського товарища, Агатіяр був би здивований і заінтригований, та аж ніяк не стурбований. По-друге, він насамперед спробував би зв'язатися з її родичами і з'ясувати, що сталося, – але натомість відразу кинувся до вітальні з цілком певним наміром якнайшвидше позбутись мене. І по-третє, я не розумів, навіщо Рашель вигадала казку про свою покійну тітоньку, а не сказала прямо: я їду в гості до старого друга мого діда...

Все це здавалося мені підозрілим, проте я був сторонньою людиною. Рашель хотіла зустрітися з професором Агатіяром, і я це влаштував. А як бути далі, нехай вирішують самі.

Аж тут у нашу розмову втрутилася Ріта. Схоже, вона не вловила всіх прихованих нюансів ситуації і всупереч батьковим планам почала просити мене залишитися на вечерю. Зусиллям волі професор приховав роздрату-

вання, що було промайнуло на його обличчі, і змушений був приєднатися до доччиної пропозиції, сподіваючись, що я все-таки відмовлюся.

Я й справді хотів відмовитися, тим більше що зовсім недавно обідав, але цікавість узяла гору над почуттям такту, і я прийняв запрошення. Агатіяр, з усього було видно, розсердився, зате Ріта, навпаки, зраділа.

Зазирнувши до гостьової кімнати й переконавшись, що Рашель міцно спить, вона подалася на кухню. Коли двері за нею зачинилися, професор вимушено всміхнувся і промовив:

– А ви явно сподобалися Ріті. Зазвичай вона не така запопадлива з молодими людьми, що заходять до мене в гості. Втім, здебільшого це мої співробітники або аспіранти – представники нудної, на її думку, професії. Ви ж льотчик, людина дії... Ви одружені?

– Розлучений, – сказав я. – Дітей немає.

– У вас незвичне прізвище, – зауважив професор. – Навіть для остров'янина.

– Мій предок по чоловічій лінії був депортований, – пояснив я. – З Вілії.

– Гм. Не чув про таку. Серед планет, мешканців яких Чужі переселили на Магаваршу, її точно немає.

Я ствердно кивнув:

– Це так. Після захоплення Вілії чужинці відправили всіх уцілілих мешканців планети в концентраційні табори на Калхалі, а там

якось так вийшло, що мій предок, прадід могло прадіда, відбився від своїх співвітчизників і потрапив до групи, яку депортували на Магаваршу. Куди переселили інших вілійців, невідомо. Можливо, їх, зважаючи на той опір, що вони чинили Чужим, розподілили на кілька планет.

Агатіяр якось винувато глянув на мене, потім швидко відвів очі.

– А от мої предки не спромоглися навіть на символічний опір загарбникам. Ми капітулювали відразу, щойно в наш локальний простір увійшов флот Чужих. Натомість нам залишили планету й дарували таку собі ілюзорну подобу свободи. – Він зробив коротку паузу. – Гадаю, ви, як льотчик, досить гостро відчуваєте цю ілюзорність.

Я спохмурнів.

– Навіть гостріше, ніж ви гадаєте. Я працюю на суборбітальних маршрутах.

Професор подивився на мене з розумінням.

5

Подальша наша розмова проходила досить мляво. Агатіяр чемно розпитував мене про роботу, я так само ввічливо відповідав йому, проте слухав він мене неухважно. Зараз його займало лише одне: чи довго ще я буду надокучати йому своєю присутністю.

Зрештою я став почуватися так ніяково, що приборкав свою цікавість і вирішив піти, не че-

каючи вечері. Я саме збирався згадати про якісь невідкладні справи й розпрощатися з професором, та мене випередив дзвінок у вхідні двері.

Агатіяр здригнувся, немов його вдарило струмом. Якщо раніше він був просто схвилюваний, то зараз у його погляді промайнув справжній страх. Рвучко повернувши до терміналу, він наказав:

– Комп'ютере, зовнішній огляд! Покажи парадний вхід.

Цієї ж миті на вбудованому в стіну стереоекрані виникло зображення широкоплечого чоловіка приблизно мого віку. Професор полегшено зітхнув.

– Все гаразд. Це Саїд Магдев, один з моїх асистентів на кафедрі. Він мешкає за кілька будинків від нас і часто заходить у гості без запрошення... Хай йому грець, як недоречно! – спересердя буркнув Агатіяр і попрямував до вхідних дверей.

Незабаром у передпокої почувся трохи хрипкий голос:

– Доброго вечора, професоре. Перед вашим будинком стоїть чийсь флаєр. Я невчасно?

– Та що ви кажете, Саїде! – пролунала відповідь Агатіяра, проте в його люб'язному тоні вчувалася нецирість. – У нас ви завжди бажаний гість. Ми якраз збираємося вечеряти. Сподіваюся, ви не відмовитесь?

– Дякую, сер, та я лише на хвилинку. Просто проходив повз ваш будинок.

Вони ввійшли до вітальні, і професор познайомив нас. Тим часом з кухні визирнула Ріта й привітно усміхнулася новому гостю:

– Здрастуйте, Саїде. Батько вже запросив вас на вечерю? Якщо ні, то це роблю я.

– На жаль, у мене термінові справи, – відповів він чемно. – Я хотів лише побачити вас. Востаннє ми зустрічалися днів десять тому, і я подумав, що не завадить нагадати про своє існування.

Ріта зніяковіла, підійшла до нас і простягла Магдевові руку. Але замість потиснути її він раптом відступив на два кроки назад, вихопив з кишені пістолет і спрямував його на нас. Люб'язний вираз миттю зник з його обличчя, поступившись місцем неблаганній рішучості.

– Ані руш, стрілятиму.

– Що з вами, Саїде? – розгублено мовила Ріта і глянула на батька: – Тату, що тут коїться?

Агатіяр увесь знітився і якимось навіть помиршавів. Його вмить постаріле та змарніле лице виражало приреченість.

– Це я в усьому винен, – ледь чутно проказав він. – Бо був дурний і наївний. Гадав, що за чверть століття до мене вже втратили інтерес. Я навіть не припускав, що за мною стежать... А виявляється, мене й досі сприймають серйозно.

– Авжеж, професоре, – ствердно кивнув Магдев. – Вас іще не зняли з гачка. Вісім ро-

ків тому я доповідав начальству, що ви просто старе одоробло, не варте нашої уваги. На щастя, мої рекомендації припинити стеження за вами відхилили. І от сьогодні моє багаторічне терпіння винагородилося. Це дівчисько – найцінніша здобич, що будь-коли траплялася нам на цій жалюгідній планеті. І піймав її саме я!

Тихенько зашурхотіли двері гостьової кімнати, і на порозі з'явилася Рашель, закутана в простирадло. Однією рукою вона притримувала своє імпровізоване вбрання, а іншою енергійно протирала заспані очі.

Магдев поглянув у її бік і на якусь мить втратив пильність. А я негайно скористався з цього.

Діяв я без вагань, підкоряючись інстинктам, а не розумові. Перекоаний, що мною керували батьківські почуття. Як і Ріта, я не розумів, що тут відбувається, та в одному не мав жодного сумніву: Магдевові потрібна передовсім Рашель. Навіщо – я й гадки не мав, але його слова про „найціннішу здобич” звучали дуже зловісно. Я не міг допустити, щоб з дівчинкою сталося щось лихе.

Магдев усе-таки встиг вистрелити, проте я точно розрахував свій стрибок і, пірнувши під його руку, зумів ухилитися. Лазерний імпульс напевно поцілив би в груди Агатіарові, якби не блискавична реакція Ріти. Ніби прочитавши мої думки, вона різко кинулась убік,

потягла за собою батька і цим урятувала його від смерті.

Наступної миті я вибив у Магдева пістолет і стиснутою в кулак рукою щосили затопив йому в щелепу. Коли б це був якийсь бойовик, він устояв би на ногах і ми продовжили б бійку. Однак у житті все інакше: людина досить вразлива істота, тож той із супротивників, хто першим завдає сильного й точного удару, зазвичай перемагає. Після мого класичного аперкоту Магдев опинився в такому ж класичному нокауті, а кисть моєї руки пронизав гострий біль.

Здається, я скрикнув. Хоча не певен, бо тієї ж миті закричала Рашель, голосно й пронизливо. Своїми великими, сповненими жаху очима вона дивилася на Магдева, який, весь почорнівши від натуги, безуспішно намагався звестися на ноги.

Долаючи біль, я підійшов до нього з наміром добряче копнути ногою в піддих, та тут мене випередив Агатіяр. Схопивши пістолета, він надавив на гашетку і стріляв у Магдева, аж поки його спина не перетворилася на обгоріле решето.

Нарешті Рашель перестала кричати, підбігла до мене і, міцно пригорнувшись, розплакалася. Лівою рукою я гладив її скуйовджене волосся, а праву відвів трохи назад, щоб вона ненароком не зачепила її. Я до крові покусав собі губи, намагаючись притлумити біль у ру-

ці. Бокс ніколи не був моїм улюбленим видом спорту.

– У вас може бути серйозна травма, – сказала Ріта. – Слід негайно...

– Ні, дочко, – втрутився Агатіяр, все ще стискаючи в руці пістолет. – У нас немає часу. Травма не смертельна, містер Матусевич виживе. А нам треба тікати. Зараз же.

Рашель нарешті відсторонилася від мене, подивилась на нього і невпевнено промовила:

– Професоре...

– Помовч, люба, – перебив її Агатіяр. – Поговоримо потім. Мій будинок, напевно, прослуховується, тобі краще не видавати своїх секретів.

– Але ви... ви знаєте?

– Так. Знаю найголовніше, я вже дивився твій диск. І про це стало відомо нашим ворогам. – Він підійшов до мертвого тіла Магдева і ногою перевернув його навзніч. – Який я був сліпий! Упродовж дванадцяти років щодня бачив цього... цю істоту і навіть не запідозрив, хто він насправді. І це при тому, що я чудово знав, як можна розпізнати п'ятидесятника, а півгодини тому навіть поблажливо повчав містера Матусевича.

Поки він це говорив, я уважно розглядав Магдева. Шкіра в нього була значно темніша, ніж за життя, щелепа дуже видавала вперед, ніс, навпаки, став приплюснутим, очі розкосі, вуха відстовбурчились і зверху загострилися.

Та, незважаючи на це, він зовсім не був схожий на тих п'ятидесятників, що їх я зрідка бачив у старих фільмах, а скидався просто на потворну людину.

Завваживши мій подив, Агатіяр пояснив:

– Від шоку в нього почалася зворотна трансформація. Я не дав їй завершитися – у своїй природній подобі п'ятидесятники напрочуд живучі й дуже спритні. – Він знову повернувся до Рашелі: – Вдягайся, дитинко, ми зараз ідемо. Нам дуже пощастило, що Магдев діяв самостійно – мабуть, хотів здобути всю славу. Якби він повідомив про тебе своєму начальству, тут був би вже цілий загін його одноплемінників, і ніяке геройство містера Матусевича нас би не врятувало. Однак нам треба поквипитися. Ріто, ти теж перевдягнися – сарі не найкращий одяг для втікачів.

– Добре, тату. – Ріта взяла з дивана одяг Рашелі, схопила дівчинку за руку, і вони разом вибігли з вітальні.

Коли ми з Агатіяром залишилися вдвох, він згріб з журнального столика всі п'ять жетонів на метро, сунув їх собі в кишеню, туди ж поклав і пістолет Магдева, а потім звернувся до мене:

– Містере Матусевич, мені дуже прикро, що ви вклепалися в цю історію. Ви стали жертвою фатального збігу обставин. Раджу вам негайно піти геть. Вас, звичайно, знайдуть і допитуватимуть. Ви переживете кілька не-

приємних днів, але потім вас відпустять... Звісно, я не можу дати вам ніяких гарантій, але, мабуть, так воно й буде. Мій будинок прослуховується, а може, і проглядається, а всі операції з комп'ютером контролюються. Ознайомившись із записами, п'ятидесятники переконаються, що ви ні до чого не причетні. Єдине, що вони можуть поставити вам на карб, це напад на їхнього одноплемінника, але карати за це не стануть. Зрештою, Магдєва убив я, а ви просто боронилися від людини, що загрожувала вам зброєю. П'ятидесятники не жорстока раса, у них розвинуте почуття справедливості.

Я заперечно похитав головою:

– Ні, професоре, я нікуди не піду. Не залишу вас, поки не переконаюся, що Рашель у безпеці.

Він пильно подивився на мене.

– Ваша турбота про дівчинку робить вам честь. Однак врахуйте: якщо ми вийдемо з будинку разом, ви будете приречені. Наша влада не захистить вас. Разом з нами ви станете вигнанцем, за вами полюватимуть. Можливо, постраждають ваші друзі та родичі. Я зовсім не перебільшую, містєре Матусевич.

Ніде правди діти, останні слова професора похитнули мою рішучість. Проте часу на роздуми й сумніви вже не лишалось – за кілька секунд повернулися Ріта з Рашеллю. Агатіярова дочка була одягнена в темний брючний

костюм, у руці вона тримала білий кейс із червоним хрестом. На дівчинці ж було її колишнє вбрання: штани, сорочка та курточка.

– То вже йдемо? – запитала Ріта.

Я зустрівся поглядом з ясними очима Рашелі. Вона дивилася на мене з надією й безмежною довірою, вона вбачала в мені свого захисника та заступника, для неї я був людиною, яка вже двічі рятувала її з біди і поруч з якою вона почувалася в безпеці. Я згадав, як лише кілька хвилин тому вона, загорнена в простирадло, така налякана й беззахисна, кинулась до мене і пригорнулася до моїх грудей...

– Ходімо, – сказав я твердо. – Усі разом.

6

Для втечі ми скористалися моїм флаером, оскільки в машинах Агатіяра та Ріти цілком могли стояти „жучки”. Флаер вів професор, Ращель сиділа поруч з ним у пасажирському кріслі, а ми з Рітою розташувалися на задньому сидінні. Вона дала мені знеболювального, а потім медсканером зі свого кейса обстежила мою травмовану руку. Нарешті сказала:

– Нічого серйозного. Кілька свіжих мікротріщин. Ні вивихів, ні переломів немає. – Ріта обмотала моє зап'ястя еластичним бинтом і закріпила його. – Гадаю, цього вистачить. Тримайте руку в спокої й уникайте зайвих навантажень.

– Намагатимусь, – кивнув я. – До речі, професоре, куди ми летимо?

– До площі Дхавантарі. А там пересядемо на метро.

– Але ж станція є поруч з нашим – заперечила Ріта.

– Вона одна й ніколи не буває велелюдною. А біля Дхавантарі аж шість станцій з численними пересадками. Чужинцям доведеться переглянути записи кількох сотень камер, щоб відшукати нас і визначити, у якому напрямку ми поїхали.

– А ви певні, що Магдев не викликав підмогу? – запитав я.

– Майже на сто відсотків. Йому б не дозволили прийти самому за Рашеллю. На щастя для нас, він вирішив провести операцію самотужки.

Якийсь час ми летіли мовчки. Нарешті Ріта нерішуче мовила:

– Тату, я не зовсім розумію, що відбувається. Наскільки це серйозно?

– Дуже серйозно. Ти ж сама бачила, як поводився Магдев. Він кинувся до нас відразу, щойно отримав через свої „жучки” інформацію, яку я зчитав з диска.

– Ви забрали його? – втрутилася Рашель. – Диск?

– Він у мене. І твій дистанційний пульт теж. Все гаразд.

– Ви дивилися лише фільм чи...

Агатіяр похитав головою:

– На жаль, моя люба, не тільки фільм. Я зазирнув у файли специфікації... Сподіваюся, там не вказані координати?

– Ні, лише загальні технічні характеристики.

– Це вже краще, – полегшено мовив професор. – Але заради Бога, дитино! Навіщо ти взагалі взяла з собою диск?

– Щоб у мене були докази. Я боялася, що ви не повірите.

Агатіяр зітхнув:

– Я б повірив. Я ж так довго чекав цього дня. Мріяв, вірив, сподівався... – Потім він на секунду повернув голову й винувато глянув на Ріту: – Мені дуже прикро, дочко. Якби я міг, то залишив би тебе в будинку, сподіваючись на милість Чужих. Але це неможливо. Вони не повірять, що Рашель звернулася до мене через ті давні події, тепер вони вважатимуть, що всі ці роки я брав участь в Опорі, а ти була моєю помічницею.

Ріта поклала руку на його плече.

– Не треба вибачень. Я б однаково не залишила тебе... А ти справді був причетний до тих подій?

– Так. Мене не даремно підозрювали, хоча нічого не змогли довести. А згодом... Через кілька місяців я дізнався, що стану батьком. І тоді злякався – за тебе, за себе, за твою матір. Вирішив відмовитися від боротьби, яку вважав даремною й безнадійною. – Він помовчав,

відтак сумно підсумував: – Магдев назвав мене старим одороблом. Та насправді я просто старий боягуз.

Слухаючи їхню розмову, я нарешті зрозумів, про що йдеться. Це сталося понад чверть століття тому, коли я ще був десятирічним хлопчаком. Кількадесят вчених та інженерів з Ранжпурського інституту фізики потай від усіх створили п'ять ракет класу „земля – орбіта” з потужними позитронними боеголовками. Якось уночі вони запустили їх і знищили дві станції Чужих. Після цього вся планета з страхом чекала на помсту чужинців, проте вони обмежилися тим, що зажадали від влади страти всіх причетних до диверсії осіб і наклали на Магаваршу одноразову контрибуцію. Обидві ці вимоги були негайно виконані, а остання ще й завдала великої шкоди планетарній економіці. Та, незважаючи на це, ще й дотепер на могилах усіх сорока трьох страчених змовників цілорічно лежать живі квіти...

Ми долетіли до площі Дхавантарі, Агатіяр посадовив флаєр на стоянку біля великого торгового центру.

– Йдемо в супермаркет. Там є вхід до підземного пасажу, а звідти – на станції метро.

Так ми і вчинили. Рухаючись крізь юрбу людей, що заповнили вестибуль торгового центру, я нахилився до Рашелі, яка йшла поруч, міцно вчепившись мені в руку, і тихо запитав:

– То хто ж ти насправді?

Не вагаючись ані секунди, вона прошепотіла мені на вухо:

– Мене справді звать Рашель. Я з планети Терр-де-Голль. По-вашому, це Терра-Галлія¹.

7

У великих мегаполісах на кшталт Нью-Калькутти підземка була найзручнішим способом пересування, проте я завжди віддавав перевагу повітряному транспорту. Отож і не дивно, що через кілька десятків станцій і низки пересадок я зовсім втратив орієнтацію.

Під час останньої пересадки, коли ми проходили по тунелю з вітринами невеликих магазинів, Агатіяр раптом зупинився біля одного з них, попросив нас трохи зачекати, а сам увійшов досередини. За хвилину він повернувся з двома новими телефонами і без пояснень один з них дав мені, а другий сунув собі в кишеню.

Проїхавши ще три чи чотири станції, ми вийшли з метро в якомусь тихому приміському районі й пішли тротуаром уздовж неширокої вулиці, праворуч якої розташовувалися особняки, а ліворуч тягнувся парк.

Ми пройшли близько сотні метрів, потім звернули в парк і зупинилися біля однієї з лавок.

¹ Латинною *terra* – це "земля", у значенні як планети, так і окремої ділянки суходолу. Це слово запозичило багато інших мов, зокрема французька – *terre*. Назву Терр-де-Голль (*Terre-de-Gaulle*) можна перекласти як "галльська земля".

– Ви залишіться тут, – сказав Агатіяр. – А я піду в розвідку. – З цими словами він показав на будинок наприкінці вулиці: – Там живе... словом, той, хто може допомогти нам.

– А якщо за ним теж стежать? – запитала Ріта.

– Не стежать. Цей чоловік – не я, він... А втім, у мене все одно немає інших варіантів. Але ми, звичайно, підстрахуємося. Тому спершу я піду сам – на розвідку. Ви все почуєте через телефон, що я дав містерові Матусевичу. Якщо потраплю в пастку, негайно викидайте апарат і біжіть назад до метро. Чесно кажучи, я не знаю, що вам робити далі. Заплутайте сліди, знайдіть якусь схованку, а потім... ну, щось придумаєте. Я покладаюся на вас, містере Матусевич. Ось, тримайте.

Швидко роззирнувшись, він передав мені пістолет Магдева, а Рашелі повернув диск і дистанційний пульт. Потім за допомогою телефонів ми встановили зв'язок. Агатіяр підсилював до максимуму чутливість свого мікрофона, а я свого, навпаки, вимкнув.

– Вийшло щось на зразок „жучка”, – прокоментував він, поклавши свій телефон до кишені. – Та все ж я сподіваюся, що ця обережність зайва.

Поцілувавши на прощання дочку та Рашель, а мені міцно потиснувши руку, Агатіяр рушив до ряду особняків. Коли він опинився на протилежному боці вулиці, з телефону про-

лунав його голос:

– Якщо ви добре чуєте, потріть чоло.

Я так і вчинив.

– Гарзд, – сказав професор. – Тепер сідайте на лавку і вдавайте, що просто відпочиваєте.

Ми сіли – я посередині, Ріта праворуч, а Рашель ліворуч, і стали вдавати родину, яка прийшла в парк відпочити. Проте скоса спостерігали за тим, як Агатіяр дійшов до потрібного йому будинку, піднявся на ганок і подзвонив у двері.

Відстань була чималенька, та й сутінки вже насувалися, тож ми не змогли роздивитися людину, що впустила професора досередини. А з телефону почувся насичений баритон:

– Здрастуйте, сер. Чим можу вам допомогти?

– Добрий вечір, – відповів Агатіяр. – Я хотів би побачити пана Вадьяпаті.

– Ви домовлялися про зустріч?

– Ні. Але я впевнений, що він погодиться мене прийняти. Передайте йому ось це.

Зависла пауза. Очевидно, Агатіяр вручив візитку або написав на папері своє ім'я. Певніше останнє – навряд чи професор носив у своєму домашньому одязі візитні картки. А втім, хто його знає...

– Добре, сер. Зачекайте хвилинку.

Чекати й справді довелося не більше хвилини. Потім власник баритона повернувся і промовив:

– Ідіть за мною, сер. Пан Вадьяпаті вас прийме.

Далі почулося тихе шарудіння: під час ходи телефон терся об тканину кишені. Тихо клацнули двері, розчиняючись, і пролунав хрипкий старечий голос:

– Дякую, Бімале. Тепер лишіть нас удвох.

Знову клацання дверей – той, кого звали Бімал, вочевидь, вийшов.

– Ну от ми й зустрілися, Свами, – промовив хазяїн. – А я сподівався, що тоді ти не впізнав мене.

– Та все ж упізнав, – шанобливо відповів Агатіяр. – Але в цьому не винен пластичний хірург – обличчя у тебе геть інше. І голос також. І навіть манери. Тільки от очі ті ж самі, незважаючи на зміну їх кольору. Погляд неможливо змінити – він віддзеркалює душу. Того разу мені вистачило секунди, щоб упізнати тебе, гуру.

Відтак запала тиша. Ріта здивовано прошепотіла:

– Він назвав його „гуру”! Невже...

– Вам знайоме це ім'я? – запитала Рашель.

– Це не ім'я. „Гуру” означає „вчитель”. А вчителем батька був... – Вона замовкла, бо цієї миті розмова Агатіяра зі своїм гуру поновилася.

– Ти вчинив необачно, Свами. Тобі не слід було приходити сюди. У мене є свідчення, що за тобою досі стежать.

– Знаю. Увесь цей час мій будинок прослухувався, а інформація з комп'ютерів зчитувалася. Стежив за мною один з моїх асистентів. Зараз він мертвий. Я його вбив.

І знову тиша. Ріта, яка нетерпляче чекала на продовження розмови, не стала пояснювати, хто був учителем її батька, та я вже й сам зметував що до чого. Після того гучного диверсійного акту чужинці вимагали страти сорока чотирьох змовників, проте одному з них, найголовнішому – Раджіву Шанкару, директорів Ранжпурського інституту фізики, – вдалося втекти з в'язниці. Йому допоміг один з наглядців, що зник разом з ним. Подейкували, що тут не обійшлося без сприяння влади, якій зовсім не всміхалося позбавити життя найвидатнішого вченого Магаварші...

– То ти врешті вирішив приєднатись до нас? – запитав Раджів Шанкар.

– Мені довелося, гуру. Я був змушений.

– Чому?

– Я зробив важливе відкриття... Ні, – квалливо уточнив Агатіяр, – не наукове, а... Словом, до мене потрапила інформація. Надзвичайно важлива. Така гаряча, що аж пече. Впевнений, що найближчим часом на Магаваршу чекають великі зміни.

– І що ж це за інформація?

– Зачекай, гуру, не все відразу. Передовсім я маю переконатися, що ти зможеш дати нам надійний притулок.

– Вам? – перепитав Шанкар. – Кому це „вам”?

– Мені, моїй дочці і ще двом людям, за яких я можу поручитися.

– Вони знають, що ти пішов до мене?

– Знають. Але не бійся, вони не зрадять. За ними теж полюють і...

– У тім-то й річ, Свами, – досить грубо перебив його Шанкар. – Ти просто дурень! Знаючи, що їх розшукують, розповів їм про мене! А що як їх уже схопили і зараз допитують?

– Їх ще не схопили, це точно, – відповів Агатіяр. – Втім, я визнаю, що піддав тебе небезпеці. Але будь певен: людина, через яку я так вчинив, цінніша за твоє прикриття.

Секундна пауза.

– Добре, годі балачок, – сказав Шанкар. – Що сталося, те сталося. Давай адресу, де ти ховаєш своїх утікачів. Обіцяю, що про них зразу ж подбають.

– А ти можеш гарантувати, що разом з твоїми людьми цю адресу не отримають Чужі? Ти точно знаєш, що за тобою не стежать?

– Я живий, Свами, я ще досі живий. По-моєму, це найкращий доказ.

– Гаразд. – У телефонній трубці почувся якийсь шум, відтак пролунав голос Агатіяра, він говорив голосно й виразно: – Містере Матусевич!

– Так, – відповів я.

– Все гаразд, приєднуйтесь до нас. А теле-

фон негайно вимкніть і викиньте в найближчий утилізатор.

Останнє, що я почув, перш ніж Агатіяр розірвав зв'язок, було Шанкарове буркотіння:

– Але ж ти хитрун, Свами! Я мусив здогадатися...

8

Раджів Шанкар виявився саме таким, яким я уявляв його, коли вперше почув голос: немічним старим років за дев'яносто з ріденьким сивим волоссям, малим зморщеним лицем і обтягнутими пергаментною шкірою тонкими кощавими руками. Коли Бімал завів нас до кабінету, він сидів у кріслі за робочим столом і вельми енергійно, як на свій вік, промовляв у слухавку комунікатора:

– ...Так, усі. Не окремі записи, не на окремих станціях, а всю базу даних метрополітену. Геть-чисто, без можливості відновлення... Джей-сімнадцятий, я знаю, що роблю. Це надзвичайна ситуація. Негайно виконуйте. Але спершу з'єднаєте мене з Ар-Ті дев'ятим... Так, через ваш хост – у нас обмаль часу. Все одно цю лінію доведеться знищити.

В очікуванні наступного з'єднання Шанкар подивився на нас. Очі його, на відміну від зморщеного, майже неживого обличчя, були жвавими, блискучими, пронизливими.

– Здоровенькі були, молоді люди. Сідайте, будь ласка.

Ми розсілися на стільцях попід стіною, де вже сидів Рітин батько. Бімал лишився стояти біля дверей, стежачи за кожним нашим порухом. На вигляд йому було років п'ятдесят, але його атлетична фігура й чітка координація рухів свідчили про неабияку фізичну силу та блискавичну реакцію.

Очевидно, Агатіяр уже повідомив своєму гуру, хто з нас становить найбільшу цінність, позаяк Шанкарів погляд одразу зупинився на Рашелі.

– Ну, дівчинко, заварила ти кашу! Сподіваюся, твоя інформація варта нашого клопоту. Свамі відмовляється будь-що говорити, поки я не гарантую тобі повну безпеку. Я добре знаю його, даремно він не метушився б, однак...

Тут почувся звуковий сигнал. Шанкар знову заговорив у слухавку:

– Ар-Ті-дев'ятий, це Ей-другий... Саме так, мій хлопчику, це я. Але не варто називати імена. Слухай мене уважно – ти маєш виконати дуже важливе завдання. Поруч з тобою живе Саїд Магдев. Знаєш де? Тоді спорядись відповідним чином і рушай до його будинку. Спочатку просвіти дім сканером, перевір, чи є там хтось. Якщо є, відбій. А коли нікого не буде, проникни досередини й зітри всі дані з його комп'ютерів... Потім заклади кілька бомб і прямуй до будинку сто вісімнадцять... Авжеж, я знаю чий він. Також перевір, чи хто

є. Нічого не торкайся, просто замініуй його, як і дім Магдева. Активуй вибухові пристрої – і негайно забирайся геть... Так, звісно, евакуація. Категорія „екстра”...

Закінчивши розмову, Шанкар відкинувся на спинку крісла.

– Як бачиш, Свами, я виконав твої умови. Чужинці в базі даних метро ще не рилися і дістатися до неї вже не встигнуть. Вони не знатимуть, де ви вийшли.

– Гаразд. – Агатіяр повернувся до Рашелі: – Дай мені диск, люба. Спершу переглянемо фільм.

Рашель віддала професорові свій диск, і той вставив його у зчитувач настінного терміналу. На великому стереоскопічному екрані з'явилася об'ємна картинка всіяного зорями космосу, а в центрі виднілася маленька, завбільшки з тенісний м'яч, зелено-блакитна куля планети. Вона почала збільшуватися, і крізь серпанок атмосфери стали помітні обриси материків. Утім, я ще раніше збагнув, що це не може бути Магаварша: надто вже мало зірок оточувало планету. У порівнянні з нашим регіоном Галактики та частина космосу видавалася суцільною пустелею.

– Світ, у якому ми живемо, називається Терра-Галлія, – почувся за кадром приємний жіночий голос точнісінько з таким акцентом, як у Рашелі. – Це напрочуд гарний, благодатний край, освоєний людьми понад тринадцять сто-

літь тому. Тут багато родючої землі, що дає нам високі врожаї; у ріках, морях та океанах живуть тисячі видів їстівної риби; тваринний та рослинний світ суходолу вражає своїм розмаїттям; а надра багаті корисними копалинами. У нас є все необхідне для людського життя. – З плином розповіді зображення планети дедалі збільшувалося, і тепер ми вже бачили розкидані там і там міста, містечка та селища. – Наша промисловість процвітає, ми розвиваємо науку, культуру та соціальну сферу, нещодавно чисельність населення Терри-Галлії перевищила трьохмільярдний рубіж. Але найголовніше, що ми маємо і що цінуємо найбільше, – це свобода. Ми самі господарі своєї планети і всієї системи Дельти Октанта. На нашу землю не ступала нога загарбника, на орбіті над нами не висять кораблі та станції чужинців, ми цілком контролюємо весь навколишній простір, включаючи ворота нашої системи – дром-зону.

Камера різко пішла вгору, і за лічені секунди планета знов перетворилася на зелено-блакитну кулю в оточенні зірок. Потім ракурс змінився, планета перемістилася до нижнього краю екрана, а вгорі запроменіло сліпуче жовтогаряче сонце. Воно швидко почало віддалятися, зменшуватись у розмірах і потроху тьмяніти. Спершу планета перетворилася на яскраву цятку, потім – на ледь помітну серед зірок жаринку, а незабаром і зовсім згасла, розчинилась у глибинах космосу.

Камера ще раз повернулася, і екран заповнила велетенська космічна станція, вся поверхня якої була втикана жерлами плазмових гармат і продірявлена шахтами ракетних установок. Далі, на задньому плані, виднілося ще щонайменше десяток станцій, між якими сновигали кораблі.

– Тут розташована наша дром-зона, – знову заговорила коментаторка. – Вже понад сто років наші космічні війська успішно охороняють її й дають рішучу відсіч усім спробам ворога проникнути в локальний простір Терри-Галлії. Понад сто років чужинці намагаються скорити нашу планету, як скорили інші людські світи. Вони кидають проти нас величезні сили, на них працюють військово-промислові комплекси багатьох планет, за їхніми плечима – об'єднана потуга дев'яти цивілізацій. А ми самотні, ми можемо покластися лише на себе, нам нізвідки чекати допомоги. Однак ми не здаємося. Ми боремося – і перемагаємо.

Тепер камера перемістилася на борт однієї зі станцій. Ми побачили панораму просторого командного центру з величезними оглядовими екранами й рядами пультів, за якими сиділи зодягнені в сіро-блакитну військову форму люди. В усій їх поведінці відчувалася гранична зібраність, готовність будь-якої миті перейти до активних дій.

– Це звичайна бойова вахта на загороджувальній станції „Вермандуа”, – пролунав за-

кадровий коментар. – Одна з тих вахт, що їх наші захисники несуть упродовж усіх цих років, щохвилини очікуючи чергової атаки ворога. Вони ще не знають, що напад почнеться за кілька секунд.

Щойно ми почули ці слова, як у чорній глибині космосу на головному екрані з'явилося слабке блакитне мерехтіння. З фільмів та віртуальних реальностей на космічну тематику я знав, що це мерехтіння означає відкриття одного з гіперканалів у дром-зоні.

Тієї ж миті завила сирена, а хтось вигукнув:

– Attention! – і це слово, хоч його й вимовили як „атансьйон”, не потребувало перекладу.

Кожен військовий, не виказуючи жодних ознак паніки, зайнявся своєю справою: хто заговорив щось у мікрофон, хто став маніпулювати клавішами й перемикачами на пульті, а кілька чоловіків та жінок негайно надягли ментошоломи, що забезпечували прямий контакт мозку з комп'ютером. Я здогадався, що то були оператори артилерійських систем.

За кілька секунд з-за кадру швидким кроком вийшов чоловік років на десять старший за мене, у мундирі з широкою золотою окантовкою на обшлагах рукавів і зірками на погонах. Він явно був старший за званням у цій команді.

– L'indicatif incorrect, contre-amirall – доповів йому один з офіцерів. – Ce sont les Etrangers!

Адмірал коротко кивнув, влаштувався в кріслі за центральним пультом і став віддавати якісь накази.

З мерехтливої блакиті виринули перші непрохані гості. Це був величезний лінкор у супроводі цілого косяка катерів. Ще минаючи горловину каналу, чужинські кораблі вели масований вогонь на випередження.

— Feul — скомандував контр-адмірал, і на лінкор з катерами обрушився вогненний шквал.

Зображення збільшилося, і тепер у кадрі залишалися одні оглядові екрани. На допоміжних було видно, що вогонь ведеться не лише з „Вермандуа”, — стріляли також гармати всіх інших станцій. А ті катери із супроводу лінкора, що не потрапляли під плазмовий залп, були атаковані ракетами. Втім, деяким з них таки вдалося вислизнути за межі головного екрана, але Рашель пояснила:

— Зараз ними займуться наші винищувачі. Звідси цього не видно.

Тим часом лінкор повністю охопило полум'я, і він розвалився на частини. Проте це був лише початок масованої атаки Чужих. Услід рушила ціла армада лінкорів, крейсерів, дредноутів, есмінців і легких бойових кораблів. Загороджувальні станції зустрічали їх безперервними залпами плазмових гармат і зливою позитронних ракет.

За хронометражем фільму бій продовжувався десь півгодини, але численні купюри

свідчили, що тривав він набагато довше, – може, навіть добу. Автори відібрали найнапруженіші епізоди, використовуючи записи не лише зі станцій, а й з кораблів другого ешелону оборони.

Як виявилось, найнебезпечнішими супротивниками були кораблі середніх габаритів. Маючи досить потужний захист, вони водночас були швидкі й маневрені, що дозволяло їм вийти із зони перехресного вогню станцій. У бій з ними вступали корвети, фрегати та есмінці – і тут втрати обох сторін були приблизно однаковими. Якби не шквальний вогонь загороджувальних станцій, ворог просто зім'яв би оборону своєю чисельністю. А так переважна більшість чужинських кораблів були знищені ще на виході з гіперпростору.

Я бачив чимало фільмів про космос, зокрема й про космічні бої. Там батальні сцени були ефектніші – барвистіші, динамічніші, не такі сумбурні. Однак запис на диску Рашелі вражав своїм натуралізмом, суворою, не завуальованою правдивістю. На цих кадрах гинули справжні кораблі, і разом з ними згоряли у вогненному пеклі живі, мислячі істоти – хай навіть здебільшого не люди...

Бій закінчився, і тепер на екрані демонстрували його наслідки. Ворожий флот був розбитий вщент, зате захисники Терри-Галлії зазнали незначних втрат. Жодна загороджувальна станція не була знищена, лише дві з

них мали помітні зовнішні пошкодження. Втрати серед кораблів та катерів-випищувачів виявилися значно серйознішими, проте це були справжні дрібниці порівняно з тими втратами, що їх зазнали чужинці.

– Це була дев'ятсот сорок друга повномасштабна атака Чужих з початку війни, – повідомила коментаторка. – У середньому вісім разів на рік нашим військам доводиться стримувати масовані навали на зразок цієї. А менш чисельні вторгнення трапляються майже щотижня. Їх кількість сягає багатьох тисяч. Ворог прагне виснажити нас психічно, знищити наш промисловий потенціал, довести до руйнації нашу економіку. Проте ми тримаємося, ми боремося, ми живемо! – На екрані знову з'явилася зелено-блакитна планета, і голос проникливо запитав: – А ВИ?

Ці ж слова яскраво-червоними літерами спалахнули на тлі Терри-Галлії – єдиної людської планети в Галактиці, яка зберегла свою свободу та незалежність.

9

Фільм скінчився, і в кабінеті запала напружена тиша. Ріта, що сиділа поруч зі мною, схвильовано дихала, крізь засмагу на її щоках проступив густий рум'янець. Бімал стояв біля дверей як вкопаний. Раджів Шанкар сидів нерухомо, з заплющеними очима. Його зморщене старече обличчя не виказувало

жодних почуттів, проте руки, що лежали на бильцях крісла, дрібно тремтіли. Нарешті він розплющив очі і спрямував на Рашель гострий погляд.

– Якщо це правда... – прохрипів він. – Якщо цей запис не провокація Чужих... Де ти його взяла?

– Привезла із собою, – спокійно відповіла Рашель. – Терра-Галлія – моя рідна планета.

Хирляве тіло старого затрусилося від кашлю. Лівою рукою він вхопився за серце, а праву судомно простягнув уперед, до якогось флакона на столі, витрусив з нього кілька маленьких червоних капсул і запхав їх до рота. Потім знову відкинувся на спинку крісла.

– Твоя правда, Свамі. Це велике відкриття. Найбільше за останні сто років... – Різким, рвучким рухом Раджів Шанкар затулив обличчя долонями. – О боги, я не думав, що доживу до цього! Я так сподівався... всупереч усьому вірив, що Чужим не вдалося скорити все людство, що хтось ще продовжує боротьбу... Тепер можна спокійно вмерти. Тепер мене не мучитиме думка, що я марно прожив своє життя, що...

Пролунав сигнал виклику. Шанкар швидко схопив слухавку:

– Ей-другий на зв'язку... Так, ясно... – Старий слухав дві чи три хвилини, потім попросив співрозмовника зачекати, переключив комунікатор у режим паузи і глянув на нас: –

Бази даних метрополітену знищені. Але із записами Магдева виникли певні проблеми. Коли Ар-Ті-дев'ятий знищував інформацію на його комп'ютері, до будинку увірвалося троє п'ятидесятників. На щастя, він з ними впорався, а будинок підірвав. Але тепер нам невідомо, що саме Чужі знають про цю справу. Можливо, всі записи стеження паралельно копіювалися на резервний ресурс.

– У нашій розмові, – сказав Агатіяр, – містер Матусевич згадував, що Рашель прилетіла з Джерсі.

– Я збрехала, – відповіла вона. – Насправді я прилетіла з Окінави.

– Але є ще номери банкнот. Усі з однієї серії. За квиток ти платила цими грошима?

Рашель кивнула:

– Вони збереглися в нас ще з тих часів, коли наші планети вели між собою торгівлю.

– Виходить, чужинці зможуть вирахувати, звідки ти прилетіла. І, можна не сумніватися, перевірять кожен кубометр акваторії острова.

– Це нічого не дасть. Шатл уже не там. Я спрямувала його на дно Південно-східної океанічної впадини. Якщо ці записи потрапили до Чужих, вони довідалися лише те, хто я, звідки, на якому кораблі прилетіла і що сталося з командою. Самого корабля вони не знайдуть, він надійно схований у метеоритному поясі. Координат на диску немає – лише в пам'яті шатла. А фільм для них не новина.

Наші розвідники вже розповсюдили його в інфомережах семи окупованих планет.

– Між іншим, – зауважив Агатіяр, – до звіту про стан бортових систем я не дійшов. Тому не знаю, що сталося з командою. І чужинці, певно, теж не знають. Гадаю, Магдев бачив лише ті файли, які я відкривав. Одна справа – паралельно зі мною отримувати дані, зовсім інша – самостійно зчитувати їх. Я б неодмінно помітив, що хтось сторонній контролює мої локальні ресурси. Я, звісно, дурень, але не профан.

– Добре... – Шанкар знову активував комунікатор і промовив: – Усе гаразд, Джей-сім-надцятий. Операція завершена. Ей-другий зв'язок закінчив.

Поклавши слухавку, він встав з-за столу, підійшов до настінного терміналу і дістав звідти диск Рашелі.

– Що ж, ходімо. Я обіцяв вам надійний сховок – і надам його.

Він зупинився перед книжковою шафою і скоромовкою проказав безглуздий набір слів. Шафа безшумно від'їхала вбік, відкривши вхід у кабінку невеликого ліфта.

– Проходьте, молоді люди, – сказав Шанкар, маючи на увазі й Агатіяра. Потім повернувся до Бімала: – Ви з нами не поїдете. Вам краще не знати, де ми поділися. А незабаром про вас подбають.

Бімал мовчки кивнув і вийшов.

Ми спустилися в просторе підвальне приміщення, розташоване на глибині щонайменше десяти метрів під поверхнею. Воно нагадувало звичайну вітальню. У протилежній від нас стіні було четверо дверей, і я міг би побитися об заклад, що вони ведуть до спалень.

– Ні, – сказав Шанкар. – Це не той сховок, що я вам обіцяв. Це лише підземний поверх – для відвідувачів, які приходять до мене не з вулиці, а іншим шляхом.

Він знову скоромовкою проказав якусь тарбарщину, і частина стіни праворуч нас відсунулася, відкривши доступ до масивних броньованих дверей з цифровим замком. Шанкар підійшов до них і набрав на клавіатурі неймовірно довгий код.

Двері розчинилися. За ними була ще одна ліфтова кабіна – цього разу значно просторіша, з кількома відкидними сидіннями.

– Здається, я починаю розуміти, – пробурмотів Агатіяр, коли ми ввійшли до кабіни. – Отже, ті чутки про Партизанські Катакомби – зовсім не вигадки?

– Як бачиш, ні, – відповів Шанкар, закриваючи подвійні броньовані двері. Потім він натиснув кнопку зі стрілкою, спрямованою вниз, і ліфт почав спускатися, набираючи швидкість. – Прощу вас, сідайте. Подорож триватиме вісім з половиною хвилин.

Ми влаштувалися на відкидних сидіннях. Ріта, яка вже трохи оговталася після

всього побаченого й почутого, через силу запитала:

– Які ще катакомби?

– Насправді це розгалужена система підземних комунікацій з автономним забезпеченням. Катакомби почали будувати ще на самому початку війни – про той випадок, якщо планету окупує і доведеться вести партизанські дії. Їх споруджували в найсуворішій таємниці, тому схема входів і внутрішніх сполучень відома лише втаємниченим. Після капітуляції секретні схеми Катакомб вдалося вилучити з урядових баз даних, і тепер до них мають доступ лише керівники Опору.

На якусь мить Агатіяр скептично скривив губи, і це не випало з пильної уваги Шанкара.

– Не шкірся, Свами. Краще скажи те, що давно хотів сказати. Ти завжди вважав нашу боротьбу марною. Ти не бачив ніякого сенсу в тому, щоб винищувати шпигунів-п'ятидесятників та зрадників, які співробітничать з Чужими. По-твоєму, це безглуздо.

Агатіяр кивнув:

– Я й досі так вважаю.

– Уяви собі, я теж. Цю думку поділяє й решта керівників організації. Наша мета – повномасштабна війна проти Чужих, війна за звільнення Магаварші. Але ми не можемо вести її, поки вони там, – він тицьнув пальцем угору, – а ми тут. Нам потрібна справжня окупація, а не блокада з орбіти. Потрібні їхні на-

земні бази, щоб ми могли захоплювати кораблі та озброєння, а потім бити ворога в космосі. І та наша афера з ракетами була спрямована на те, щоб спровокувати Чужих на встановлення повноцінного окупаційного режиму. Саме тому ми не стали ховатися після ракетної атаки. Ми залишились, щоб не дати владі змоги відмежуватися, оголосити нас заколотниками і втікачами. Ми розуміли, що чужинці зажадають нашої страти, але не думали, що уряд виявиться таким легкодушним та безхарактерним. – Шанкар перевів подих. – Звісно, ти можеш заперечити, що він вирішив пожертвувати чотирма десятками своїх громадян, щоб уберегти від загибелі мільйони. Ти скажеш, що мешканці планети з полегшенням зітхнули, коли уряд прийняв ультиматум Чужих. І до певної міри матимеш рацію. Але ти мушиш визнати, що кожна людина на Магаварші була на нашому боці, що, зі страхом чекаючи відплати, наші співвітчизники все-таки схвалювали й підтримували нас. Якби наш уряд пішов на принцип і відхилив вимогу нашої страти, чужинці мушили б направити на планету окупаційні загони, щоб уникнути подальших терактів, – і тоді б почалося всенародне повстання. У них би земля палала під ногами, вони б...

– Вони б просто знищили нас, – перебив його Агатіяр. – Спалили б усю Магаваршу разом з нами.

– Можливо. А може, і ні. Швидше за все, ні. Навіть у розпал війни Чужі не наважувалися винищувати цілі населені планети, боячись підірвати свою коаліцію зсередини. А зараз – тим паче. Дуже ймовірно, що це привело б до виходу з їхнього союзу альвів та дварків, які майже ніколи не жадали людської крові. А в разі розколу і протистояння між Чужими в людей з'явився б шанс здобути свободу.

– Ціною п'яти мільярдів людських життів, – похмуро зауважив Агатіяр.

– Нехай навіть такою ціною! – палко вигукнув Шанкар, вдаривши кулаком по стіні ліфта. – Свобода понад усе, і в глибині душі ти згоден зі мною.

Далі їхали мовчки. Лише коли ліфт почав пригальмовувати, Шанкар знову заговорив:

– Я знаю, Свами, є ще одне, про що ти хочеш мене запитати. І знаю, що ніколи не запиташ. Тому відповідаю сам: мене врятували всупереч моїй власній волі. Я відмовлявся полишати своїх товаришів на неминучу смерть. Тоді охоронець, що був членом Опору й отримав від керівництва чіткі вказівки, підмішав мені в їжу снодійне. Прокинувся я вже на волі. – Він помовчав. – Того охоронця, що врятував мене, тепер звать Бімал. Я й досі не можу вибачити йому того вчинку. Щоночі мені сняться обличчя людей, які йшли за мною, вірили мені і яких я мимоволі зрадив...

Ми стрілою мчали в капсулі гравікара крізь непроглядний морок тунелів. Машину хитало з боку вбік, підкидало то вниз, то вгору, раз по раз вона робила різкі повороти. Нарешті досягла одного з магістральних тунелів і помчала по прямій, стрімко набираючи швидкість.

Лише зараз Шанкар вирішив, що вже час повідомити нам щось конкретне:

– Загальна довжина комунікацій Катакомб складає близько трьохсот тисяч кілометрів. Детальної їх схеми немає ні в кого. Ще при будівництві Катакомби розділили на окремі автономні сектори, щоб при втраті одного з них його можна було негайно ізолювати, не наражаючи на небезпеку решту секторів. Нині в кожного сектора є свій куратор, що має його схему та доступ до сусідніх секторів. Мені, як члену вищого керівництва Опору, відомо більше. Я знаю загальне розташування всіх секторів, але без конкретних деталей, а також контролюю частину магістральних тунелів між містами. Катакомби під великими мегаполісами знайти практично неможливо через велику кількість інших підземних комунікацій. В усіх інших місцях вони прокладені на дуже великій глибині, аж до гранітного, а іноді й базальтового шару.

– Зараз ми де? – запитав я.

– Майже двадцять кілометрів нижче рівня моря. Тому кабіна гравікара герметична і в

ній працюють кондиціонери – зовні, м'яко кажучи, спекотно й задушливо. Хоча ви цього не помітили, але, спускаючись сюди, ми минули кілька шлюзів, призначення яких – відгородити так звану „поверхневу” частину Катакомб від не надто комфортних умов їх глибинної частини.

– Вражає, вражає, – пробурмотів Агатіяр. – Це просто рай для партизанів... До речі, гуру, твоє кодове ім'я Ей-другий означає, що ти друга особа в керівництві?

– Саме так.

– Запитувати, хто такий Ей-перший, не варто?

– Поки що ні. Та, гадаю, ти з ним ще зустрінешся.

– А хто такий Ар-Ті... який там його номер? Як я зрозумів, він мешкав неподалік від мене.

– Він і працював поруч з тобою. Його звуть Арчібальд Ортега.

– Арчі?! – вигукнув Агатіяр.

– Атож, він. Твій юний геній. Для тебе він той, ким був для мене ти.

Потім Шанкар повернувся до Рашелі:

– Дівчинко моя, весь цей час я думав про твій фільм. Я й досі приголомшений, я... втім, облишмо емоції. Ти донька великого та мужнього народу, перед яким я схиляю голову. Проте одного не можу збагнути: як вам вдалося вистояти впродовж цих років? Як витримує ваша економіка?

– Так, нам дуже важко, – погодилася Рашель. – Майже третина нашої промисловості працює на оборону, а військові витрати становлять понад двадцять відсотків федерального бюджету. Але ми тримаємося. У нас ефективна ліберальна економіка, повна свобода підприємництва і розумна система соціальних гарантій. Як вчили нас у школі, це найгнучкіша, найдинамічніша, най...

– Стривай, Рашель. Ти сказала „двадцять відсотків”?

– Десь так. А в окремі роки, буває, доходить до двадцяти п’яти.

– Але ж цього замало! Нехай вас три мільярди, нехай у вас ліберальна економічна система, яку я теж вважаю найефективнішою, проте... Вам же доводиться утримувати величезний флот! Я дещо знаю про Терру-Галлію: вона розташована усього в шести десятках парсеків від Землі і є однією з найстаріших людських планет. До початку війни ваш регіон освоювали протягом тринадцяти сторіч, і у вас крім каналів першого роду має бути багато досліджених каналів другого. Я не наважусь назвати навіть приблизну цифру, треба подивитися в довідник...

– Я дивився, – втрутився Агатіяр. – Ще в себе вдома, щойно почув назву Терра-Галлія. В останньому довоєнному випуску „Галактичного реєстру” зазначені координати шести тисяч восьмисот сімдесяти двох досліджених

каналів у системі Дельти Октанта, а радіус її дром-зони – понад чотирнадцять мільйонів кілометрів.

– Отож-бо, саме про це я й кажу. Майже сім тисяч каналів для вторгнення, розкиданих серед кількох секстильйонів кубічних кілометрів космічного простору. І об'єднана міць дев'яти цивілізацій, спрямована проти одної-єдиної планети. – Він замовк, напружено міркуючи. – Я, певна річ, не військовий стратег, а вчений-фізик, але за моїми приблизними підрахунками для повної блокади дром-зони ваші військово-космічні сили повинні мати на озброєнні принаймні п'ять тисяч загороджувальних станцій, стільки ж, якщо не вдвічі більше, важких крейсерів та лінкорів, і до сотні тисяч швидкісних, високоманеврених кораблів середнього класу. І це не кажучи про особовий склад – щонайменше двісті мільйонів... – Шанкар похитав головою: – Але ж це неможливо! Навіть якщо я помиляюся в два чи три рази, все одно таку військову машину неспроможна прогодувати жодна, навіть найефективніша ліберальна економіка.

– Ви помилилися на цілий порядок, сер, – сказала Рашель. – А подеколи навіть на два. Особовий склад наших космічних сил – вісім мільйонів. Наш флот складається з восьми десятків загороджувальних станцій і двох з половиною сотень лінкорів, дредноутів і крейсерів важкого класу. Точна статистика середніх

і легких кораблів мені невідома, але навряд чи їх більше десяти тисяч.

Обличчя Шанкара залишалося незворушним, проте його очі виказували глибокий подив та недовіру.

– І такими силами вам вдається стримувати Чужих?!

– Так, сер. Зазвичай для оборони нашої системи досить і двох десятків станцій із сотнею важких кораблів, але ми мусимо тримати резерв на випадок затяжної атаки. Ну і, звичайно, щоб застрахуватися від диверсій. Час від часу невеликим групам чужинців удається прорватися в наш простір, і вони, як ви розумієте, прагнуть завдати нам удару з тилу. А п'ятидесятники, прибравши людської подобу, проникають на Терру-Галлію, збирають секретну інформацію і влаштовують диверсії. Тому в кожній нашій державній установі, на кожному підприємстві, у багатьох громадських місцях і навіть у приватних будинках стоять спеціальні детектори, призначені виявляти замаскованих п'ятидесятників. Крім того, нас з дитинства навчають розпізнавати їх візуально – по ході, жестах, міміці.

– Тому ти відразу впізнала п'ятидесятника в метро? – запитав я.

– Атож, – відповіла Рашель. – І дуже злякалася. Першою моєю реакцією було здійснити тривогу. Потім я згадала, де знаходжусь, і

ще дужче злякалася. Подумала, що він зараз мене схопить...

Від цих спогадів вона мерзлякувато зіщулилась і міцно пригорнулася до мене.

Шанкар задумливо покусував губи.

– Знаєш, Рашель, тут щось не так. З фрагментів бою, що записані на твоєму диску, важко судити про реальні втрати обох сторін, але в мене склалося враження, що в тій м'ясорубці ви перемолотили величезні сили Чужих. А ті чомусь вперто атакували по одному напрямку, замість завдати розсіяного удару по всій дром-зоні. Адже саме так завжди велися війни. Що ти на це скажеш?

Рашель кивнула:

– Власне, на початку війни так і було. Чужі проривалися в нашу систему одночасно багатьма каналами, наші космічні сили вступали з ними в бій і перемагали, але й самі зазнавали великих втрат. Ми б напевне програли цю війну, якби наші вчені не зробили відкриття, що захистило нас від таких розсіяних ударів. На жаль, це відкриття запізнилося, щоб врятувати решту людства.

– І що ж це за відкриття? – нетерпляче запитав Шанкар. – Невже ви навчилися закупувати гіперканали?.. А втім, ні, дурниці. Тоді б вам взагалі не довелося воювати. Ви б просто перекрили всі канали першого роду й досліджені – другого, а самі користалися б лише нововідкритими й невідомими Чужим.

– Так, сер, – підтвердила Рашель. – Ми не вміємо перекривати канали, ми лише навчилися переорієнтовувати їх.

– Цебто, – знову втрутився Агатіяр, – ви можете довільно змінювати розташування зони входу-виходу для будь-якого каналу?

– Саме так. І звужувати теж – практично до половини кубічного кілометра. Але не більше. Якби ми могли стиснути їх до кількох кубометрів... ну, тоді, як ви розумієте, це було б рівнозначне повному блокуванню.

– О боги! – пробурмотів Шанкар. – Як це вам вдалося?

– Не знаю, сер. Це наш найбільший секрет. Чужинські агенти намагаються вивідати його, але безуспішно. Подейкують, що всі втаємничені вчені та інженери живуть і працюють у неприступному бункері, про розташування якого відомо лише членам уряду. Може, це й правда. – Рашель знизала плечима. – Я знаю тільки те, що знає решта галлійців: усі канали дром-зони зосереджені в одному місці й перебувають під надійною охороною наших військ.

– Усі канали? – перепитав Шанкар. – Абсолютно всі?

– Тепер уже усі. Певна річ, першого та другого роду. Спочатку були переорієнтовані лише досліджені гіперканали, але незабаром Чужі почали застосовувати таку тактику: під час чергової атаки їхні невеликі швидкісні

кораблі виривалися з району бойових дій, ховалися в глибинах космосу, а згодом повертались і намагалися непомітно прослизнути через недосліджені канали другого роду. Зрозуміло, що таким чином ці канали ставали дослідженими, і Чужі могли атакувати через них. Ми, звісно, тримали дром-зону під пильним наглядом, розкидані всюди детектори визначали, по якому каналу відбувся перехід, і тоді його негайно звужували й переміщали до решти досліджених. Але років сімдесят тому наша служба контролю прогавила одного з розвідників, і це ледь не призвело до катастрофи. Після того випадку уряд вирішив взяти під охорону абсолютно всі канали другого роду. Ми мусили вдатися до величезних енергетичних витрат, зате тепер нам не загрожує напад з тилу. Та й агентам Чужих стало складніше повертатися назад.

– Понад сто мільярдів каналів... – вражено промовив Агатіяр. – Уявити лишень: понад сто мільярдів каналів у кількох мільйонах кубічних кілометрів!

– Ні, сер, – похитала головою Рашель. – Не в кількох мільйонах, а майже в двохстах мільярдах. Ну, трохи менше. Я ж казала вам, що ми не вміємо стискати канали до кінця, а зробити так, щоб вони накладалися один на одного, не виходить. Тому всі недосліджені канали, а також ті, що відомі ворогові, зібрані всередині сфери діаметром сім тисяч кіло-

метрів. Є ще друга сфера, менша, – у ній розташовані канали, досліджені нами й невідомі Чужим. Але, ясна річ, ми однаково ретельно охороняємо обидві сфери, і якщо з каналу, що вважається „чистим”, виходить корабель без наших позивних, його знищують.

– L’indicatif incorrect, – відгукнулася Ріта, і я відразу згадав, що саме такими словами доповідав офіцер адміралу, який з’явився ще в перших кадрах. – *Ce sont les Etrangers*. „Хибний позивний, це Чужі”. Правильно?

Рашель із захватом глянула на неї:

– Oh, vous parlez Francaisl.. Так, міс, усе правильно. Втім, тоді й так було ясно, що це Чужі, атака йшла через канал першого роду. Але перед тим як відкрити вогонь, завжди роблять запит про позивні. Адже може так статися, що по цьому каналу повертається наш розвідник. Ну, ви розумієте, різні бувають ситуації.

Як і в усіх попередніх випадках, фразу „ви розумієте” Рашель ужила як звичайний мовний зворот. Проте Ріта, почувши її вже вкотре, не стрималася:

– Ні, не розумію!.. Рашель, дівчинко, ти тут розповідаєш про всілякі канали, про їхню орієнтацію-переорієнтацію, про стискання-звуження. Інші слухають тебе з розумним виглядом, ставлять такі ж розумні запитання, а я... А я слухаю вас і почуваюся геть дурною.

Рашель була здивована.

– Ви серйозно, міс? Ви нічого не зрозуміли? Я так погано розповідала?

Ріта зніяковіло потупилася, а її батько сказав:

– Ні, Рашель, ти тут ні до чого. Проблема в самій Ріті. Тобі важко це зрозуміти, бо ти дитя вільного світу. А в нас, на Магаварші, люди намагаються не думати про космос і все пов'язане з ним. Цим цікавляться лише вчені, як я чи професор Шанкар, та ще схиблені на зірках романтики на зразок містера Матусевича. – Він запитливо глянув на мене: – Я ж не помиляюся? Ви саме такий, правда? І тому ви не залишили Рашель. Тому ви так вперто не хотіли йти, хоча я відверто намагався спроводити вас. Десь на підсвідомому рівні, суто інстинктивно, ви відчували, що вона гостя з космосу. Ви не могли піти – просто тому, що все своє життя чекали на цю зустріч.

Я кивнув:

– Мабуть, що так, професоре.

– А Ріта, – продовжував Агатіяр, – звичайна собі дівчина з Магаварші, для якої космос – щось далеке, небезпечне й недосяжне. Їй відомо лише одне: у просторі існують дром-зони, через які кораблі можуть перестрибувати від зірки до зірки. І більше нічого. Я сам її так виховав, бо не хотів, щоб вона була схожа на мене.

Тим часом наш гравікар залишив магістральний тунель і знову почав шарпатися то в один, то в інший бік, підстрибувати вгору-

вниз. Схоже, наша подорож наближалася до кінця.

Після хвилинного мовчання Агатіяр повернувся до дочки і став пояснювати:

– Ще наприкінці ХХІ століття, до початку епохи міжзоряних подорожей, між орбітами планет Сатурн та Уран була виявлена зона простору з аномальними характеристиками. Її вивченням займалося багато дослідницьких груп, і одна з них під керівництвом доктора Димитріса Марушкопулоса встановила, що в цій зоні наш звичайний чотиривимірний простір-час сполучений з іншим простором, що має зовсім інші властивості та сім вимірів – п'ять просторових і два часових; його відразу назвали гіперпростором, тобто надпростором. Марушкопулос висунув гіпотезу, що подібні зони розташовані поблизу всіх масивних космічних об'єктів і з'єднані між собою гіперпросторовими каналами. Димитріс Марушкопулос був грек за національністю, тому назвав ці канали дромосами, що грецькою означає „шлях”, „дорога”, а саму аномальну зону – дром-зоною. Згодом його гіпотеза повністю підтвердилася, були виявлені канали, існування яких він передбачав, але термін „дромос”, на відміну від „дром-зони”, за ними не закріпився. Їх вирішили називати просто каналами або гіперканалами, а їхня повна офіційна назва, що зустрічається лише в спеціальній літературі, звучить так: „гіперпро-

сторові канали Марушкопулоса”... Я дохідливо пояснюю?

– Цілком, тату.

– У ході подальших досліджень було встановлено, що за своїми властивостями гіперканали поділяються на три категорії: першого, другого та третього роду. Канали першого роду нечисленні і легкопроникні. Вони з’єднують між собою найближчі дром-зони, розташовані на відстані не більш як двадцяти трьох парсеків. Утім, цю величину не можна назвати абсолютною константою, у різних регіонах космосу гранична довжина каналів першого роду має різне значення, в залежності від середньої густини розподілу гравітаційних мас. Так, наприклад, дром-зона Землі має канали першого роду довжиною аж до чотирнадцяти з половиною парсеків, а в системі Магаварші, де щільність зірок набагато більша, найдовший такий канал не перевищує двох світлових років. Але головна особливість гіперпросторових каналів першого роду полягає в тому, що за їхніми характеристиками можна точно визначити, куди вони ведуть. Зовсім інша ситуація з каналами другого роду, яких у кожній дром-зоні нараховується понад сто мільярдів – приблизно стільки, скільки є зірок у нашій Галактиці. Це від самого початку навело на думку, що будь-які дві віддалені дром-зони, незалежно від відстані між ними, сполучені каналом другого роду.

Тобто теоретично до будь-якої зірки Галактики можна дістатися навпрямки, зробивши лише один-єдиний гіперперехід. На жаль, канали другого роду не мають „прозорості” першого, і апіорі ніяк не можна визначити, куди вони ведуть. Можна лише зробити перехід по одному з них навмання, а потім подивитися, куди нас занесе. У результаті такого переходу ми можемо опинитись як усього лише в ста світлових роках від своєї дром-зони, так і в протилежному кінці Галактики. Від коротких каналів другого роду користі мало – значно економніше з погляду енергетичних витрат зробити кілька десятків стрибків по каналах першого роду. Зате, коли відстань вимірюється кілопарсеками, ці канали незамінні. Саме тому в період космічної експансії люди досліджували їх, щоб мати швидкий доступ до різних регіонів Галактики. Вважається, що поріг довжини таких каналів знаходиться десь між двомастами та трьомастами тисячами парсеків. А що стосується каналів третього роду, то вони для нас недоступні. Для їх відкриття потрібна така висока концентрація енергії, що її не витримує навіть фізичний вакуум. Вважається, що канали третього роду ведуть до дром-зон в інших галактиках. Це все, що можна про них сказати. – Закінчивши свою імпровізовану лекцію, Агатіяр сухо прокашлявся. – Сподіваюся, тепер ти розумієш, про що говорила Рашель?

Ріта невпевнено кивнула:

– Загалом так.

– І розумієш, чому Чужі не могли прорватися в локальний простір Терри-Галлії недослідженими каналами?

– Бо таких каналів сто мільярдів, і ймовірність потрапити навмання до конкретної, визначеної наперед зорі... ну просто неймовірна.

– У тім-то й річ. А щодо переорієнтації каналів і звуження їхньої зони входу-виходу, то тут я нічого сказати не можу. Я навіть не уявляв собі, що таке можливе. Схоже, це було випадкове відкриття, що набагато випередило сучасний рівень розвитку науки. Таке іноді трапляється – везіння, щасливий випадок... Тільки не подумай, Рашель, що я применшую геніальність ваших учених, просто хочу сказати... – Агатіяр раптом осікся і співчутливо промовив: – Бідолашне дівча! Скільки ж їй довелося пережити останнім часом...

Рашель не чула ні більшої частини його пояснень, адресованих Ріті, ні міркувань про випадкові відкриття. Вже хвилин п'ять, як вона знову заснула, схиливши свою біляву голівку до мого плеча.

11

Коли ми піднялися вгору і вийшли з ліфта, я спершу був подумав, що Шанкар покружляв годину в Катакомбах і повернув нас до своєї садиби. Але потім зрозумів, що помиля-

юся: приміщення, де ми опинилися, хоч і було двійником Шанкарової „підземної вітальні” за розмірами й розташуванням дверей та ліфтів, різнилося від нього деталями внутрішнього оздоблення, зокрема меблями.

Тут Шанкар поводився як удома. Нас ніхто не зустрів, тому він узяв на себе роль господаря й відразу наказав віднести заснулу Рашель до крайньої з чотирьох кімнат, що примикали до вітальні. Це виявилася невелика, але досить затишна спальня. Уклавши дівчинку в ліжку, ми доручили Ріті наглядати за нею.

Мені Шанкар запропонував сусідню спальню, порадив гарненько відпочити і ні про що не турбуватися: це місце, за його словами, було цілковито надійним та безпечним. Я вирішив, що на його слова можна покластися, і лише запитав, де ми зараз перебуваємо.

– У Паталіпутрі, – стримано відповів Шанкар. – Нічого конкретнішого поки сказати не можу.

Паталіпутра була федеральною столицею, політичним та адміністративним центром Магаварші. Я подумав, що, мабуть, таки справді, за цих обставин вона найбезпечніше для нас місце. Хай би яким колабораційним не був наш уряд, він нізащо не дозволить агентам Чужих розгулювати вулицями столиці, влаштовувати тут масові обшуки та облави. До того ж сховок, напевно, належав одному з

вищих державних службовців, досить впливовому, щоб відгородити себе від цікавості чужинців.

Тривожні думки та травмована рука, що й досі трохи боліла, не завадили мені швидко заснути й добряче виспатися. На ранок, бадьорий та відпочилий, я вийшов зі своєї кімнати до вітальні, але не застав там ні Шанкара, ні Агатіяра. Натомість побачив невисокого опасистого чоловіка років шістдесяти, безвусого та безбородого, з густим чорним волоссям без натяку на сивину. Він сидів у кріслі перед великим стереоекраном, на якому миготіли знайомі мені кадри космічного бою. З виразу його обличчя було зрозуміло, що він бачив цей запис уже не вперше, але так захоплено спостерігав за ходом битви, що не відразу звернув на мене увагу.

А я, ледь переступивши поріг, замер як укопаний. Правду кажучи, я просто не міг повірити власним очам.

Те, що я не був знайомий з цим чоловіком, ще не означало, що я його не знав. Його обличчя лише зрідка з'являлось у випусках новин, але, мабуть, на всій Магаварші не знайшлося б людини, яка, побачивши його, не сказала б: „Та це ж...”

Нарешті він помітив мене, рвучко підвівся з крісла й рушив мені назустріч.

– Здрастуйте, містере Матусевич. Бачу, ви рання пташка.

Від його міцного енергійного рукостискання я трохи оговтався й чемно привітався:

– Доброго ранку, ваша величносте.

– Мені більше до вподоби звертання „сер”, – сказав він. – Обійдемося без церемоній. Гарзд?

– Звичайно, сер, – відповів я, тим часом намагаючись зібратися з думками й узгодити своє колишнє уявлення про цю людину з фактом її присутності тут, в одному з таємних сховищ Опору.

Падму XIV заслужено називали найгіршим імператором за всю тисячолітню історію Магаварші. Його вважали невиправним мізантропом, що понад усе цінував самотність і всіляко уникав з’являтися на публіці. А про те, щоб він брав бодай якусь участь у політичному житті планети, взагалі не йшлося. Це цілком влаштовувало наш істеблішмент, зате пересічні громадяни Магаварші були незадоволені. Деякі масмедіа правого ухилу щиро нарікали, що маємо такого слабосилого, безініціативного й зовсім безхарактерного імператора, а крайні „ліваки”, навпаки, так само відверто зловтішалися, час від часу пускаючи уїдливі кпини на адресу всього інституту монархії, який вони вважали атавізмом.

Сам я не був ані монархістом, ані республіканцем, проте цілком поділяв думку більшості співгромадян, що така поведінка Падми

зовсім не личить главі держави, хоч як би він не називався – імператором чи президентом. І лише зараз я зрозумів, якими безпідставними були всі звинувачення на його адресу. Він просто грав роль, причому грав блискуче, вдаючи з себе відлюдька й нікчому, і тим самим відволікав від своєї персони увагу Чужих. Його безхарактерність та мізантропія насправді виявилися лише маскою, за якою ховався один з лідерів підпілля, можливо, навіть головний керівник.

– Ваше кодове ім'я Ей-перший, – сказав я. – Адже так?

Падма ствердно кивнув:

– Саме так, містере Матусевич. Правду про мене знають лише кілька людей. Тепер і ви належите до їхнього кола... Та про це трохи згодом. Найперше вам треба поспідати.

Він провів мене до невеличкої кухні, що межувала з вітальнею, і запропонував розігрітий у духовці шніцель. Поступово шок, викликаний несподіваною зустріччю, минув, я перестав почувати себе ніяково та скуто в присутності вінценосної особи, і мене навіть розважило те, що за столом мені прислуговував сам імператор Магаварші.

Під кінець короткої трапези Падма приготував дві чашки кави – для мене та для себе, – і ми повернулись до вітальні. Зручно вмостившись у кріслі, він дістав сигарету, клацнув запальничкою й закурив.

– Вам я не пропоную, – сказав імператор, – оскільки у вашому досьє зазначено, що ви не маєте цієї шкідливої звички.

– У моєму досьє, сер? – поцікавився я. – Службовому чи державних спецслужб?

– Ні, в нашому. У досьє Опору.

– Ви стежили за мною?

– Скажімо так: ми мали вас на оці. Ще три роки тому один з наших людей рекомендував залучити вас до роботи підпілля. Керівництво місцевого осередку розглянуло його рекомендацію і вирішило, що ви нам не підходите.

– Отакої? – Я не те щоб образився, але мені стало прикро. – І чим я вас не влаштував?

– Бо виявилися надто прямодушним для підпільника. Ми з'ясували, що ви „під ковпаком” у Чужих – як і всі, хто надміру захоплюється космічними віртуальними реальностями. Протягом кількох місяців ви навіть перебували під наглядом їхнього агента, але невдовзі чужинці переконалися, що ви не маєте жодного стосунку до Опору, і перестали стежити за вами. Проте ви вже „засвітилися”, тож ми не могли ризикувати, залучаючи вас до нашої організації.

– А якщо не секрет, – запитав я, – хто вам рекомендував мене?

– Ви його добре знаєте. Це ваш колега Ахмад Раман.

– То він член підпілля?

– І дуже активний.

– Тепер чужинці, напевно, зацікавляться ним, – стривожено зауважив я.

– За містера Рамана не хвилюйтеся, він уже в безпеці. Також ми подбали про ваших батьків, обох братів, сестру з родиною і навіть про колишню дружину. Ситуація надзвичайно серйозна. За останніми даними Чужі розгорнули активну діяльність і спрямували всі сили на пошуки Рашелі. На щастя, нам вдалося випередити їх.

– Рашель ще не прокидалася?

Імператор кивнув:

– Прокидалася. Розповіла нам свою історію, а потім ми дали їй снодійне, щоб вона знову заснула. У неї сильне нервове виснаження. Останні три місяці були для неї справжнім кошмаром – вона провела їх одна-однісінька на кораблі, що зазнав катастрофи в міжзоряному просторі. А товариство їй складало дві дюжини мерців на борту, серед яких був її батько. Таке витримає не кожен дорослий, що вже казати про дванадцятирічну дівчинку.

– А що сталося з кораблем? І взагалі, як вона туди потрапила? Адже, як я розумію, це був розвідувальний політ.

– Саме так. Це був розвідник, до того ж не перший. Уже два десятиліття кораблі з Терри-Галлії регулярно входять у наш локальний простір і збирають інформацію. Досі їх жодного разу не виявляли, бо вони не користали-

ся місцевою дром-зоною, а здійснювали гіперпереходи до однієї з найближчих зірок і звідти, вже на досвітловій швидкості, добиралися до системи Магаварші. Завдяки великій густоті зірок у нашому регіоні це не складало для них великих труднощів. Найближча до нас зоря, Адіті, розташована менше ніж в одному світловому місяці. А в межах світлового року...

– Перепрошую, сер, – ввічливо, але нетерпляче перебив я. – З мого досьє ви маєте знати, що я захоплююся астрономією, тому всі ці факти мені добре відомі. Зокрема й точна відстань до Адіті – шістсот вісімдесят п'ять світлових годин. Також я можу назвати по пам'яті всі зорі в радіусі світлового року від Магаварші. Від якої з них прилетів корабель Рашелі? Від Адіті?

– Ні, там з'являтися вони не ризикували. Найближчі зорі завжди під підозрою, тож Чужі можуть тримати під наглядом їхні дромзони. Корабель летів через Дзету Девакі – це майже вдвічі далі, зате безпечніше. Його місія відрізнялася від усіх попередніх: на планету мала висадитися розвідувальна група для встановлення контакту з Опором. Про наше існування вони знали вже багато років і розраховували вийти на нас через трьох людей, зокрема через професора Агатіяра. Зрозуміло, якби на місці Рашелі був досвідчений розвідник, він діяв би значно обачніше і зумів

би зв'язатися з нами, не привертаючи уваги Чужих.

– Ого! – промовив я, відчувши, як моє серце закалатало в грудях. – Розвідувальна група, контакт з Опором... Отже, щось назріває?

– Безумовно. Схоже, що керівництво Терри-Галлії має особливі плани стосовно Магаварші. Адже Рашель казала вам, що їхні розвідники вже запустили цей фільм у глобальні мережі семи окупованих планет? – Імператор кивнув убік екрана.

– Так.

– Зате нам вони не повідомили про свою боротьбу, хоча спостерігали за нами вже двадцять років. Вам не здається це дивним?

– Здається, – погодився я, але потім додав: – А втім, ні. Якщо галлійці не хотіли виказувати перед Чужими свою зацікавленість Магаваршою, тоді все логічно.

– Ще б пак! Усі ці роки вони щось готували. Рашель не знає, що саме, та в мене є певні здогади. І якщо вони підтвердяться... – Імператор на секунду замовк, а в його очах спалахнули вогники. – До речі, один цікавий факт. Корабель, на якому прилетіла Рашель, зветься „Зоря Свободи”. Символічно, чи не так?

Відповісти я не встиг. Раптом тишу в кімнаті порушило настирне пицання годинника на зап'ястку Падми. Імператор підхопився з крісла і жестом звелів мені мовчати.

– У двері моєї спальні хтось дзвонить, – по-

яснив він, увімкнув свій комунікатор і млявим, сонним голосом запитав: – Хто там?

– Це я, тату, – почувся дзвінкий дівочий голос, який я відразу впізнав: на відміну від свого батька, принцеса Саті, наступниця престолу, брала активну участь в громадському житті Магаварші й часто з'являлась у випусках новин. – Вибач, що розбудила тебе. Та це дуже термінова справа. Мені можна ввійти?

– Зачекай, Саті. Я тільки вдягнуся.

Вимкнувши комунікатор, він швидко попрямував до ліфта і вже на ходу кинув мені:

– Залишайтеся тут. Хвилин за п'ять повернуся.

12

Проте імператор не повернувся ні за п'ять хвилин, ні навіть за півгодини. Чекаючи його, я вдруге переглянув фільм про Терру-Галлію, а потім вивів на екран інші файли з диска, що містили технічні дані про корабель.

„Зоря Свободи” належала до класу легких крейсерів, призначених головню для розвідувальних та диверсійних акцій. Відповідно до специфікації екіпаж мав складатися з п'яти осіб: капітана, другого пілота, бортінженера, оператора артилерійських систем та медика; останній мав поєднувати свої обов'язки з роботою на камбузі й доглядом за житловими приміщеннями, а артилерист відповідав також за системи зв'язку та зовнішнього спосте-

реження. Одночасно з екіпажем на кораблі могли перебувати два десятки пасажирів.

Крейсер мав потужний ходовий двигун і протягом чотирьох діб міг розвинути швидкість понад половину від світлової. І тут я де-що знайшов. Уже не в файлах специфікації, а у звітах про стан бортових систем. При досягненні кораблем прискорення 56,3 „же” в роботі гравікомпенсаторів стався критичний збій, і сила тяжіння на борту перевищила стандартну в тридцять разів. А це означало неминучу й майже миттєву смерть.

Тепер я зрозумів, що сталося з екіпажем „Зорі Свободи”. Найпевніше, це була диверсія: скажімо, в бортовий комп'ютер запустили якийсь вірус, що активізувався при досягненні заданого прискорення. Протягом наступних вісімдесяти двох годин корабель продовжував розгін, поки не досяг крейсерської швидкості 0,56 від світлової. Тільки тоді автопілот, не отримавши подальших вказівок, зупинив ходові двигуни.

А де ж увесь цей час була Рашель? Як їй вдалося залишитися живою?..

Я знову переглянув специфікацію, намагаючись відшукати місце на кораблі, де вона могла б урятуватися від перевантаження. І незабаром знайшов його: це був пришвартований до крейсера невеликий шатл міжпланетного класу, оснащений технологією „суперстелс”, що робила його невидимим для рада-

рів та детекторів мас, і – найголовніше! – обладнаний автономними гравікомпенсаторами, здатними витримати стократне прискорення. Можна не сумніватися, що саме завдяки їм Рашель залишилася живою...

Мою увагу від екрана відвернуло тихе шелестіння дверей. Я озирнувся й побачив Ріту, закутану в довгий халат. На її свіжому, відпочилому обличчі зовсім не було косметики, а розпущене й ретельно розчесане волосся поблискувало від вологи.

– Доброго ранку, містере Матусевич, – привіталася вона.

– Доброго ранку, міс Агатіяр, – відповів я.
– Ваш батько ще спить.

– Я так і думала. А ви вже зустрічалися з...
– Вона зробила виразну паузу.

– Зустрічався. І сказати, що я здивований, – це нічого не сказати.

– А я й досі не можу повірити... Імператор пішов спати?

– Ні, десь годину тому його викликала принцеса. Він обіцяв незабаром повернутися, але щось затримується. А ми так і не закінчили розмову про Рашель. Ви чули її розповідь?

– Так. Рашель розбудили при мені, вона розповіла нам свою історію, а потім нас обох знову відправили спати. Отож я можу допомогти. На чому зупинився імператор?

– На тому, що це була розвідувальна місія, а корабель зветься „Зоря Свободи”. Та потім я

й сам дещо з'ясував, переглядаючи диск. – І я розповів їй усе, про що довідався.

– Саме так воно й було, містере Матусевич... До речі, може, станемо називати одне одного на ім'я? Не люблю всі ці церемонності. Згода?

– Звичайно.

– Так от, Стефано, – продовжувала Ріта. – Ти правильно здогадався. У бортовий комп'ютер потрапив вірус, уся команда корабля загинула від тридцятикратного перевантаження, а Рашель урятувалася тільки тому, що автоматично спрацювали гравікомпенсатори шатла, де вона ховалася.

– Ховалася? – перепитав я.

– Ага. Як висловився пан Шанкар, Рашель – типовий зразок „космічного зайця”. Командиром „Зорі Свободи” був її батько, Жофрей Леблан. З його секретних файлів вона видобула всі необхідні коди доступу і перед відльотом пробралася на корабель. Каже, що не хотіла знову розлучатися з батьком. За останні п'ять років капітан Леблан був зі своєю родиною лише кілька місяців, а решту часу проводив у тривалих розвідувальних польотах. Коли Рашель довідалася, що він відбуває на чергове завдання й повернеться не раніше ніж за півроку, вона не витримала і вирішила полетіти разом з ним. – Ріта хмикнула. – Хоча я не думаю, що вона вчинила так лише через батька. Пом'яну, їй дуже хотілося подорожувати, схоже,

така вже в неї авантюрна вдача. А щоб батько не зміг повернути її назад, вона вирішила переконати в шатлі, аж поки корабель не набере повної швидкості. І це врятувало її.

– Авжеж, – погодився я. – Їй дуже пощастило.

Поки ми розмовляли, зі своєї кімнати вийшов Раджів Шанкар. Вигляд він мав стомлений і хворобливий. Цебто ще хворобливіший, ніж учора.

– Три години намагався заснути, – сказав він, сідаючи на канапу. – Але марно. Я надто схвильований. Останні кілька годин перевернули все моє життя.

– Можу дати вам сподійне, – люб'язно запропонувала Ріта. – Воно зовсім нешкідливе.

– Гарна ідея. Буду вам дуже вдячний, люба. – А коли Ріта пішла в спальню за своїм медичним кейсом, Шанкар звернувся до мене: – Ви вже розмовляли з Падмою? Він збирався дочекатися вас.

Я відповів, що імператора годину тому викликала дочка і що він затримується. Шанкар спохмурнів:

– Це мені не подобається. З якого дива принцеса потурбувала його так рано? Адже всім відомо, що він любить поспати.

– Може, це пов'язано з нами? Вірніше, з Рашеллю.

– Навряд. Навіть якщо Чужі офіційно звернулися до уряду з вимогою видати вас, то при

чому тут імператор? І міністри, і принцеса знають, що політикою він не цікавиться, а говорити з ним про чужинців все одно що звертатися до стінки. Ні, тут щось інше.

Ріта, повернувшись зі спальні, запропонувала Шанкарові дві капсули зі снодійним:

– Ось, випийте, і за чверть години заснете.

Шанкар подякував, проте не став одразу приймати капсули, а поклав їх на низенький столик поруч з канапою.

– Пане Шанкар, – озвався я, повертаючись до питання, що найбільше мене цікавило. – Як я розумію, Рашелі вдалося знешкодити вірус і отримати контроль над кораблем. Але чому вона полетіла до Магаварші? Чому не повернулася назад на Терру-Галлію?

– Це ж очевидно: їй забракло знань. Вона ж лише дванадцятирічна дівчинка, хай навіть дуже розумна, хоробра, кмітлива. Вірус Рашель виявила і знешкодила – це не проблема, якщо здогадуватися про його існування. Вона контролювала програму автопілоту, що доставив „Зорю Свободи” в наш локальний простір. Але вона не могла скласти програму для зворотного шляху і тим більше не могла керувати кораблем вручну. Якби Рашель не була така розумна, якби переоцінила свої сили і спробувала це зробити, то безнадійно загубилася б у космосі.

Шанкар узяв зі столика одну з капсул і, трохи повагавшись, усе ж проковтнув її.

– На щастя, – продовжував він, – Рашель виявилася розважливою дівчинкою. Чекати на прибуття наступного розвідника вона не могла. По-перше, не знала, коли це станеться; по-друге, не уявляла, як встановити з ним контакт – адже він теж ховатиметься від Чужих; а по-третє, у неї вже не витримували нерви, вона більше не могла залишатися сама на кораблі. Із записів бортового комп'ютера Рашель знала про заплановану висадку на Магаваршу і вирішила скористатися з цього. Шатл завбільшки з невеликий літак – це вам не міжзоряний корабель, і впоратися з ним значно легше. До того ж його автопілот був задалегідь запрограмований. При наближенні до планети він визначив розташування орбітальних станцій Чужих і самостійно розрахував оптимальну траєкторію приземлення. Звичайно, був ризик, що шатл помітять, незважаючи на його невидимість для радарів. Але це був розумний, виправданий ризик.

Шанкар знову зробив паузу і проковтнув другу капсулу снодійного.

– А знаєте, Ріто, ці пігулки починають діяти. Мене вже потроху заколисує. – Потім знову повернувся до мене: – Повторюю, містере Матусевич: Рашель дуже розважлива дівчинка. Вона все зробила правильно – навіть те, що по дорозі до професора Агатіяра „підчепила” вас. Я в жодному разі не стверджую, що це був її свідомий вчинок, але ваша форма піло-

та, безумовно, відіграла свою роль. І тут Рашелі знов пощастило: адже ви не просто пілот, ви ще й знайомі з теорією астронавігації. І хоча досі ви мали справу лише з віртуальними космічними польотами, я не маю сумніву, що ви впораєтеся зі справжнім кораблем.

Мені перехопило подих.

– Ви хочете сказати...

– Ясна річ! Хто ж іще поверне Рашель додому і доставить на Терру-Галлію нашого повноважного посла.

Тут почулося тихе поклацування, двері ліфта розійшлися і з кабіни вийшов імператор. Вигляд у нього був дивний – не сказати б, що радісний, але й не засмучений. Його втомлені очі промінилися якимсь похмурим задоволенням.

– Вибачте, що затримався. Довелося приймати відставку Кабінету Міністрів.

– О цій порі? Зранку до сніданку? – здивувався Шанкар. – Який гедзь їх укусив? Вони що, з похмілля вирішили оголосити дострокові вибори?

– Ні, тут інше. Вони просто вмили руки й хутко розбіглися по домівках. Дві години тому на адресу уряду прийшла нота від Чужих з повідомленням про тимчасове запровадження на Магаварші особливого режиму управління. Перші їхні кораблі мають приземлитися на планету вже після полудня. Словом, починається окупація.

Шанкарові очі, вже затуманені снодійним, миттю спалахнули.

– Війна! Ну нарешті!..

13

Ми знову мчали в капсулі гравікара крізь непроглядну пітьму Катакомб. Тільки тепер у кріслі водія сидів імператор, а Шанкар, з останніх сил долаючи сон, перераховував першочергові заходи, до яких треба вдатися у зв'язку з майбутньою окупацією. Він бурмотів дедалі нерозбірливіше, аж поки врешті-решт не заснув.

– Саме зараз в екстрених випусках новин повідомляють про запровадження особливого режиму, – стримано заговорив імператор, переконавшись, що Шанкар міцно спить. – Водночас у планетарній інфомережі поширюється фільм про Терру-Галлію. Незабаром він буде доступний кожному. Саті ще не знає про нього, та вже збирається виступити з закликом до непокори – ігнорувати Чужих, саботувати всі їх розпорядження, відмовлятися від будь-якої співпраці. Я намагався відрадити її, але вперте дівчисько не хоче нічого слухати. Вона зневажає мене, має за нікчемного хробака. – Падма гірко посміхнувся. – Зараз вона думає, що я втік з палацу, аби сховатися від проблем.

– Хіба принцеса не знає правди про вас? – здивувався Агатіяр.

– Ні. І не повинна. Ніхто не повинен знати. Якщо... вірніше, коли ми станемо вільними, не можна допустити, щоб народу стало відомо про мою участь в Опорі.

– Але чому?

– Бо це може призвести до чергової конституційної реформи. Народ може зажадати, щоб імператор, як і шістсот років тому, очолював уряд. А я цього не хочу – не для себе особисто, а взагалі для Магаварші. Хай навіть я буду справедливим та компетентним правителем, і моя дочка теж, однак де гарантія, що такими ж будуть мої онуки та правнуки? В управлінні державою не можна покладатися на спадковість. Ось чому я не хочу, щоб Саті виступала з закликом до непокори, бо це зробить її дуже популярною в народі. Нехай війна розпочнеться без її участі.

– Пан Шанкар говорив щось про ракетну атаку, – зауважив я.

Імператор кивнув:

– Перші транспорти з окупантами не сядуть на планету, вони будуть знищені позитронними ракетами. Їх у нас вже дев'яносто вісім одиниць. Усі ці роки професор Шанкар займався їх виготовленням. Крім того, склади в Катакомбах доценту забиті звичайним озброєнням, що залишилося ще з довоєнних часів.

Агатіяр спохмурнів.

– Ну, припустімо, що вам вдасться збити дев'яносто вісім транспортів. Припустімо та-

кож, що звичайних ракетних установок вистачить ще на певну кількість чужинських кораблів. А далі?

– Ми не діятимемо так прямолінійно. Наша тактика полягатиме в здійсненні диверсійних актів. А позитронні ракети – це крайній захід. Перші п'ять-шість штук – як вітання. Мовляв, ласкаво просимо, дорогі гості. А ще ця атака має відвернути увагу Чужих від шатла, щоб містер Матусевич зміг безперешкодно вивести його за межі контрольованої орбітальними станціями зони. Протирадарний захист – це добре, але підстрахуватися не завадить.

Як і під час розмови з Шанкаром, мені аж стислися груди. Виходить, я справді полечу. Полечу в справжній космос, до справжніх зірок!..

А Рашель радісно поглянула на мене, потім на імператора:

– То ви допоможете мені? Я повернуся додому?

– Так, моя люба, – відповів Падма. – Звичайно, ми допоможемо тобі. А заразом допоможемо й собі. Ми мусимо якнайшвидше зв'язатися з вашим урядом, щоб він скорегував свої плани. Нас не треба готувати до повстання, ми вже готові до нього. Тепер справа за вами. Скоро чужинцям буде не до дром-зони, у них з'явиться купа проблем на самій Магаварші.

Якийсь час Рашель мовчала.

– Ви вважаєте, що це й було завданням татової команди? Підготувати повстання і змусити Чужих до вторгнення на планету?

– Я цього певен. Чужі, звісно, не дурні, але вони не знають однієї важливої речі.

– Якої?

– Що ви спостерігаєте за нами вже двадцять років. Якби вони знали, то не сунулися б на Магаваршу, а зосередили б увагу на підступах до системи. До того ж їхнє рішення окупувати планету свідчить про те, що їм нічого не відомо про катастрофу корабля. Напевно, вони вирішили, що на Магаваршу висадився цілий загін ваших агентів, які навіть прихопили з собою дітей. – Падма силувано всміхнувся. – І ми маємо скористатися з цього. Зараз наше першочергове завдання – встановити контакт з Террою-Галлією й погодити подальші дії.

– І хто ж буде нашим представником на переговорах? – поцікавився я.

– А як ви думаєте? – З цими словами імператор поглянув на Шанкара. – Кому ще можна доручити таку відповідальну місію? Та й він сам нізащо не погодиться на будь-яку іншу кандидатуру. Зрештою, він наш патріарх і більше за всіх заслужив право представляти Магаваршу на перших за останні сто років міжнародних переговорах.

– Йому потрібен помічник, – несміливо зауважив Агатіяр. – Ну, скажімо, референт чи секретар...

– І перекладач не завадить, – так само несміливо додала Ріта. – Та й лікар на кораблі має бути.

Імператор кивнув:

– Ясна річ, ви теж полетите: І я б радо полетів з вами, але... – Він похитав головою. – Моє місце тут, на Магаварші.

14

Цього разу наша тригодинна подорож по Катакомбах не закінчилася черговим підйомом на ліфті. Проминувши кілька шлюзів, ми опинились у великому ангарі. Там стояло з десяток гравікарів і дві старі армійські амфібії, що поєднували функції бойового флаєра та глибоководної субмарини.

Ще при проходженні шлюзів імператор затемнив прозорий ковпак кабіни, тому п'ятеро людей, що знаходилися в ангарі, не могли нас бачити. Втім, їхніх обличчя теж не розгледів, позаяк стояли вони далеченько, а освітлення тут було тьмяним.

Падма кілька разів мигнув фарами, мабуть даючи умовний сигнал. Двоє з цієї групи залишилися на місці, а решта троє, помахавши нам руками, забралися досередини найближчого гравікара. Запустивши двигун, вони рушили до виходу з ангара. Тільки коли перегородка шлюзу за ними опустилася, імператор відкинув ковпак кабіни і сказав:

– Ну все, можемо виходити. Ті двоє з вашої команди, містере... капітане Матусевич. Адже вам знадобиться не лише лікар, а й другий пілот з бортінженером.

Лишивши Шанкара спати в кабіні, ми вибралися з гравікара. Тим часом мої майбутні підлеглі підійшли до нас. Тепер я вже міг розгледіти їхні обличчя і з подивом виявив, що одне з них мені добре знайоме.

– Ахмаде, ти?!

Майже одночасно зі мною вигукнув Агатіяр:

– Арчі!

З усього було видно, що і для мого напарника Ахмада Рамана, і для професорового учня Арчібальда Ортеги наша зустріч виявилася такою ж несподіванкою, як і для нас. А за кілька секунд, упізнавши імператора, вони взагалі отетеріли.

Привітавшись з ними, Падма запевнив їх, що звертання „ваша величносте” абсолютно зайве, можна просто казати „сер”. Відтак запропонував їм зачекати пояснень у товаристві Агатіяра й Ріти, а сам відвів нас з Рашеллю до протилежної стіни ангара.

Там також був шлюз, на вигляд значно міцніший, розрахований на куди більше навантаження, ніж усі попередні.

– Отже, моя люба, – звернувся імператор до Рашелі, – звідси до місця зі вказаними тобою координатами трохи більше трьохсот кілометрів.

Це найближчий до твого шатла океанічний термінал Катакомб. Сподіваюся, ти зможеш викликати його прямо звідси, і нам не доведеться користуватися амфібіями – вони не такі швидкісні, до того ж не мають протирадарного захисту.

– На таку відстань потужності має вистачити, – сказала Рашель, дістаючи з кишені свій дистанційний пульт.

Вона натиснула „APL” і, втримуючи її, вибрала ще одну кнопку, позначену літерою „P” у кружечку. На дисплеї з’явилося меню з доброго десятка пунктів, більшість яких були зрозумілі навіть без перекладу.

Рашель встановила максимальну потужність, мінімальний кут розсіювання і запитала в імператора точні координатами розташування ангара. Той був готовий до цього й дістав з кишені папірець, де були зазначені широта, довгота і глибина нижче рівня моря. Рашель швидко ввела дані і сказала:

– Тепер він автоматично визначить потрібний напрямок і передасть туди сигнал. Його внутрішній компас уже налаштований на місцеві магнітні полюси та сітку координат. Коли зв’язок установиться, будь ласка, мовчіть, не втручайтеся. Комп’ютер шатла ставитиме мені запитання для ідентифікації, я маю відповідати швидко та точно. Якщо хоч раз зіб’юся, він зробить попередження, а після другої помилки активує систему самознищення. Ну, ви ж розумієте, вимоги безпеки.

– Авжеж, розумію, – кивнув Падма і взяв мене за лікоть. Ми разом відступили на кілька кроків.

Рашель спрямувала пульт убік люка й натиснула кнопку. Майже відразу з крихітного динаміка пульта почувся сухий голос. Миттю зосередившись, Рашель квапливо, але чітко промовила кілька слів. Потім пролунало якесь запитання. Вона відповіла. Ще одне – і знову швидка відповідь.

Такий обмін короткими репліками тривав близько хвилини. Нарешті Рашель розслабилась і заговорила спокійніше. Потім звернулася до нас:

– На максимальній швидкості шатл може дістатися сюди за одну годину двадцять три хвилини. Але при цьому є ризик, що турбулентні потоки можуть помітити з орбіти. Тому комп'ютер, прорахувавши розташування чужинських станцій, пропонує стовідсотково безпечний маршрут, що забере три з чвертю години.

Імператор ненадовго задумався.

– Ні, це недоцільно. Чужі готуються до висадки на планету і, мабуть, уже змінили орбіти станцій. Сподіватимемося, що вони не помітять шатла, до того ж зараз у цьому районі океан штормить. У нас обмаль часу, а капітану Матусевичу ще треба ознайомитися з системами керування.

– Шатл може летіти на автопілоті, – зауважила Рашель.

– Безумовно, може. Проте автопілот ефективний лише в стаціонарних умовах. А в нестандартних ситуаціях жоден комп'ютер не зрівняється з людиною.

Рашель погодилася з ним і наказала шатлу йти найкоротшим курсом.

Потім ми повернулися до гравікара, де Ортега доймав Агатіяра численними запитаннями, на які той не наважувався відповісти. Шанкар, як і раніше, спав, а Ахмад стояв трохи осторонь з розгубленим виразом обличчя. Спершу я підійшов до нього.

– Вибач, друже, що завдав тобі стільки клопоту.

– То це через тебе? – здивувався Ахмад і похитав головою. – А я й гадки не мав, що ти в нашій організації. Колись я рекомендував твою кандидатуру, але тебе, здається, забракували... Що сталося, Стефане? Вночі мене розбудили, змусили йти в Катакомби, потім привезли сюди й наказали чекати розпоряджень. І ось я чекаю – але нічого не розумію!

– Зараз ми все пояснимо, містере Раман, – озвався імператор. – І вам також, містере Ортега. Та передовсім ви маєте подивитись один коротенький фільм.

15

Шатл прибув точно за розкладом і ввійшов у заздалегідь відкритий зовнішній люк. На-

ступні десять хвилин ми нетерпляче чекали, поки помпи викачають зі шлюзової камери всю воду. Імператор сказав:

– Нам самі боги сприяють. За останніми повідомленнями зі сходу рухається потужний грозовий фронт, години за дві він буде над нами. Отже, ви зможете без проблем дістатися нічного боку планети. – Він запитливо глянув на мене: – Вас не лякає, що доведеться летіти крізь грозу?

– Анітрохи, сер. Це ж космічний шатл, а не сімейний флаєр.

– До речі, – зауважив Шанкар, який прокинувся ще півгодини тому і вже встиг поговорити з кимсь по внутрішній мережі Катакомб. – Зараз наші люди вивчають нове розташування орбітальних станцій. Перед відправленням ви отримаєте схему їхніх орбіт.

Нарешті помпи відкачали всю воду, внутрішній люк шлюзової камери відкрився, і ми всією юрбою ввійшли досередини. На нас повіяло холодним вологим повітрям, густо насиченим сумішшю запахів йоду, солі та гнилих водоростей. Спалахнув прожектор і вихопив з п'ятьми літальний апарат завбільшки з легкий пасажирський літак, весь вугільно-чорний, без маркування, з невеликими дельтоподібними крилами.

Ступаючи по калюжах морської води, я обійшов довкола шатла, потім наблизився до нього впритул і торкнувся долонею шорсткої

бортової обшивки. Поза сумнівом, це був справжній космічний шатл міжпланетного класу, дуже схожий на комп'ютерні моделі, з якими я вправлявся у віртуальних реальностях. Виходячи з габаритів, він був розрахований на десяток пасажирів, а в пілотській кабіні могло поміститися двоє людей. Основний двигун – гравітаційний: таким легким шатлам він дозволяв розвивати пристойну швидкість поблизу масивних небесних тіл. Допоміжні реактивні двигуни працювали на дейтерії: їх використовували для тонкого маневрування, а в разі потреби вони могли за лічені хвилини розігнати шатл до третьої космічної швидкості.

За допомогою свого пульта Рашель відкрила люк шатла й випустила трап. Коли ми піднялися на борт і опинились у тамбурі, імператор сказав:

– Нехай капітан Матусевич розбереться з системами керування. Рашель допоможе йому, а ми, щоб не заважати їм, посидимо в салоні.

Пройшовши до кабіни, я влаштувався в зручному кріслі першого пілота й уважно оглянув контрольну панель. Ніяких проблем з керуванням не передбачалося, за винятком хіба що однієї – мовного бар'єра.

– Рашель, – запитав я, – твій комп'ютер розуміє англійську?

– Це можна влаштувати.

Вона сіла в сусіднє крісло і проказала кілька слів, серед яких я почув щось схоже на „англе”. Французький текст на всіх приладах та дисплеях змінився на звичний для мене англійський.

Передовсім я наказав деактивувати інтерфейс голосових команд і всі подальші повідомлення виводити на месаж-рядок тактичного дисплея.

– Мій тато теж не любив, коли комп’ютери розмовляють, – зауважила Рашель, і в її голосі виразно вчулися сумні нотки. – Так само, як і решта пілотів. Це відволікає увагу? Чи дратує?

– Просто виникає небажана ілюзія людської присутності. Коли комп’ютер розмовляє з тобою, мимоволі складається враження, що він член команди. Іноді віддаєш йому накази не за встановленою формою, а він їх не розуміє. Хоч там як, а комп’ютер лише тупа біоелектронна машина, яка немає ні розуму, ні уяви, ні свободи волі. Він незамінний помічник і чудовий виконавець, але не більше... Втім, годі балачок, – сказав я, зосереджуючи увагу на контрольній панелі. – До справи.

16

Наше прощання з імператором відбулося по-діловому, без особливих сентиментів. Лише прощаючись з Рашеллю, він дозволив собі трохи розчулитися, назвав її „моя любя дівчинка” і поцілував у чоло.

Ми задраїли люк і розійшлися по своїх місцях: я з Рашеллю пішов у кабіну, а інші розташувалися в пасажирському салоні. Ахмад був трохи засмучений: він явно розраховував, що допомагатиме мені в польоті. Проте я взяв за напарницю Рашель, яка вже літала на цьому шатлі і, крім того, мала повний та необмежений доступ до його бортового комп'ютера.

Востаннє махнувши нам рукою, імператор зачинив внутрішній шлюз. Камера почала швидко наповнюватися водою, і вже за п'ять хвилин зовнішній люк поволі розчахнувся.

Я дозволив автопілотові вивести шатл в океанські простори й підняти його до самої поверхні. Як і обіцяв імператор, там не на жарт розгулявся шторм. У небі низько висіли важкі свинцеві хмари, раз по раз спалахували сліпучі розложисті блискавиці. Шатл сильно кидало в різні боки, але ми нічого не відчували: гравікомпенсатори працювали ідеально, миттєво реагуючи на найменше відхилення вектора сили тяжіння від вертикалі. Створювалося враження, що ми стоїмо на місці, а от океан заносить то вправо, то вліво, то вгору, то вниз.

Я трохи зменшив реакцію компенсаторів, і нас стало похитувати.

— Навіщо ви це зробили? — запитала Рашель.

— Щоб відчути реальність, — пояснив я. — При ручному керуванні це необхідно. Але не

хвилюйся: надто різких ривків і значних перевантажень комп'ютер не допустить.

Я висунув з-під панелі штурвал і активував ручне керування. За таких погодних умов не можна було цілком покладатися на гравітаційний двигун, тому я запустив термоядерні турбіни на мінімальну потужність. Тепер шатл втратив свою невидимість, але під щільним шаром грозових хмар жоден детектор не відрізнити плазмовий спалах від електричних розрядів.

– Поїхали! – сказав я й потягнув на себе штурвал.

Здається, саме це слово вимовила людина, що півтори тисячі років тому перша залишила межі Землі. Хоча, може, і ні – та яка, зрештою, різниця! Я був першим за останнє сторіччя представником Магаварші, що виходив у космос, і жодні слова на світі не могли повною мірою передати мої почуття...

Ми мчали крізь темну гущавину хмар прямо на схід, точно в напрямку обертання планети, з кожною секундою нарощуючи швидкість. Подолання звукового бар'єра серед турбулентних потоків було вельми ефектне і не зовсім безпечне, але я мав у своєму розпорядженні чудову машину, розраховану на значно критичніші навантаження. Я дедалі дужче розганяв шатл під прикриттям хмар, і на той час, коли довелося вимкнути реактивні турбіни, наша швидкість майже досягла першої космічної.

Тепер шатл мчав нічною стороною планети, використовуючи лише гравітаційну тягу. Я звірився зі схемою розташування чужинських станцій і трохи відкоригував курс. Бортовий комп'ютер, швидко прорахувавши нову траєкторію, видав на дисплей повідомлення, що вона пролягає небезпечно близько до однієї зі станцій, і є ризик візуального контакту.

Я проігнорував його застереження, оскільки добре пам'ятав нашу розмову з імператором незадовго до відльоту. Якщо події розгортатимуться за планом, цій станції буде не до нас. А якщо ні, я ще матиму час змінити курс і прослизнути між двома станціями.

На щастя, нічого змінювати не довелося, і план спрацював ідеально. На висоті двохсот кілометрів наші інфрачервоні датчики запеленгували два рухомі об'єкти, чії траєкторії точно перетиналися з траєкторією станції. Чужі теж їх помітили, проте станція масою понад п'ять мегатонн мала завелику інерцію, щоб ухилитися від зіткнення. Одну ракету чужинцям таки вдалося підбити, зате інша, здійснивши низку хитрих маневрів, успішно проскочила крізь їхні оборонні заслони, і майже прямо за курсом нашого шатла спалахнула яскрава зірка.

– Ось вам! – вигукнула Рашель. – Маєте, виродки!.. Хто розробив систему наведення? Пан Шанкар?

– Мабуть.

– Він справжній геній. Підбити такий потужний захист з другої спроби, це... це просто блискуче!

На жаль, ми пролетіли далеченько від охопленої полум'ям станції і не змогли оцінити всієї серйозності завданих їй ушкоджень.

Мені довелося знову запуснути реактивні турбіни, інакше шатл, перш ніж вирватися зі сфери тяжіння Магаварші, зробив би навколо неї повний виток. Тепер ми знаходилися значно вище орбіт усіх станцій, тому могли не боятися, що Чужі помітять нас, – адже після ракетної атаки вся їхня увага була прикута до планети. І в будь-якому разі вони вже нічого не могли вдіяти: ми мали пристойну фору в часі та швидкості, а космос великий, і загубитися в ньому дуже легко. А на випадок зустрічі з якимсь чужинським патрулем ми були аж ніяк не беззахисні: окрім звичайного озброєння шатл мав чотири позитронні ракети, незгірш за ту, яка нещодавно вразила орбітальну станцію.

Я знову переключився з термоядерної тяги на гравітаційну і нарешті розслаблено відкинувся на спинку крісла, наказавши комп'ютеру вимкнути верхнє освітлення.

На екранах заднього огляду, обрамлений сліпучою короною, яскраво сяяв Агні – сонце Магаварші, а спереду розкинулася неосяжна чорнота космосу, густо всіяна самоцвітами зірок. Я згадав, як дитиною простягав руки до

нічного неба, марно сподіваючись доторкнутися до мерехтливих вогників, як у юності безсонними ночами сидів біля розчиненого вікна, мріючи про нездійсненне, як, уже в зрілості, пілотуючи суборбітальний лайнер, ту-жливо дивився на зорі, як дивиться в небо птах крізь ґрати свого вольєра. Чи міг я ще вчора бодай уявити, що зможу зламати ці ґрати, що вирвусь на волю й опинюся тут, у космосі, а зорі засяють навколо мене...

Я відчув, як по моїх щоках течуть сльози. Помітила це й Рашель.

– Що з вами, містере... дядечку Стефане? – стурбовано запитала вона. – Чому ви плачете? Вам зле?

Я похитав головою:

– Ні, люба, мені добре. Ти навіть не уявляєш, як мені добре! Зараз я найщасливіша людина у Всесвіті. Тридцять шість років я прожив у неволі й уже втратив надію на порятунк. Я майже змирився з тим, що так і помру в'язнем... А потім прийшла ти і звільнила мене. Ти з'явилася з іншого, прекрасного світу і принесла мені в долонях зорі... Дякую тобі, люба. Дякую за все.

Рашель лагідно всміхнулася і простягла мені руку. Я м'яко стиснув її у своїй руці.

17

Усередині крейсер „Зоря Свободи” виявився не таким, яким я уявляв його, виходячи лише

зі схем специфікації. Підлога коридорів була встелена пружним килимовим покриттям, стіни та стеля тішили око приємним поєднанням кольорів оббивки, а кают-компанія, куди нас привела Рашель, нагадувала, швидше, затишну, гарно вмебльовану вітальню.

Дорогою я знай роззирався довкола, шукаючи сліди ушкоджень, завданих тридцятикратним перевантаженням. Але ні в коридорах, ні в кают-компанії нічого не помітив: чи то весь інтер'єр крейсера був розрахований на такі аварійні ситуації, чи то постаралася Рашель, усуваючи наслідки катастрофи. Мені залишалося тільки поспівчувати дівчинці, уявляючи, як вона, бідолашна, переносила до морозильної камери батькове тіло...

У кают-компанії Рашель звернулася до наших супутників:

– Панове, ви поки лишайтесь тут. Якщо зголодніли, можете перекусити. Харчовий автомат приготує вам сандвічі та напої. А ми з містером Матусевичем підемо в штурманську рубку – там я передам йому командування кораблем.

Шанкар, Агатіяр та Ортега не мали жодних заперечень. На їхнє прохання Ріта, яка єдина з них знала французьку, викликала на великий настінний екран каталог бортової відеотеки і стала шукати якийсь пізнавальний фільм про Терру-Галлію. Лише Ахмад продовжував тупцювати на місці, запитливо дивлячись на нас.

– Ви отримаєте статус члена екіпажу пізніше, – сказала йому Рашель. – Я не знаю, який рівень допуску має другий пілот. Це вирішить містер Матусевич... Певніше, – вона всміхнулася, – капітан Матусевич.

Ахмад мусив змиритися. Скрушно зітхнувши, він приєднався до решти наших супутників, що вже дивились якийсь фільм під Рітин синхронний переклад.

А ми з Рашеллю подалися до штурманської рубки. Там я отримав усі необхідні коди доступу, а бортовий комп'ютер, чия робоча мова була змінена на англійську, зафіксував у пам'яті мою зовнішність, голос, ходу, відбитки пальців та малюнок сітківки ока. Врешті-решт я став повноправним командиром „Зорі Свободи”. Чи, швидше, людиною, яку корабель в особі комп'ютера вважав своїм законним капітаном.

Поки я побіжно знайомився з системами керування кораблем, Рашель на хвилику десь вийшла, а коли повернулася, то тримала в руках сіро-блакитний військовий мундир, схожий на ті, що в них були зодягнені офіцери на станції „Вермандуа”. Вона несміливо підійшла до мене, простягла мундир і, затинаючись, мовила:

– Ви не могли б одягти його... і носити... Це татів...

Мені аж ніяк не всміхалося ходити в одязі небіжчика, але в голосі Рашелі вчувалося та-

ке благання, що я просто не міг відмовити їй. Знявши свій кітель, я одягнув мундир, що був як на мене шитий, потім підступив до вільної від приладів стіни рубки і наказав комп'ютеру зробити її дзеркальною.

Те, що я побачив, мені дуже сподобалося. Мундир був якраз на мій смак: строгий, зручний, практичний, без претензій на якусь особливу розкіш, але й не позбавлений вишуканості. Блискучі гудзики, золоті капітанські шеврони на рукавах, погони з чотирма широкими нашивками. Переплетені літери „Т” і „G” у петлицях; емблема з трьома геральдичними ліліями на лівому боці, а на правому – іменна планка з написом: „CAPV G. Le Blanc”.

– А що значить „capv”?

– Capitaine de vaisseau, – пояснила Рашель.

– Капітан першого рангу – так само, як ви. Тільки тато був військовий, а ви цивільний.

Вона зняла з моїх грудей батьківську планку, а натомість прикріпила мою, з кітеля: „CAPT S. Matusiewicz”. Потім зміряла мене пильним поглядом і запитала:

– То ви будете його носити?

Я скуйовдив її біляве волосся.

– Певна річ. Я капітан, а отже, маю носити капітанську форму.

Рашель аж засяяла від радості. Вона стала навшпиньки й поцілувала мене в щоку.

Почуваючи себе трохи ніяково, я відійшов до інтеркому, зв'язався з кают-компанією й

викликав до себе Ахмада. Коли він прийшов, я виконав належні процедури для його призначення на посаду другого пілота, а за сумісництвом – старшого помічника капітана. Ахмад був у цілковитому захваті й дуже хвилювався.

Потім я запросив до штурманської Арчі-бальда Ортегу, якого імператор призначив мені за бортінженера. Поки ми його чекали, новоспечений другий пілот неквапом ходив по рубці, розглядаючи її чіпким, професійним поглядом. Нарешті зупинився перед вмонтованим у стіну боксом з легкою зброєю і взяв звідти пістолет-паралізатор.

– Не люблю того, що вбиває на смерть, – сказав він. – Я мирна людина.

З цими словами вистрілив у Рашель. Тихо зойкнувши, вона впала навznak на підлогу, а тим часом Ахмад уже цілився на мене.

– Вибач, Стефано. Ти завжди мені подобався.

Ми стояли в різних кінцях просторої рубки, і я розумів, що не зможу нічого зробити. Проте рвучко кинувся вперед у відчайдушній спробі врятувати ситуацію. Наостанку я ще встиг почути гучне ревіння комп'ютера:

– Бунт на кораблі! Спроба замаху на...

По тому наступила тиша й пільма.

18

Опритомнівши, я почув уривчастий зумер дзвінка. Хтось дзвонив у двері – стривожено й наполегливо. Відповісти я не міг, не мав на-

віть сили підняти повіки, що були мов налиті свинцем. В усьому тілі відчував легеньке поколювання – так, ніби мені робили ультразвуковий масаж. Чи й справді робили?..

Нарешті я спромігся поворухнутися, а трохи згодом примусив себе розплющити очі. Я лежав на підлозі посеред рубки, а мене оточувало мерехтливе зеленкувате сяйво. За кілька кроків від мене непорушно розпластався Ахмад, він ще й досі стискав у руці пістолет-паралізатор.

– Вам уже краще, капітане, – почувся голос комп'ютера. – Доповідаю: другий пілот Раман учинив на борту заколот і зробив спробу замаху на вас. Він не послухався мого попередження, і мені довелося його нейтралізувати. Потім я надав вам допомогу.

У двері рубки продовжували настирливо дзвонити. Спершись ліктем на підлогу, я підняв голову й роззирнувся. Рашель лежала там, де й раніше. Руки її були розкинуті, обличчя – бліде, без кровинки.

– Що з нею? – запитав я.

– Міс Леблан непритомна, – відповів комп'ютер. – Її життю ніщо не загрожує. Коли я відновлю вашу функціональність, то займуся нею.

– А чому ти не захистив її?

– На той момент вона вже склала повноваження командира корабля. Другий пілот Раман мав вищий статус, і я не міг втручатися.

– От тупа залізняка! – спересердя вилаявся я. – Ти ж дозволив йому вистрілити і в мене.

– У другого пілота була не смертельна зброя. Проаналізувавши ситуацію, я дійшов висновку, що ваше життя в безпеці, і вирішив спочатку зробити попередження. А коли...

– Заткнися! І негайно поверни до тями міс Леблан. Крім того, я наказую тобі мовчати аж до особливого розпорядження.

– Слухаюсь, капітане.

Мерехтливе зеленкувате сяйво перемістилося до Рашелі. Поколювання в моєму тілі припинилося. Я підповз до Ахмада й забрав у нього пістолет. Відтак зручніше вмовстився на підлозі обличчям до дверей і наказав розблокувати двері.

Як я й очікував, за дверима був Арчібальд Ортега. Щойно він переступив поріг, я вистрілив у нього. Учень Агатіяра мовчки гепнувся на підлогу.

Насилу вставши, я підійшов до Рашелі й опустився перед нею навколішки. Вона поступово поверталася до тями. Нарешті її повіки затріпотіли, вона розплющила очі й подивилася на мене тьмяним поглядом.

– Тату... ой, дядечку Стефане... Що сталося?

– Ахмад виявився ворогом. П'ятидесятником. Він хотів захопити корабель. Як же сталося, що ти не розпізнала його?

Рашель підвелася й сіла, притулившись до стіни.

– Він не п'ятидесятник. Я б упізнала. І корабельні детектори мовчали.

Я розгублено розвів руками:

– То чому ж він напав на нас? Нічого не розумію!

– Я теж. – Рашель поглянула навколо й побачила Ортегу. – Містер Раман стріляв і в нього?

– Ні, це я. Про всяк випадок. Від паралізатора ще ніхто не вмирав.

Я допоміг Рашелі дістатися найближчого крісла. Вона розслаблено відкинулася на спинку й заплющила очі.

– Як відчуваєшся? – запитав я.

– Нормально. Просто в голові туман. І слабкість.

Я зв'язався по інтеркому з кают-компанією і запросив Ріту з Агатіаром в рубку. Ввімкнувши екрани внутрішнього спостереження, я переконався, що вони пішли тільки вдвох, а Шанкар лишився на місці, наче приклеєний до екрана. Коли Агатіяр і його дочка піднялися на наступний ярус, я активував найближчий до них інтерком, покликав професора і попросив його зняти слухавку. Той здивувався, але виконав моє прохання. Я вимкнув зовнішній динамік, щоб нас не чула Ріта, і запитав:

– Професоре, той пістолет Магдева ще у вас?

– Так. А що?

– Сталася одна... е-е, прикра пригода. Та спершу скажіть Ріті, щоб ішла далі.

Агатіяр не став сперечатися і сказав дочці:

– Йди до капітана, Ріто.

Ріта теж без заперечень скорилася. Коли вона перейшла в наступний відсік і двері за нею зачинилися, я знову заговорив:

– Професоре, поверніться до кают-компанії й арештуйте пана Шанкара.

Агатіяр аж очі вирячив:

– Що?!

– Саме так. Я майже певен, що він ні до чого не причетний, але про всяк випадок його треба ізолювати. Тимчасово, до з'ясування всіх обставин.

– Я не...

– Будь ласка, професоре, зробіть, що я кажу. Всі пояснення – потім. Замкніть пана Шанкара в якій-небудь каюті...

– Каюта номер шість, – підказала Рашель.

– Вона призначена для утримання під домашнім арештом.

В Агатіяра був украй розгублений вигляд.

– Містере Матусевич, ви...

– Покладіться на мене, професоре. Зрештою, я капітан цього корабля. Ви мусите виконувати мої накази.

Коли у двері рубки подзвонила Ріта, я через інтерком попросив її трохи зачекати, щоб вона не бачила, як її батько з геть убитим виглядом заарештовує приголомшеного Шанкара.

Лише після того як Агатіяр замкнув за своїм гуру двері каюти під номером шість, я дозволив Ріті ввійти.

Побачивши непритомних Ахмада та Ортегу, вона завмерла на порозі.

– Що сталося, Стефане?

– Поясню потім, – сказав я. – А зараз допоможи нам з Рашеллю. У нас постпаралізаційний синдром. Десь тут має бути аптечка.

Пара ін'єкцій і кілька проковтнутих капсул швидко зробили свою справу, і я одразу відчув полегшення. Рашелі теж стало краще, і на її щічках знову спалахнув рум'янець.

На той час вже прийшов Агатіяр. Після арешту Шанкара він був готовий побачити Ахмада й Ортегу в недієздатному стані, тому не виказав особливого подиву, а негайно зажадав пояснень. Я розповів йому про Ахмадову спробу захопити корабель.

– На щастя, він виявився дурнем. Видно, мало читав книжок та дивився фільмів і не брав участі у віртуальних реальностях. Тоді б він знав, що одним з обов'язків бортового комп'ютера є захист капітана.

– А Арчі?

– Це я зробив. Якщо Ахмад виявився зрадником, то й містер Ортега тепер підозрою.

– Ні! – рішуче похитав головою Агатіяр. – Це неможливо. Арчі – людина. Я взяв його на замітку ще коли він був тринадцятилітнім

хлопчаком, а я головував у журі Всепланетного конкурсу юних фізиків, і...

– Містер Раман теж людина, – зауважила Рашель. – На кораблі працюють детектори, вони б виявили п'ятидесятника. Містер Раман – людина-зрадник... – Вона з відразою поморщилася. – Це огидно! Не розумію, як може людина зраджувати своїх, працюючи на Чужих. Навіть якщо його шантажували життям близьких... Але ж імператор запевнив, що всі його родичі в безпеці! Тоді я взагалі не збагну...

– Церква Спокути! – раптом випалив Агатіяр. – Так. Напевно.

Рашель здивовано поглянула на нього:

– Про що ви?

– У нас на Магаварші є така релігійна секта. Її головна доктрина полягає в тому, що теперішнє становище людства – це кара за його злочини перед іншими цивілізаціями. „Покутники” проповідують смиренність і покірність як неодмінну умову очищення від гріхів минулого.

– Що за дурниці?! – обурилась Рашель. – Які ще злочини, які гріхи?! Та ці ваші „покутники” несповна розуму! Доки Чужі не розв'язали війну проти людей, ми ніколи не зичили їм зла. Навпаки, в усьому допомагали. Без нас вони б ще не скоро вийшли в космос.

Агатіяр зітхнув:

– У тім-то й річ, моя люба. Саме в цьому я бачу найбільшу помилку людства і його траге-

дію. Ми вчинили наругу над природним ходом історії і тепер розплачуємося за це. Скажімо, тих же п'ятидесятників ми одним махом пересадили з примітивних паротягів на космічні кораблі, альвів буквально за вуха витягли до зірок з їхнього бронзового століття, а габбари на час відкриття їхньої планети взагалі жили в печерах. З нашою допомогою вони занадто рано вийшли в космос.

Агатіяр підійшов до розпростертого на підлозі Арчібальда Ортеги і сів перед ним навпочіпки.

– Ні, містере Матусевич, Арчі не може бути зрадником. А підозрювати пана Шанкара зовсім безглуздо. У нього була купа можливостей видати нас чужинцям. Якби він був зрадником, нас схопили б ще в його будинку. Та що там! Якби він був зрадником, то ніякого підпілля на Магаварші вже давно не існувало б.

Я зітхнув:

– Ваша правда, професоре. Тут я погарячував. Чесно кажучи, злякався. Ахмад, якого я добре знав, намагався зрадити нас. А він член Опору. Тож я зопалу подумав, що й пан Шанкар може... Але це справді безглуздо. Його треба негайно випустити з-під арешту і попросити пробачення.

19

Зрештою вибачатися мені не довелося. Шанкар не тільки визнав мої дії правильни-

ми, а й повністю схвалив їх. Він навіть дорікнув мені, що я надто поквапився звільнити його з-під арешту – мовляв, мені слід було ще трохи зачекати і зважити додаткові аргументи за та проти його можливого зрадництва.

– Часом я думаю про те, скільки „кротів” у наших лавах, – похмуро мовив він, – і мені стає страшно. На щастя, жодному з них ще не вдалося проникнути до командного складу й підірвати організацію зсередини... – Шанкар повернувся до Ріти: – Гадаю, міс, що в лазареті військового корабля знайдуться необхідні для „розв’язування язика” засоби. Я маю на увазі насамперед похідні пентоталу, атропіну і скополаміну, а також нейрошунти й ментоскоп. Будь ласка, пошукайте їх.

Коли Ріта, отримавши допуск начальника медсанчастини, вийшла з рубки, щоб виконати Шанкарове доручення, Агатіяр, нервово кусаючи губи, звернувся до нього:

– Я не думаю, що це гарна ідея, гуру. Річ не в тому, що я проти допиту містера Рамана, але...

– Але ти проти присутності на ньому твоєї дочки, – зрозумів Шанкар. – Щодо цього не переживай. Моїх скромних знань з фармакології цілком досить, щоб упоратися з цією неприємною справою. А від Ріти вимагається лише наготувати все необхідне. Далі я не потребуватиму її допомоги.

Якийсь час Агатіяр стояв мовчки, продовжуючи кусати губи.

– Я... боюсь, тобі потрібен помічник. Містер Раман молодий і дужий, а ти...

Шанкар засміявся, хрипко й уривчасто:

– Не бійся, Свами. Твоя допомога мені також не потрібна. Моїм асистентом буде твій любий Арчі.

– Отже, ви знімаєте з нього всі підозри? – втрутився я.

– Вчора він забив трьох п'ятидесятників. Про інсценування не може бути й мови – їх трупи бачила наша людина з поліції. То були „свіжі” мерці, забиті лише чверть години тому.

Я зітхнув:

– Гаразд, здаюся. Я дозволю містерові Ортезі виконувати обов'язки бортінженера, втім, за однієї умови: що не буду присутнім під час його пробудження. Він справляє враження людини рішучої і може дати мені здачі. А комп'ютер розцінить це як напад на капітана.

Агатіяр та Шанкар презирнулися і обмінялися силуваними усмішками. Шанкар сказав:

– Тоді ми зробимо це в лазареті. Там і пояснимо йому ситуацію.

Нам не довелося тягти на своїх плечах двох дорослих чоловіків. Ми повантажили їх на антигравітаційну платформу, і Агатіяр із Шанкаром подалися слідом за нею в лазарет.

Коли ми з Рашеллю залишилися в рубці удвох, я вимкнув верхнє освітлення і, сидючи в напівтемряві, спрямував свій погляд крізь

прозору передню стіну на всіяний зорями космос. У правому верхньому кутку виднівся великий жовтий диск – такий вигляд мало наше сонце на відстані трьох з половиною астрономічних одиниць. Десь навколо нього оберталася крихітна порошинка – планета Магаварша, яка донедавна була моїм домом і моєю в'язницею. Як і раніше, я вважав її своєю батьківщиною – адже батьківщину не вибирають, – але більше не думав про неї як про свою домівку. Мій рідний дім був тут, серед зірок...

– Дядьку Стефане, – перервала мої роздуми Рашель, – а хто ж тепер буде другим пілотом?

– Навіть не знаю... Може, спробуєш ти?

Її очі засяяли:

– А можна?

– Чому б і ні? Ти й так маєш всі коди доступу. До того ж ти самостійно привела „Зорю Свободи” у систему Магаварші.

– На автопілоті, – зауважила вона. – І взагалі, це було незаконно. А тепер я стану справжнім другим пілотом!

– Гм-м... Щодо законності, то вона досить спірна. Дуже сумніваюся, що я законний капітан.

– Ви – законний, – палко запевнила мене Рашель. – Ви досвідчений пілот, і у вас є капітанське звання.

У відповідь я всміхнувся їй:

– Гаразд, домовилися. Я законний капітан, а ти – законний другий пілот.

Невдовзі до штурманської повернувся Агатіяр.

– Арчі вже прочухався, йому все пояснили. Він з паном Шанкаром зайнявся... е-е... процедурою.

– А де Ріта? Залишилася з ними?

– Звісно, ні. Вона оглядає корабель. – Професор сів у крісло артилериста і кілька хвилин мовчав, дивлячись на зорі. Проте він не милувався ними, а ніби щось вираховував. – Якщо я правильно зорієнтувався, зараз дром-зона знаходиться десь унизу.

– Саме так, – кивнув я і скомандував комп'ютеру позначити її місце розташування. – На цьому кораблі ми зможемо дістатися туди годин за п'ятнадцять.

– Ви вже прораховували можливі маршрути? Я самовдоволено посміхнувся:

– У цьому немає потреби, професоре. У своїй віртуальності я часто відправлявся на Землю, бував біля багатьох сусідніх зірок. Через Дельту Октанта, на жаль, жоден мій маршрут не проходив, зате через Південну Полярну Зорю, Сигму Октанта, я пролітав кілька разів. А звідти до Дельти рукою подати.

– Поляріс, як і Земля, тепер належить габбарам, – озвалася Рашель. – З'являтися там небезпечно.

– Знайдемо інший шлях. Немає проблем. Зараз для нас головне – вирішити, як нам забратись із системи Магаварші. Особисто я

пропоную не ризикувати, намагаючись скористатися нашою дром-зоною, а летіти до Адіті. На цьому маневрі ми втратимо півтора місяці, зате напевно вціліємо, Чужі не довідаються, що нам вдалося залишити планету.

Агатіяр заперечливо похитав головою:

– Сумніваюся, щоб пан Шанкар погодився з вами. Для нас найважливіше якнайшвидше потрапити на Терру-Галлію, а не приховувати від Чужих свою втечу з Магаварші. До того ж ви перебільшуєте ризик: дром-зона велика, і лише тільки контролюють її, та аж ніяк не блокують. Безумовно, вони помітять нас, але не встигнуть перехопити.

– Пан професор каже правду, – зауважила Рашель. – Так само було в нашій системі, поки ми не переорієнтували всі канали другого роду. Розвідники чужинців спокійно пробиралися в дром-зону і втікали від наших патрулів.

Зрештою я визнав слушність їх аргументів. Ми вивели на навігаційний екран схему досліджених каналів і почали обговорювати переваги та недоліки різних маршрутів.

Однак це тривало недовго. За чверть години до рубки зайшла Ріта і попросила мене піти з нею. Вирішивши, що це пов'язано з Ахмадом, я залишив на вахті Рашель з Агатіяром і подався за нею.

Але до лазарету ми не дійшли. Ріта зупинилася біля дверей каюти з лаконічною табличкою на дверях „CAPITAINE”.

– Серед офіцерів корабля, – сказала вона, – лікар посідає останнє місце в командній ієрархії. Проте в нього є одна прерогатива, якої не має жоден з членів екіпажу, крім капітана: він може заходити до будь-якої житлової каюти без дозволу її мешканця.

На підтвердження своїх слів, Ріта притулила великого пальця до сенсорної пластини замка, і двері розчинилися. Ми ввійшли досередини.

Капітанська каюта виявилася невеликою і напрочуд затишною кімнатою, в усій її обстановці вчувалася якась дитяча безпосередність. Побачивши на розстеленому ліжку зім'яту квітчасту піжаму, я зрозумів, що всі три місяці польоту батькову каюту займала Рашель.

– Тут жила Рашель, – повідомила й без того очевидний факт Ріта. – Можна не сумніватися, що незабаром вона звільнить цю каюту для тебе, а сама переселиться в іншу і прихопить з собою одну річ, на яку тобі таки варто поглянути. Маю на увазі ось це фото.

Ріта вказала на голограму, що стояла на робочому столі праворуч від консолі терміналу. Там було зображено троє людей, і серед них... Ні, це був не я, хоча на якусь мить мені здалося, що бачу себе. Чоловік на знімку був старший, років за сорок, волосся мав русяве, а не каштанове, як у мене, а шкіру – світлішу. За те статура, риси обличчя... просто неймовір-

но! Його цілком можна було прийняти за мого старшого брата. Ще ніколи я не зустрівав такої різючої схожості між чужими людьми!

Поруч із чоловіком стояла красива білява жінка моїх років, може трохи молодша, а попереду них прилаштувалася Рашель – із заплетеним в кіску волоссям, одягнена в коротеньке картате платтячко.

– Я вирішила, що ти маєш це побачити, – продовжувала Ріта. – Чомусь я впевнена, що Рашель не лише сховає цю фотографію, але й при першій-ліпшій нагоді поміняє знімки в досьє екіпажу. Ти ж догадуєшся, хто цей чоловік?

– Так, – хрипло відповів я. – Здогадуюся.

– І розумієш, що це значить?

Я промовчав, бо все було ясно без слів. І те, чому Рашель прив'язалася до мене буквально з першої секунди, і те, чому так наполегливо пропонувала мені одягти батьківський мундир, і мимовільне „тату”, що вирвався в неї, коли вона прийшла до тям після паралізатора...

– Дівчинка втратила батька, – знову озвалася Ріта. – Втратила за жахливих обставин. Вона прилетіла на чужу, ворожу планету – і зустріла там тебе. Свого батька, що чудом воскрес із мертвих. Живого, неушкодженого і, напевно, такого ж доброго, турботливого та люблячого. Що ти на це скажеш, Стефане?

– Скажу, що... – Я відчув, як у мене пересохло в горлі. – Скажу, що завжди мріяв про таку дочку...

Півторагодинний допит Ахмада повністю підтвердив його приналежність до „покутників”. Шанкар з Ортегою з'ясували імена всіх учасників підпілля, яких він знав і які, відповідно, перебували „під ковпаком” у Чужих. Таких, на щастя, виявилось небагато, лише двадцять три особи – організаційна структура Опору була розрахована на мінімізацію можливих втрат у разі провалу чи зради з боку своїх членів.

– Я чекав гіршого, – підбив підсумок Шанкар. – Будемо сподіватися, що найближчим часом цих людей не чіпатимуть – боятимуться викрити містера Рамана. Ну, а ми перед самим проривом у дром-зону відправимо на Магаваршу зашифроване повідомлення. Поза сумнівом, чужинці перехоплять його й розшифрують, але їм знадобиться щонайменше кілька годин. Цього має вистачити, щоб замести всі сліди.

– Отже, – сказав я, – ми полетимо через нашу дром-зону?

– Тільки так і не інакше. Чужим уже відомо, що Терра-Галлія зацікавилася Магаваршою, тому нема сенсу вдаватися до обхідних маневрів. Найголовніше зараз – це час.

Я викликав на навігаційний екран схему розташування каналів і запропонував Шанкарові з десяток можливих маршрутів. Проте його це нітрохи не зацікавило.

– Зараз не та ситуація, щоб заздальгідь прокладати маршрут, капітане. Нам не можна користуватися дослідженими каналами, навіть тими, що ведуть до незаселених систем. А раптом Чужі саме там розташували свою перевалочну базу. Я пропоную на повній швидкості скерувати корабель у дром-зону і просто пірнути в найближчий недосліджений канал другого роду. Потім ми зробимо ще кілька переходів, щоб позбутися погоні, – і лише тоді, опинившись у безпеці, подумаємо над подальшим маршрутом.

Всі пристали на цю пропозицію. Я „висвятив” Ортегу на бортінженера і відправив його на вахту в реакторний відсік. Арчібальд запевнив мене, що не тримає зла за той постріл з паралізатора. За його словами, він на моєму місці вчинив би так само. Та все ж неприємний осадок після того інциденту лишився.

Непритомного Ахмада ми перенесли до каюти номер шість. Слідів катувань на його тілі не було, проте виснажений і змарнілий вигляд свідчив про те, що останні півтори години були не найкращі в його житті.

Мене охоплювали вкрай суперечливі почуття. Я був знайомий з Ахмадом понад п'ять років і вважав його гарним хлопцем. Взагалі я важко сходжуся з людьми, у мене багато приятелів, але зовсім мало друзів, і одним з них був Ахмад, якому я довіряв більше, ніж будь-кому іншому. А в результаті він виявив-

ся зрадником. Він зрадив мене не лише як друга, а й як людину. Він зрадив усе – і не мало значення, з яких спонукань. Хай навіть він керувався високими моральними принципами, хай навіть погоджував свої вчинки з власним сумлінням – однак він зрадив своїх, працюючи на Чужих...

– І що з ним робити? – розгублено запитав я в Шанкара.

Він здивовано поглянув на мене:

– Ви тут командир, сер, вам і вирішувати. Містер Раман намагався захопити корабель, який виконував бойове завдання. Таким чином, він підлягає суду за законами воєнного часу.

Я важко зітхнув:

– Я не відчуваю за собою право судити будь-кого. Тим більше Ахмада, який багато років був моїм напарником. Коли доберемося до Терри-Галлії, передам його місцевій владі. Нехай вони вирішують його долю.

21

На відміну від „Зорі Свободи” кораблі Чужих, що патрулювали дром-зону, не дотримувалися повного радіомовчання, і завдяки цьому ми визначили їх розташування задовго до того, як вони запеленгували нас. Не можна сказати, що наша поява стала для них цілкомовитою несподіванкою: вони вже знали, що на Магаваршу висадився десант із Терри-Галлії,

і припускали можливість прориву в дром-зону. Але космос справді великий, і навіть у межах однієї планетної системи не можна встежити за переміщенням усіх дрібних об'єктів – чи то метеоритів, чи астероїдів, чи зорельотів.

Після тригодинного розгону з п'ятдесятикратним прискоренням я дав команду заглушити ходові двигуни, і тепер крейсер мчав за інерцією зі швидкістю дев'ятнадцять мільйонів кілометрів на годину, стрімко наближаючись до зовнішньої границі дром-зони. Коли радары патрулів виявили нас, ми були всього за двадцять дві хвилини від нашої мети. Бортовий комп'ютер, оцінивши диспозицію ворожих кораблів, напрямок їхнього руху, швидкість та маневреність, видав на тактичний дисплей сценарій можливого розвитку подій.

– Гм, непогано... – пробурмотів собі під ніс Агатіяр, що сидів у кріслі спостерігача (це був позаштатний пост у команді „Зорі Свободи”). – Ідеальний курс, містере Матусевич! Навіть якщо нам не вдасться здійснити на такій швидкості перехід, ми безперешкодно прослизнемо через усю дром-зону і зможемо повторити спробу.

– Все вдасться, – упевнено заявила Рашель. – У нас чудовий корабель, розумний комп'ютер і відважний капітан.

Я аж ніяк не поділяв її райдужного оптимізму. Найбільша проблема полягала в тому,

що точне місце розташування входу в канал не можна було визначити наперед – він міг відкритися як у самій точці „проколу” просторового континууму, так і в будь-якому іншому місці своєї „рідної” території, радіус якої варіювався в межах кількох десятків кілометрів.

За звичайних обставин така „примхлива” поведінка каналів спричиняла лише до незначних незручностей, пов’язаних з тим, що кораблю доводилося робити додаткові маневри з урахуванням розташування горловины відкритого каналу. Однак при нашій шаленій швидкості ні про яке тонке маневрування не могло бути й мови. Залишалось покладатися лише на везіння та ще на інтуїцію пілота, який вибирав час і місце „проколу”.

У своїх віртуальних подорожах я ніколи не входив у канал на великій швидкості. Мій вигаданий світ не допускав існування Чужих та ведення бойових дій, тому не виникало потреби втікати від ворога чи стрімко прориватися в дром-зону. У решті ж випадків швидкість входу корабля в канал не мала ніякого значення: на виході він однаково перебував у стані спокою відносно зорі, довкола якої оберталася дром-зона.

Очевидячки, бортові комп’ютери патрулів були не гірші за наш і видали такий самий прогноз – що нас неможливо перехопити. Втім, чужинські кораблі все одно кинулися

нам навперейми, але в їх маневрах не вчувалося ентузіазму, вони просто діяли за інструкцією. До того ж негайно відкрили в нашому напрямку безладний вогонь, хоча було ясно, що на відстані кількох мільйонів кілометрів плазмові та лазерні залпи абсолютно неефективні, а ракети не поцілять у мішень, що рухається зі швидкістю п'ять тисяч кілометрів на секунду. Навіть коли припустити, що система наведення спрацює з неймовірною точністю, вистачить короткочасного імпульсу ходових двигунів, щоб за секунду до зіткнення ухилитися на кількасот метрів.

На підході до дром-зони Шанкар, отримавши мій дозвіл, нарешті відправив на Магаваршу радіосигнал зі стиснутою й зашифрованою інформацією стосовно Ахмада Рамана, а потім ще двічі продублював повідомлення і доповів:

– Справу зроблено, капітане.

Я лише коротко кивнув у відповідь, позаяк ми вже досягли границі дром-зони, і тепер уся моя увага була зосереджена на тактичному дисплеї. До першого на нашому шляху каналу залишалося півтори хвилини.

Беручи участь у віртуальних реальностях, я неодноразово був свідком реакції новачків, які з безмежним подивом виявляли, що дром-зона аж ніяк не напхана гіперканалами, що насправді вони розташовані на значній відстані один від одного. Сто мільярдів, звісно,

велике число, але й розміри дром-зони чималенькі: у системі Магаварші її об'єм перевищує п'ятсот квінтильйонів кубічних кілометрів, і простий розрахунок показує, що пряма, довільно проведена крізь дром-зону, перетинає в середньому лише три чи чотири області входу-виходу каналів другого роду.

А втім, я прокладав курс не навмання. Бортовий комп'ютер „Зорі Свободи” зберігав у своїй неоссяжній пам'яті докладну карту дром-зони системи Магаварші з усіма дослідженими й недослідженими каналами. Керуючись цією схемою, я розрахував таку траєкторію польоту, щоб наш корабель на своєму шляху „зачепив” області двадцяти трьох каналів. Таким чином, ми мали двадцять три спроби для втечі, і однією з них неодмінно мусили скористатися...

За сто тисяч кілометрів від першого зустрічного каналу я послав уперед резонансний імпульс. Блакитне сяйво відкритої горловини спалахнуло трохи осторонь, і через двадцять секунд ми пролетіли повз нього на відстані тридцять кілометрів по правому борту. Це була цілком моя вина: я не встиг зреагувати і дати згоду на пропозицію бортового комп'ютера протягом семи секунд задіяти бічні двигуни корабля. Певніше, я не так забарився, як засумнівався – адже в разі невдачі це могло призвести до зміни запланованого курсу, а тоді полетіли б шкереберть усі мої

плани пройти через двадцяти три канали... Тобто вже через двадцять два.

Другий канал відкрився точнісінько за курсом, але з невеликим запізненням, і наш корабель пронісся крізь ще не сформовану горловину, яка не була готова спрямувати нас у гіперпростір. Агатіяр стиха вилаявся тамільською, а з грудей Рашелі вирвалося розчароване зітхання. Зате Шанкар був самим утіленням незворушності.

Відкриття третього за чергою каналу знову відбулося з чималим відхиленням від курсу, а четвертий, розташований неподалік попереднього, я вирішив проігнорувати і послав резонансний імпульс у напрямку п'ятого. Щойно попереду за курсом виникло блакитне мерехтіння, на тактичному дисплеї з'явилася рекомендація: протягом 13,73 секунд запустити бічну тягу з прискоренням 83,12 „же”. За його розрахунками, імовірність потрапляння в канал складала 99, 24 відсотки. На ухвалення рішення мені відводилося шість секунд.

Запропоноване прискорення перевищувало ту критичну величину, при якій на кораблі відмовили гравікомпенсатори. І хоча Рашель запевняла, що знешкодила вірус, а Шанкар з Агатіяром однозначно підтвердили це, я все-таки вагався цілих чотири секунди. А коли минула п'ята, дав наказ виконати маневр.

Наступну третину хвилини я напружено чекав смерті – миттєвої, майже безболісної, але

вкрай неприємної з естетичного погляду. Проте все обійшлося: гравікомпенсатори спрацювали безвідмовно, і про величезне прискорення корабля свідчили лише цифри на дисплеї.

А ще за півхвилини „Зоря Свободи” увійшла точно в центр відкритої горловини каналу. Простір за прозорою передньою стіною рубки запалахкотів усіма кольорами райдуги: наш корабель, породження тривимірного матеріального світу, стрілою пронизував чужорідний континуум з п'ятьма просторовими і двома часовими вимірами.

Я щось закричав. Не пам'ятаю, що саме – це був якийсь войовничий, радісний клич. Рашель, геть-чисто забувши про свій статус другого пілота, підхопилася з крісла й кинулась мені на шию.

– Ох, дядечку Стефане! Ви такий... такий... Ви – найкращий!..

Агатіяр нерухомо сидів у кріслі з заплющеними очима. З усього було видно, що він трохи не зомлів.

Шанкар повернув голову і спрямував на мене захоплений погляд.

– Мій хлопчику, – сказав він, відкинувши формальності. – Ви неперевершений пілот. Кращий на всій Магаварші... а втім, ні, це для вас не комплімент. Бути першим хлопцем на селі – невелике досягнення. Але я впевнений, що й на Террі-Галлії мало знайдеться пілотів,

що могли б зрівнятися з вами в майстерності.

Не знаючи, що й відповісти, я знову перевів погляд на оглядову стіну, за якою палахкотів буйством кольорів гіперпростір. Ми мчали недослідженим каналом до якоїсь невідомої зорі в невідомій нам частині Галактики.

22

Незалежно від реальної довжини каналу другого роду час переходу по ньому був строго фіксований і дорівнював тридцяти чотирьом годинам дев'ятнадцятьом хвилинам і тридцяти трьом з хвостиком секундам. Ця константа, найпевніше, була похідною від так званих світових констант – гравітаційної сталої, числа Планка, швидкості світла та інших, – одначе з часів Марушкопулоса вченим так і не вдалося вивести для неї фізично обґрунтовану формулу. Те ж стосувалося й тривалості переходу каналами першого роду, що складала майже сто сімнадцять секунд.

Кажучи про час, я мав на увазі власний, бортовий час корабля. Абсолютний же час, галактичний, не був фіксований і залежав як від відстані між точками входу та виходу, так і від потужності резонансного генератора.

При переході дослідженим каналом другого роду найоптимальнішим варіантом вважалася синхронізація власного бортового часу з об'єктивним галактичним. Проте в разі проходження через недосліджений канал реко-

мендувалося запускати генератор на максимальній потужності, щоб не втратити роки, чи навіть десятиліття, на той випадок, якщо цей канал веде до якоїсь віддаленої зірки за межами Галактики.

Резонансний генератор „Зорі Свободи”, швидкісного військового судна, мав достатні ресурси, щоб лише за чотирнадцять годин об’єктивного часу пройти канал довжиною п’ятдесят кілопарсеків. Я віддав бортінженеру Ортезі розпорядження підтримувати його потужність на рівні двох третин від граничної – цього вистачало, щоб за будь-яких, навіть найнесприятливіших, обставин ми витратили на перехід не більше двадцяти чотирьох годин.

За нашим же власним часом, як не крути, до виходу з каналу залишалось приблизно півтори доби. Перші дві години польоту я напружено стежив за роботою всіх систем, поки нарешті не переконався, що вони функціонують ідеально, без найменших відхилень від норми. Лише тоді я дозволив собі розслабитися – і тієї ж миті мене здолала така втома, що я ледве доповз до своєї каюти. Я не спав повноцінно з моменту пробудження в підземному сховку імператора, а відтоді минуло багато часу і сталося чимало важливих подій. Хіба що в шатлі я дозволив собі кілька годин подрімати, поки він летів по інерції до метеоритного пояса, а ще після розгону крейсера Агатіяр

із Шанкаром переконали мене піти відпочити – проте тоді я здебільшого вертівся в ліжку, хвилюючись перед першим у моєму житті реальним гіперпереходом. Тепер всі тривоги залишилися позаду, ото ж я спокійно проспав чотирнадцять годин поспіль, що було для мене своєрідним рекордом.

Прокинувшись, я негайно подався до штурманської рубки і застав там одного Арчібальда Ортегу, який сидів у капітанському кріслі. Щойно я ввійшов, він рвучко підхопився з місця й віддав честь:

– Капітане, сер! Доповідаю: всі системи корабля функціонують нормально, політ проходить у повній відповідності з графіком.

Кілька секунд я очманіло дивився на нього. Мало того, що Ортега салютував мені й рапортував по-воєнному, – на ньому ще й був флотський мундир! Такий самісінький, як у мене, лише з відзнаками лейтенанта-командора – чи то пак капітана третього рангу.

– Вільно, старпеме, – сказав нарешті я, експромтом призначивши Ортегу своїм першим помічником. – Давно на вахті?

– Відтоді, як ви пішли спати, сер.

– Тоді вам час відпочивати. Ви вільні.

Він знову козирнув:

– Старший помічник вахту здав!

– Капітан вахту прийняв, – відповів я й сів у крісло. – До речі, де інші?

– Старі сплять. – Скінчивши чергування,

Ортега перестав корчити з себе ревного служачку. – Дівчинка теж. А Ріта недавно прокинулась і зараз господарює на камбузі. Очевидно, їй уже набридли сандвічі з харчових автоматів. – Він хмикнув. – Мені теж.

– Тоді йдіть і повечеряйте по-людськи. А Ріту попросіть, щоб принесла мені сніданок.

Залишившись у рубці сам, я приготував собі каву й перевіряв показники всіх приладів. Як і рапортував Ортега, корабельні системи функціонували без найменших відхилень. Щоправда, реактор споживав забагато термоядерного палива, підтримуючи задану потужність резонансного генератора, проте мене це не турбувало: запасів зрідженого дейтерію нам вистачало, щоб тричі перетнути від краю до краю всю Галактику.

Після перевірки систем я викликав на екран допоміжного терміналу історичні відомості про Терру-Галлію. У своїх віртуальних космічних подорожах я відвідував багато різних людських систем, але цю планету завжди обминав. У усіх довідниках Терра-Галлія фігурувала як населений світ третьої категорії – звичайний середнячок, що не відігравав вагомої ролі у своєму регіоні Галактики, і разом з тим був позбавлений тієї специфічної привабливості, яку мали дикі, відсталі, ще не до кінця освоєні планети.

Ознайомившись з докладним історичним нарисом про Терру-Галлію, що його

комп'ютер послужливо переклав мені англійською, я був трохи здивований. Автори зовсім не намагалися перебільшити значення своєї планети в довоєнний період, вони відверто визнавали її другорядність та пересічність і навіть певною мірою пишалися цим. У їхній гордості вчувалася чимала гординя: мовляв, ось ми, такі посередні та другорядні, зуміли встояти перед Чужими, тоді як решта планет зазнали поразки.

В усій довоєнній історії Терри-Галлії був, мабуть, лише один цікавий момент. Вона належала до так званої першої хвилі колонізації, тобто була освоєна й заселена безпосередньо вихідцями із Землі. Це сталося ще на рубежі ХХІІ та ХХІІІ століть, і – досить рідкісне на той час явище! – її освоєння фінансувалося не з державного бюджету тієї чи іншої країни, а за рахунок приватних інвестицій під патронажем Фонду імені Ле-Пена, чиєю метою було, цитую, „врятування етнічних французів від повної асиміляції”. „Етнічними французами” називали представників білої субраси французької нації, які на кінець ХХІІ століття становили лише сім відсотків від загальної кількості населення Франції. Більша половина цих „етнічних французів” переселилася на Терру-Галлію, і одним з перших законів, ухвалених після проголошення цілком демократичної конституції, став дискримінаційний Імміграційний Кодекс, який фактич-

но забороняв надання громадянства чи дозволу на проживання усім без винятку „кольоровим”.

Загалом, ні апартеїду, ні расової сегрегації як таких на Терри-Галлії ніколи не було. Якщо вірити авторам нарисів, то „етнічні французи”, здобувши власну планету і позбувшись загрози асиміляції, незабаром заспокоїлися і до заїжджих гостей, якого б кольору шкіри ті не були, ставилися толерантно, без жодних проявів упередження чи ворожості. Однак дискримінаційні правила імміграції збереглися аж до середини XXVII століття, незважаючи на періодичні застереження з боку ООН з погрозами запровадження санкцій проти планети. Вони були скасовані лише після кумедного юридичного конфузу, коли члени невеликої колонії дварків, що проживали на Терри-Галлії, відповідно до законодавства отримали місцеве громадянство, – адже в Кодексі не було й згадки про неземні раси.

Приблизно за чверть години в рубці з’явилася Ріта, яка прикотила візок з розкішним сніданком. Я смачно та ситно поїв, разом розпитуючи її про те, що сталося на борту за час мого сну.

Ріта, яка теж недавно прокинулася, могла розповісти лише про перші вісім годин польоту. За її словами, нічого особливого не трапилось, хіба що в Арчібальда Ортеги вийшла невелика сутичка з бортовим комп’ютером.

Оскільки я не залишив чіткого й однозначного розпорядження щодо свого заступника, комп'ютер визнав за такого Рашель, бо за посадою вона була другим пілотом. Ортега ж обурився й наполягав, що старший після мене – він. На щастя, все вирішилось швидко і просто: не бажаючи конфліктувати з „дядьком Арчі”, якому дуже захотілося погратися в командира, Рашель розважливо самоусунулася, заявивши, що бере відпустку. Позбавлений почуття гумору комп'ютер суворо попередив її, що без дозволу капітана це буде не відпустка, а „самоволка”. Коли ж Рашель проігнорувала його попередження, він погодився підкорятися Ортезі.

Я вирішив покласти край анархії на кораблі, тож найперше, що зробив після сніданку, це побалакав з комп'ютером і наказав йому зафіксувати в пам'яті командну ієрархію: я – Ортега – Рашель – Шанкар – Агатіяр – Ріта. Зрештою, обидва професори – не Ортега, вони на стануть обурюватися тим, що я поставив Рашель вище від них.

Наступні дві з половиною години мене ніхто не турбував. Скориставшись прерогативою командира, я оглянув через контрольний монітор каюти, зайняті Ортегою, Шанкаром та Агатіяром. Усі троє спали, а останній ще й голосно хропів. Принагідно я завважив, що Арчібальд повісив свій мундир на стіні в ногах ліжка – мабуть, для того, щоб помилуватися

ним перед сном. Потім я заглянув в арештантську каюту. Ахмад не спав. Він лежав на ліжку, втупившись у стелю. З часу допиту він, схоже, встиг прочуматися – чи то завдяки міцному організмові, чи то так добре подіяли Рітині ліки. В усякому разі зараз він мав вигляд цілком здорової людини, хіба що був похмурий та пригнічений.

Після деяких вагань я заглянув і до Рашелі. Вона теж спала – на бочку, підклавши руку під голівку, зодягнена у свою квітчасту піжаму. Зім'ята ковдра лежала у неї в ногах, частково прикриваючи лише босі ступні.

Подумки я поцілував дівчинку в чоло й вимкнув монітор, думаючи про те, яка величезна відповідальність лягла на мої плечі. Ні, йшлося не про командування кораблем – тут я не сумнівався, що впораюсь. А от чи зможу я замінити Рашелі загиблого батька – це ще питання. Але бажання в мене було, притім дуже велике. Я завжди мріяв про дочку, саме про дочку, а не про сина (втім, і від сина не відмовився б), але моя колишня дружина і чути не хотіла про це. Захоплена своєю кар'єрою, вона рік за роком повторювала, що нам ще рано заводити дітей, а коли це „ще рано” переступило за тридцять, я врешті не витримав і подав на розлучення.

Відтоді пройшло майже п'ять років, та ситуація на краще не змінилася: я й далі мріяв про доньку, але не спромігся навіть на новий

шлюб. Однак тепер, схоже, моя мрія здійснилася. Навіть дві мрії відразу: я вирвався до зірок і знайшов дочку. І якщо за зорі я не переживав, бо знав, що вони вже ніде від мене не подінуться, то щодо Рашелі відчував сильні побоювання: чи не розчарується вона в мені, чи не вирішить зрештою, що я лише зовні схожий на її загиблого батька, а насправді не гіден замінити його...

Я викликав з бази даних особові справи всіх колишніх членів екіпажу „Зорі Свободи” і переконався, що Ріта як у воду дивилася. Серед файлів командира корабля, капітана першого рангу Жофрея Леблана, був знімок людини, зовсім не схожої на чоловіка із сімейної фотографії і, відповідно, не схожої на мене. Коли я запитав у бортового комп’ютера, чи змінював хтось файли з особової справи капітана, той упевнено відповів, що ні, а на моє прохання прокрутити відеозапис початку польоту, коли попередній екіпаж був ще живий, комп’ютер заявив, що не може цього зробити, оскільки всі записи захищені невідомим йому паролем. Проте, хто цей пароль поставив, він і гадки не мав.

„Але ж чому, сонечко? – думав я. – Чому ти не хочеш, щоб я знав про свою схожість з твоїм батьком? Адже рано чи пізно я б однаково про це дізнався...”

Зрештою я облишив ці думки і зажадав від комп’ютера перелік наявних у бортовій бібліотеці матеріалів про Чужих. Зараз я пере-

бував у реальному, а не віртуальному космосі, у Галактиці, що належала не людям, а чужинцям. І як командир справжнього, а не уявного космічного корабля, я мусив якомога докладніше дізнатися про істот, що загнали людство в резервації і прирекли його на вимирання. Я більше не мав права заплющувати очі на дійсність.

У бібліотеці було кілька об'ємистих монографій англійською, зокрема „Історія контактів з позаземними цивілізаціями”, на якій я й зупинився. Це виявилось саме те, чого я потребував. „Історія контактів” містила багато фактичного матеріалу, досить „розжованого” для неспеціаліста. Монографія читалася легко, з непослабною цікавістю, і я вже дістався початку ХХVIII століття, коли до рубки ввійшов Шанкар. Він подивився на мій дисплей і схвально кивнув:

– Розумне рішення, капітане, вам просто необхідно заповнити прогалини у ваших знаннях. До речі, ви зробили правильний вибір – я й сам збирався рекомендувати вам „Історію контактів”. Це настільна книга кожного керівника підпілля. Вона була написана задовго до початку війни, тому не містить ніяких пропагандистських кліше і зображає Чужих більш-менш об'єктивно.

– Загалом об'єктивно, – погодився я. – І як на мене аж занадто. Часом мені стає гидко від того, з якою симпатією автори пишуть про де-

які раси. Особливо про альвів.

На зморщеному обличчі Шанкара промайнула слабка подоба усмішки.

– О, альви! – промовив він, влаштовуючись у кріслі артилериста. – Колись наші предки були просто закохані в них. Вони не такі схожі на нас, як нереї-пятидесятники чи дварки, проте люди вважали їх чарівними. Маленькі волохаті істоти, що так нагадують персонажів стародавніх казок... Звідси, між іншим, і виникла їхня назва, запозичена із середньовічної скандинавської міфології, а також з фентезі – своєрідного фольклору постіндустріального суспільства. Хоча існує більш банальна гіпотеза, що „альв” – просто спотворена вимова грецької літери „альфа”, адже рідна планета альвів обертається довкола зорі Бетельгейзе – Альфи Оріона.

– Ви так спокійно говорите про це, – я був здивований. – Знаючи, як ви ненавидите Чужих, я думав... ну...

– Що я скаженітиму, – допоміг мені Шанкар. – Зубами скреготатиму на кожну згадку про чужинців. Атож, я ненавиджу їх усіх, і альвів також. Якби мені трапилася ця маленька волохата істота, я без вагань скрутив би їй в'язи. Але ні ненависть, ні злість, ні жага помсти не повинні нас засліплювати й позбавляти розуму. Сліпий, безрозсудний боєць – це боєць-смертник, це просто гарматне м'ясо.

Якийсь час ми мовчали. Я намагався зосе-

редитися на „Історії контактів”, але в присутності Шанкара не міг. Надто вже багато питань хотілося мені поставити патріархові Опору. І серед них було одне, яке так і вертілося в мене на язиці...

– Пане Шанкар, – несміливо запитав я. – Може, мені просто здається, але... Словом, у мене склалося таке враження, що ви вважаєте нашу місію вже виконаною, а Магаваршу – вже вільною. Щойно ми прорвалися в дромзону і ввійшли в канал, ви заспокоїлися й поводитеся як переможець. А оскільки вас не можна звинуватити в легковажності, то залишається одне пояснення: вам щось відомо. Щось таке, чого не знаю я і що дозволяє вам упевнено дивитися в майбутнє.

Шанкар ще трохи помовчав, проникливо дивлячись мені у вічі.

– А знаєте, я недооцінив вашої кмітливості. Чи, радше, вашого тактичного чуття, здатності швидко й безпомилково оцінювати ситуацію. Я більш ніж упевнений, що якби ви були присутні при тій нашій нічній розмові з Рашеллю, то відразу б усе зрозуміли.

– Що саме?

– А от подумайте. Терра-Галлія відправляє на Магаваршу розвідувальний корабель, щоб установити контакт з нашим підпіллям. Під час попередніх рейсів до нашої планети розвідники вичислили трьох людей, які, за їхніми здогадами, пов’язані з Опором, – серед них

і професор Агатіяр. Одначе для встановлення контакту спорядили не трьох розвідників, а цілий диверсійно-розвідувальний загін. Підкреслюю: не просто розвідувальний, а диверсійно-розвідувальний! І проникнути на планету він мав не на маленькій шлюпці-стелс, що з огляду на секретність було б доцільніше, а на міжпланетному шатлі, оснащеному крім звичайного озброєння чотирма позитронними ракетами. Так, звісно, шатл також мав протирадарний захист, але ризик, що його запеленгують, був значно вищий. І якби йшлося лише про встановлення контакту з підпіллям, він не знадобився б. І не потрібно було б надсилати на планету загін з двох десятків людей. Не збиралися ж розвідники йти до кожного з трьох імовірних учасників Опору цілою юрбою.

Кілька секунд я розмірковував над Шанкаровими словами. Певніше, не над самими словами – нічого нового він не сказав, – а над розставленими ним акцентами.

– Ох, чорт!..

– У тім-то й річ, капітане. Це була не розвідувальна місія, а радше диверсійна. „Зоря Свободи” була провісником не просто запланованого, а вже підготовленого вторгнення в нашу систему, і головне завдання цієї диверсійної групи полягало в тому, щоб у контакті з підпіллям чи без нього спровокувати масові заворушення на Магаварші. За словами Рашелі, у

кожному з семи людських світів, куди потрапляла інформація про Терру-Галлію, починалися такі заворушення, і в п'яти випадках Чужі мусили ввести на планети війська. А щоб окупація Магаварші почалася напевно, щоб гарантовано відвернути увагу ворога від охорони дром-зони, на борту крейсера знаходилися добре підготовлені диверсанти. З цією ж метою шатл був оснащений позитронними ракетами: на той випадок, якщо чужинці завагаються з початком окупації, атака на орбітальні станції підштовхне їх до рішучих дій.

– Тепер розумію, – кивнув я. – Виходить, корабель летів від сусідньої зорі не для того, щоб замаскуватися, а щоб непомітно й безперешкодно відправити на Магаваршу десант?

– Атож. Гадаю, план був такий: після успішного приземлення шатла „Зоря Свободи” мала наблизитися до планети, запустити в глобальну інфомережу пропагандистський ролик про Терру-Галлію, потім прорватися в дром-зону й вислизнути з системи. Такий маневр переконав би чужинців у тому, що вони просто прогавили появу розвідника.

– Але цей план не спрацював, – зауважив я. – Чужі знають про висадку на планету. Мало того, вони, схоже, переконані, що на Магаваршу висадився цілий десант.

– Це вже не має значення, капітане. Головне, що чужинці зреагували саме так, як від них і очікували. А наш прорив у дром-зону

мав перекопати їх, що вони вчинили правильно. Зараз вони думають, що галлійські агенти, зазнавши невдачі, втекли; тож тепер зосередилися на придушенні магаваршського повстання. Згодом вони, ясна річ, запідозрять неладне і про всяк випадок викличуть підмогу. Але буде вже пізно.

– Ви гадаєте, що вторгнення почнеться в найближчі дні?

– Я цього певен. Як свідчать бортові записи корабля, час висадки на планету шатла з десантом був визначений заздалегідь з точністю до кількох годин. А отже, атаки галлійського флоту слід чекати з дня на день. – Шанкарові очі яскраво засяяли. – Свобода Магаварші вже не за горами.

23

Ще на самому початку прориву в дром-зону, коли я віддав наказ привести бортові системи в режим повної готовності до гіперпереходу другого роду, майже у всіх приміщеннях корабля спалахнули спеціальні табло з магічним числом 123573,14 – точною кількістю секунд, які ми мали провести в гіперпросторі. Щойно ми ввійшли в канал, цифри почали свій зворотний біг до нульової позначки: соті неслися безупинним потоком, десятки стрімко змінювалися, ледь вловимі оком, секунди клацали в унісон з биттям серця, десятки секунд збігали одна за одною статечно та

неквапно, а сотні й тисячі повзли зі швидкістю слимака, викликаючи в мене роздратування.

Коли на табло з'явилось число 1000,00, на всьому кораблі, як годиться, пролунала сирена, сповіщаючи про те, що до виходу з гіперпростору залишилося шістнадцять хвилин і сорок секунд. Утім, для нас це попередження було зайвим. На той час усі члени екіпажу, крім Ортеги, що ніс вахту в реакторному відсіку, вже зібралися в штурманській рубці, нетерпляче чекаючи на завершення першого в нашому житті міжзоряного стрибка.

За сто секунд до виходу знов пролунала сирена. Бортінженер Ортега доповів про запуск у холостому режимі ходових термоядерних двигунів, а Шанкар, який зайняв пост артилериста, повідомив, що всі бойові системи корабля приведені в стан готовності.

Нарешті комп'ютер почав відлік останніх десяти секунд. Я повністю зосередив увагу на тактичному дисплеї. Якщо після виходу з каналу ми потрапимо в критичну ситуацію – опинимося поблизу масивного космічного тіла чи серед чужинських кораблів, – доведеться негайно маневрувати, щоб уникнути катастрофи. З цією ж метою Шанкар напружив свою голову ментошолом, щоб у разі потреби негайно відкрити по ворогові вогонь.

Щойно на табло спалахнули нулі, різнобарв'я гіперпростору за прозорою стіною руб-

ки миттю змінилося густим розсипом зірок на чорному оксамиті космосу.

Тактичний дисплей видав звіт бортового комп'ютера, з якого випливало, що жодних масивних космічних тіл чи об'єктів штучного походження поблизу точки виходу не виявлено. Трохи розслабившись, я подивився на оглядові екрани і на одному з них побачив невеликий червоний диск зорі, довкола якої оберталася дром-зона.

Шанкар зняв ментошолом і рукавом комбінезона витер спітніле чоло.

– Схоже, все гаразд. На щастя, нас не занесло до чорта на роги. Ми, як і раніше, десь у центральній частині Галактики.

– Сумніваюся, – сказав я. – Щось тут не так.

– А саме?

– При такій кількості яскравих зірок дуже мало тьмяних, далеких. Та й он те велике скупчення мені щось нагадує... Щоб я здох! Тепер зрозуміло! – Я наказав комп'ютеру ігнорувати всі об'єкти, яскравіші за третю зоряну величину, а своїм супутникам повідомив: – Ми якраз у чорта на рогах. Дивіться!

Фільтри в прозорій стіні рубки прибрали всі яскраві зірки, і тепер ніщо не заважало нам споглядати захопливе видовище – розпростерту перед нами Галактику з чотирма спіральними, закрученими проти годинникової стрілки рукавами. Вона була повернена в наш бік май-

же перпендикулярно до своєї площини, а її видимий розмір складав близько дев'яноста градусів. Отже, нас розділяла відстань у п'ятнадцять – двадцять тисяч парсеків.

Поруч із собою я почув вражений вигук Ріти. Побачивши Галактику, вона миттю підхопилася відкидного стільця попід задньою стіною рубки і підбігла до центрального пульта. Зараз вона стояла біля мого крісла, а її смагляве лице промінилося захватом упереміш зі страхом – їй було лячно перед такою величезною відстанню від дому.

Рашель з Агатіяром відреагували на побачене стриманіше, проте й вони були вражені. Професор почасти поділяв і захват, і страх своєї доньки; зате в погляді Рашелі читалося безмежне, нічим не затьмарене зачарування. Вона була донькою вільного, нескореного світу, вона змалку сприймала міжзор'яні подорожі як щось природне й доступне для людини, тому її зовсім не лякала безодня космічних відстаней. Вона просто насолоджувалася цим видовищем.

Вкрите густою сіткою зморшок обличчя Шанкара, як завжди, не виражало жодних емоцій, але очі його палали вогнем.

– Я завжди мріяв побачити її... усю Галактику перед собою. Саме таку – не більшу й не меншу. Щоб можна було обхопити її руками... – Він рвучко повернувся до мене. – Браво, капітане! Вітаю ваш вибір каналу. Хай нам дове-

деться зробити ще один „сліпий” стрибок, та я про це не шкодую. Я побачив Галактику, і тепер лишилося одне – побачити вільну Магаваршу. А тоді вже можна померти...

– Де ми? – запитала Ріта, заворожено дивлячись крізь оглядову стіну.

– Очевидно, в одному із зоряних кластерів, – відповів їй Агатіяр. – Це розташовані за межами галактичної спіралі щільні скупчення зірок. Вони бувають різні за формою та розмірами. Судячи з усього ми потрапили в досить великий сферичний кластер.

Бортовий комп'ютер якраз закінчив обчислення наших координат і видав на тактичний дисплей інформацію. Всупереч моїм очікуванням цей зоряний кластер мав не лише каталожний номер, а й власну назву – Кластер Келлера, на честь капітана дослідницького корабля, який відкрив до нього шлях, роблячи навмання „затяжні стрибки” (так на професійному сленгу космольотчиків називалися гіперпереходи другого роду). Це сталося ще сім сторіч тому, проте Кластер Келлера, як і решта зоряних кластерів, не був освоєний. Людям та іншим розумним расам цілком вистачало зірок у самій Галактиці і в обох Магелланових хмарах, а такі маленькі острівці, відрізані від зовнішнього світу, нікого особливо не приваблювали.

– Нам знову пощастило! – заявив Шанкар. – Тут є досліджені канали, що ведуть до Галактики. Їх аж п'ять: два з них розвідав сам

Келлер по дорозі сюди й назад, а інші проклали наступні наукові експедиції.

– Користуватися ними небезпечно, – зауважив як завжди обережний Агатіяр. – Якщо один з чужинських кораблів пішов за нами, то він, опинившись тут і з'ясувавши, куди ми потрапили, негайно повернеться назад і сповістить своїх.

– Ну то й що? – недбало знизав плечима Шанкар. – Гадаєш, вони відразу кинуться перекривати всі п'ять каналів? Дурниці! Поперше, у них є важливіші справи, ніж посилати флотилії в різні кінці Галактики, до диких незаселених систем. А по-друге, вони просто не встигнуть... До речі, капітане, скільки часу ми провели в каналі? За галактичним відліком, певна річ.

Я зробив запит комп'ютеру, і той, уже оперуючи координатами точок входу та виходу, ввів у рівняння графік потужності резонансного генератора і видав результат: близько шести з половиною годин.

– Ну от, – підсумував Шанкар. – Сумніваюся, щоб переслідувач, якщо він взагалі є, ішов за нами на такій швидкості. Добре, коли він з'явиться тут бодай за добу. А на той час ми вже загубимося в Галактиці.

24

На вибір подальшого маршруту ми витратили небагато часу і майже відразу зупинили-

ся на каналі, розташованому від нас на відстані всього двох десятків звичайних стрибків – цебто переходів першого роду. Цей канал сполучав Кластер Келлера з іншим зоряним кластером – М28, також неосвоєним, але добре вивченим, оскільки він знаходився майже в площині Галактики. У кластері М28 було більше двохсот досліджених каналів другого роду, і один з них, ніби спеціально створений для наших цілей, вів у середину Рукава Персея до безіменної зорі, що мала лише довжелезний каталожний номер. А там, усього за два звичайні стрибки, біля такої ж безіменної зірки знаходився досліджений канал до Зорі Дашкова, 175-ї Центавра.

За галактичними мірками ця система була близькою сусідкою Землі. Вона належала до так званого Сектора Один, що охоплював область простору в радіусі тисячі світлових років від Сонця і нараховував близько семи мільйонів зірок. За всіх часів цей сектор був найзаселеніший у Галактиці, що й не дивно: адже саме звідси почалося освоєння людством космосу, до того ж у Секторі Один знаходилася також батьківщина іншої розумної раси – альвів.

Зоря Дашкова, до якої ми вийшли в результаті кількох десятків звичайних стрибків і трьох затяжних, була червоним карликом, що зловісно дивився на нас з оглядових екранів, немов налите кров'ю око якогось пекель-

ного чудовиська. Єдина планета системи, Земля Люгера, була геть непридатна для життя: від полюса до полюса охоплена бурхливою вулканічною активністю, з ядучою атмосферою, яка на шістдесят відсотків складалася з окису та двоокису вуглецю.

– Не розумію, – сказала Ріта, розглядаючи на екрані збільшене телескопом зображення Землі Люгера, – навіщо було давати цій зірці та планеті власні імена? Невже Дашков і Люгер не могли знайти симпатичнішої системи? Адже в Галактиці вдосталь зірок.

– Зате ця знаходиться в Секторі Один, – зауважила Рашель. – Дуже престижно, щоб ви знали.

Тим часом я зазирнув у відповідну статтю каталогу і, ознайомившись з нею, сказав:

– Ага, Зорю Дашкова купили з аукціону.

– Як це „купили”? – здивувалася Ріта.

– Не в тому сенсі, що вона належала комусь на правах приватної власності. Просто наприкінці ХХІІІ століття право дати їй та планеті назву придбав Харківський клуб любителів містики та жахів. Між іншим, за дуже пристойну суму. Рашель правду каже: зоря в Секторі Один – це дуже престижно. Їх майже сім мільйонів, але серед них, мабуть, немає жодної, яка б не мала власного імені. Винятком є лише пара сотень зірок, до яких міцно „прилипли” назви з древнього каталогу Баєра-Флемстіда. Наприклад, Епсілон Ерідана, Тау

Кита чи та ж Дельта Октанта. – Я прибрав з екрана зображення непривітної Землі Люгера і вивів схему каналів. – Тут я накреслив шістнадцять різних маршрутів до Терри-Галлії, які, судячи з інформації бортового комп'ютера, проходять через ненаселені й незайняті Чужими системи.

Тепер уже до нас приєднався й Шанкар:

– Я вже ознайомився з вашими маршрутами, капітане. І навіть проаналізував їх за рівнем ризиків. Опці три – найбезпечніші. Ймовірність натрапити на випадковий патруль Чужих не перевищує піввідсотка. Та це за умови, що інформація бортового комп'ютера про розташування чужинських баз точна і повна.

– Звичайно, точна! – сказала Рашель, в її голосі вчулися нотки роздратування. – Невже ви гадаєте, що наше командування може підставити своїх розвідників?

– Аж ніяк, любя, – похитав головою Шанкар. – Проте зваж, що „Зоря Свободи” залишила вашу систему майже чотири місяці тому, а за цей час Чужі могли організувати кілька нових баз для чергової атаки на Терру-Галлію.

Рашель видимо збентежилась.

– Ваша правда, сер. Даруйте, я цього не врахувала.

– Отже, вирішено, – підсумував я. – Будемо обирати серед цих трьох. Мабуть, зупинимось на найкоротшому.

Я вже збирався ткнути пальцем у відповідний рядок, аж раптом почувся сигнал тривоги. Бортовий комп'ютер попередив, що на відстані двадцяти семи тисяч кілометрів від нас зареєстроване відкриття каналу першого роду, і вже за власною ініціативою вивів на головний оглядовий екран збільшене зображення ділянки дром-зони, у центрі якої мерехтіло блакитне саяво. Згідно з даними комп'ютера цей канал вів із системи М'буто – також, за його інформацією, незаселеної.

З несподіваною для свого віку спритністю Шанкар кинувся до артилерійського пульта, напнув на голову ментошолом і за кілька секунд привів у повну готовність усі бойові системи корабля.

Я теж не барився: негайно викликав Ортегу й Агатіяра, що вдвох перебували в реакторному відсіку, наказав їм готуватися до затяжного стрибка, а сам скерував „Зорю Свободи” до найближчого каналу другого роду, розташованого за дев'ятсот кілометрів від нас.

– Ну, це ж несправедливо! – обурювався я.
– Летіли, летіли – і ось прилетіли!

Серйозна небезпека нам не загрожувала, ми без проблем встигали втекти від ворога. Однак втеча означала „сліпий” стрибок у недосліджений канал, після якого нас знову занесе казна-куди, і знову доведеться починати все спочатку.

Тим часом з відкритої горловини каналу

виринав корабель. На наш подив, це був не якийсь дредноут і навіть не легкий патрульний крейсер, а зовсім вутле суденце розмірами з міжпланетний шатл. Найвірогідніше, це була прогулянкова яхта, оснащена малопотужним генератором, призначеним лише для звичайних стрибків крізь канали першого роду. Замість позивних вона радиувала сигнал „SOS”, супроводжуючи його коротким повідомленням кількома мовами, зокрема й англійською: „Нас переслідують, допоможіть!”

Оскільки в даний момент „Зоря Свободи” йшла на гравітаційній тязі, а позивні ми не надсилали, пілот яхти не помітив нашого корабля і спрямував її майже в протилежний від нас бік. Комп’ютер швидко обчислив можливу траєкторію судна й видав прогноз, що воно прагне дістатися найближчого каналу першого роду, розташованого на відстані півтора мільйона кілометрів.

– Що робитимемо, капітане? – почувся з-під шолома приглушений голос Шанкара. – Це не схоже на пастку чи розіграш. Б’юсь об заклад, що незабаром з’явиться переслідувач.

Тим часом горловина каналу, через який увійшла яхта, закрилася, і блакитне мерехтіння розчинилося в темряві космосу. Але будь-якої миті воно могло з’явитися знову.

– Проблема в тому, – зауважив я, – хто з них друг, а хто ворог. Чи, може, і переслідувач, і переслідуваний – Чужі.

Тут втрутився бортовий комп'ютер. Дотримуючись мого наказу не говорити вголос, він вивів повідомлення на мессаж-рядок тактичного дисплея:

„Серед мов, якими передається заклик про допомогу, є норвезька. У моїй пам'яті відсутня інформація про використання цієї мови Чужими”.

– Авжеж, – підтвердила Рашель, чий дисплей продублював це повідомлення. – Серед земних мов, перейнятих чужинцями від людей, норвезької немає.

Ще кілька секунд я розмірковував.

– Гаразд. Якщо на яхті друзі, ми зобов'язані їм допомогти. Якщо вороги – то вони проти нас безсилі. Встановлюйте зв'язок, пане Шанкар.

– Так, капітане, – відповів той. – Надсилаю виклик.

Екран монітора зовнішнього зв'язку ввімкнувся, і на ньому виникло зображення чоловіка, мого ровесника, може, трохи старшого, широкоплечого блондина з грубим, але не позбавленим своєрідного шарму обличчям і пронизливими синіми очима.

Побачивши його, я не втримався й полегшено зітхнув. Зате він, як мені здалося, досадливо поморщився, ніби кажучи: „От тобі й на, з вогню та в полум'я!”

– Крейсер „Зоря Свободи”, Військово-Космічні Сили Терри-Галлії, – представився я. – На зв'язку капітан Матусевич.

– Пілот Лайф Сігурдсон, – навзаєм відрекомендувався він. – Приватна яхта „Валькірія”, порт приписки – Лонг’їр, Шпіцберген, Земля.

На ці слова мені відвисла щелепа. Рашель тихо охнула, Ріта втупилася в екран очманілим поглядом, а Шанкар затрусив ментошоломом – певніше, головою, на яку був надягнений цей шолом.

Тим часом пілот Сігурдсон, ніби нічого не сталося, продовжував:

– У локальному просторі Зорі Барнарда нас атакував військовий корабель з невідомими позивними. Він без попередження відкрив вогонь, але нам вдалося втекти через канал першого роду. Відтоді ми здійснили вже тринадцять стрибків, але корабель продовжує гнатися за нами. Його ходові двигуни значно потужніші за наші, і цього разу, боюся, ми не встигнемо дістатися каналу.

– Система Барнарда належить глісарам, – прокоментувала Рашель.

Лайф Сігурдсон розчув її слова і сказав:

– Атож, у позивних корабля йдеться про якихось глісарів. Хто вони, в біса, такі?

Я врешті опам’ятався й ошелешено промовив:

– Ван-вінкль, хай йому грець! Ви – ван-вінкль!

Мій співрозмовник кивнув:

– Так, ми вже це зрозуміли. Але ще не

знаємо, як надовго вклепалися. Який зараз рік?

Я назвав. Обличчя Сігурдсона, і до того не дуже рум'яне, геть сплотніло й видовжилось.

– Herregud!..

25

Нашій подальшій розмові завадив черговий сигнал тривоги. Бортовий комп'ютер сповістив про нове відкриття каналу в тій самій частині простору.

З'явилось блакитне мерехтіння. Я одразу прийняв рішення і запустив реактивну тягу з п'ятдесятикратним прискоренням. Одночасно віддав наказ:

– Операторе! Позитронні ракети. Дві одиниці. Приціл. Розрахунок виходу. Вогонь!

– Виконую! – озвався Шанкар, а наступної секунди від корабля одна за одною відокремилися дві позитронні ракети і з прискоренням 200 „же” помчали до ще не сформованої горловини каналу.

– Ще дві ракети на старт, – наказав я. – Плазмову зброю – до повної готовності.

– Дві ракети на старті, капітане, – негайно доповів Шанкар. – Плазмотрони до бою готові.

Перша із запущених нами ракет прилетіла зарано і пірнула в канал ще до того, як у ньому з'явився ворог. А оскільки вона не була оснащена резонансним генератором, то від-

правила у вічну мандрівку в гіперпросторі, щоб колись, у нескінченно віддаленому від нас майбутньому, вибух її позитронної боеголовки приєднався до чергового Великого Вибуху, що має започаткувати новий Всесвіт.

Друга ракета мало не спізнилася і лише зачепила корму крейсера трохи більших габаритів, ніж наша „Зоря Свободи”, який вийшов з каналу, гордо розсилаючи в довколишній простір позивні про свою приналежність до флоту глісарів. Його командир почувався надто самовпевнено, вважаючи, що женеться за хистким неозброєним суденцем, тому був заскочений зненацька нашою атакою. І така недбалість дорого йому обійшлася.

Хоча значна частина енергії вибуху другої ракети пішла на марне, однак і того, що отримав ворожий крейсер, виявилось досить, щоб уся його хвостова частина запалахкотіла сліпучим жовтим полум'ям.

— Ушкоджений головний ходовий двигун, — тут-таки поставив діагноз Шанкар. — Почалася неконтрольована термоядерна реакція.

Втім, конструкція крейсера враховувала таку можливість, і автоматика негайно від'єднала задню частину судна, де розташовувалися ходові двигуни і баки з основним запасом дейтерію. Тепер ворожий корабель мав для маневрів лише гравітаційний привод. А також, ясна річ, всіляке озброєння, за винятком найнебезпечніших для ближнього бою плазмових гармат: їх

обслуговував головний термоядерний реактор, а його ми знищили першим же пострілом.

– Відставити ракети, – скомандував я, оскільки ми наблизилися до ворога мало не впритул за космічними мірками. – Плазмотрони, вогонь!

Супротивник якраз випустив у наш бік ракету, у відчайдушній надії, що ми прогавимо її. Проте вона миттю згоріла в потужних потоках плазми, що вогняним вихром налетіли на „огризок” ворожого крейсера. Його силові екрани, позбавлені енергетичної підтримки від головного реактора, протрималися лише кілька секунд. Врешті вони відмовили, і беззахисний корабель охопило полум'я температурою в сотню мільйонів градусів.

– Ось, маєте! – захоплено вигукнула Рашель. – Ящірки кляті! Гарний глісар – смажений глісар.

Я дав бічну тягу, щоб ухилитися від зіткнення з палаючими останками ворожого крейсера і направився слідом за яхтою „Валькірія”, яка чимдуж мчала до найближчого каналу першого роду.

На екрані зовнішнього зв'язку й досі залишалось зображення Лайфа Сігурдсона. Він дивився трохи вбік – очевидно, стежив за підбитим кораблем глісарів. Загибель переслідувача принесла йому відчутне полегшення, та разом з тим він ще не міг оговтатися від шоку, що його викликала названа мною

дата. Запитання „хто такі глісари?” свідчило про те, що він був аж ніяк не звичайним ван-вінклем. Наші епохи розділяло щонайменше сімсот років.

Краєм вуха я почув, як Ріта запитала в Рашелі, що таке ван-вінкль.

– Корабель, що загубився в часі, – відповіла Рашель. – Інколи, дуже рідко, трапляється так, що при гіперпереході генератор починає „захлинатися”, збиватися з нормального ритму. Тоді корабель застрягає в каналі на роки, десятиліття, а то і сторіччя галактичного часу. Найдревнішим з відомих в історії ван-вінклів був...

Я перестав слухати її пояснення, бо й так знав усе про ван-вінклів, і звернувся до пілота яхти:

– Містере Сігурдсон, ви певні, що вас переслідував лише один патруль?

– Здається, так. У дром-зоні Барнарда були й інші кораблі, але за нами погнався тільки один з них. Та й, зрештою, хіба для нашої беззбройної яхти цього замало?.. – Його обличчя набуло офіційного вигляду. – Капітане Матусевич, ми дуже вдячні вам за допомогу. Сподіваюся, тепер ви дозволите нам летіти далі?

– Що?.. – Зізнатися, цього я не чекав. – І куди ж ви збираєтеся?

– На Землю, звичайно.

– На Землю?! Та ви з глузду з'їхали! Адже Земля... – тут я розгублено замовк. Сігурдсон

та інші люди, що були на яхті, прилетіли до нас із далекого минулого, і отак відразу, без підготовки, ошелешити їх всією неприхованою правдою про нинішнє становище людства було б надто жорстоко. Та й хтозна, як би вони повелися тоді. – Зараз іде війна, містере Сігурдсон. Велика війна. І ми не маємо даних, що в Сонячній системі все спокійно. Крім того, по дорозі до неї ви можете втрапити в таку ж халепу, як біля Зорі Барнарда. Подорожувати космосом на вашому суденці рівнозначно самогубству. У будь-якій населеній системі вам може зустрітися ворог.

– А ви, виходить, друзі? – скептично запитав Сігурдсон.

– Ми ж рятували вас від глісарів.

– Гм-м... Але тут така справа, капітане... перед цим і ваші повелися з нами не найкращим чином.

– Наші? Які ще наші?

– Ну, галлійці. Ми вийшли до Псі Козерога, збираючись зробити останній стрибок до Землі, і натрапили на ваш флот... Чи, радше, то був навіть не флот, а ціла армада – тисячі й тисячі кораблів. Вони, втім, не стали відкривати по нам вогонь, проте наказали лягти в дрейф і приготуватися до прийому інспекції.

Рашель тихо зойкнула. Шанкар щось невиразно заурмотів. А в мене важко загупало серце: Псі Козерога сполучалася з Сонячною системою каналом першого роду, і концентра-

ція таких величезних сил на підступах до Землі могла мати лише одне пояснення...

– І що було потім? – нетерпляче запитав я в Сігурдсона.

– Ми втекли. Тим же каналом, яким прийшли. Треба віддати вашим належне – нам услід вони не стріляли.

– Але чому? – здивувався я. – Навіщо було тікати?

Сігурдсон завагався.

– Розумієте, капітане Матусевич... Словом, даруйте за грубість, але ви – не ви особисто, а всі ваші співвітчизники загалом, – кляті расисти. У мене ж на борту чорношкіра жінка. До того ж французенка. А ви страшенно не любите „кольорових”...

Тут Рашель вже не стрималася. Всупереч правилам вона підхопилася з місця другого пілота, підбігла до мого крісла і, ставши поруч, обурено заявила:

– Це паскудна брехня! Колись, давно, у нас справді існувало обмеження на імміграцію за расовою ознакою. Це було неправильно, і ми його скасували. Але ніколи, ніколи ми не кривдили людей через колір шкіри.

Не встиг пілот „Валькірії” висловити своє здивування з того приводу, що на борту військового корабля перебуває дванадцятирічна дівчинка, як інший член моєї команди, Шанкар, також порушив правила – переключив без мого дозволу зв'язок з яхтою на себе.

– Містере Сігурдсон, – сказав він, знявши свій шолом. – Подивіться на мене. Я, звісно, не чорношкірий – у тому сенсі, що не належу до негроїдної субраси. Проте шкіра в мене темна. Досить темна, щоб будь-який білий расист назвав мене „кольоровим”. Однак я належу до складу команди корабля. Можливо, колись на Террі-Галлії не любили „кольорових”, але відтоді збігло багато часу... До речі, коли застрягли в каналі?

– 2619 року.

– О великі боги! – Навіть Шанкар був приголомшений. – Як це ви примудрилися?

– Через власну дурість, – чесно визнав Сігурдсон. – За специфікацією наша яхта розрахована лише на звичайні стрибки, але мій бортінженер Шелестов удосконалив генератор і запевнив мене, що він витримає й затяжний. Я піддався на його умовляння, погодився на експеримент, а в результаті...

– У результаті, – підхопив Шанкар, – ви провели в гіперпросторі майже ціле тисячоліття. За цей час світ змінився, сер, дуже сильно змінився! Тому я раджу вам слухатися в усьому капітана Матусевича.

З цими словами Шанкар знову переключив зв'язок на мене, і я вже без особливих зусиль переконав Сігурдсона загальмувати і дочекатися нашого корабля. Ми обговорили деталі майбутнього зближення, переконалися в цілковитій сумісності наших стикувальних вуз-

лів, а відтак деактивували аудіовізуальний контакт, встановивши натомість прямий зв'язок між бортовими комп'ютерами, щоб вони погоджували маневри обох кораблів.

Коли на яхті вже не могли нас почути, Рашель збуджено випалила:

– Наш флот біля Псі Козерога! Ви розумієте, що це означає?

– Авжеж, – сказав я. – Атака на Землю.

– І не тільки на Землю, – докинув Шанкар. – У мене від самого початку була підозра, точніше сказати, надія, що галлійці не мають наміру обмежуватися однією лише Магаваршею, що вони завдадуть удару відразу в кількох напрямках, по всіх головних людських світах.

– Але ж на Землі більше немає людей, – зауважила Рашель, усе ще приголомшена недавнім відкриттям. – Її заселили габбари.

– Це несуттєво, любя моя. Земля є ЗЕМЛЯ – і всі літери в її імені заголовні. Вона – колицка людства, вона – наш символ, ми всі чуємо геноетичний зв'язок з нею. Її звільнення стане епохальною, переломною подією, це поверне людям надію на відродження нашої раси... – Шанкар на хвилю замовк, щоб трохи вгамувати своє хвилювання. – Скільки ж років ви готувались до цього, Рашель? Десять, двадцять, п'ятдесят?

– Я не знаю, сер, – розгублено відповіла вона. – Я навіть не здогадувалася, що відбувається... відбувається таке! Та й інші не здо-

гадувалися – адже в нас свобода слова, і якби репортери щось пронюхали... Певна річ, у нас є багато політиків-радикалів, що повсякчас закликають зібрати величезний флот і звільнити кілька найближчих людських планет. Але їх підтримує незначний відсоток виборців, а більшість голосує або за лібералів, або за християнських демократів, що завжди дотримувалися поміркованої позиції і казали, що не можна квапити події.

– А самі потай готували те, до чого галасливо закликали радикали, – підхопив Шанкар. – Знайома ситуація, вона не раз повторювалася в історії людства. Я навіть наважуся стверджувати, що більшість радикальних партій тією чи іншою мірою підтримувала ваша правляча коаліція. Може, навіть „підгодовувала” їх. Класичний розподіл праці в політиці: одні викрикують войовничі гасла, привертаючи до себе увагу, а інші нишком роблять свою справу.

У розмову втрутився Агатія, який чув усе по інтеркому. Між ним та Шанкаром виникла суперечка щодо того, на які ще планети може бути спрямований удар. Потім вони вдвох накинулися на Рашель і таки зуміли витягти з неї інформацію, про важливість якої сама вона навіть не підозрювала. Виявляється, десь за тиждень до відльоту „Зорі Свободи” у провідних галлійських ЗМІ, наближених до урядових джерел, почали з’являтися ненав’язливі натяки на те, що, згідно з останніми розві-

дувальними даними, Чужі мають намір почати наймасованішу за весь час блокади атаку.

– Тепер ясно, – сказав Агатіяр. – Людей готували до оголошення загальної мобілізації. Десятки тисяч кораблів та бойових станцій можна ховати у глибинах космосу як на складі, але десятки мільйонів солдатів – ні. Їх призвали на службу в останній момент, буквально за день до виступу. Думаю, для Терри-Галлії це не проблема.

– Ще б пак, – підтвердила Рашель. – У нас всі чоловіки та більшість жінок мають військову підготовку. Для чоловіків це взагалі обов'язково. Правда, наші закони дозволяють ухилитися від служби – з усяких там паціфістських міркувань, із релігійних переконань і таке інше, – але майже ніхто цим не користується.

Шанкар посміхнувся:

– Бачу, за останнє сторіччя ви стали нацією мілітаристів. Та попри все ви не скотилися до військової диктатури. І в цьому ваше щастя. У цьому щастя всього людства – що ви, схилившись перед своїми захисниками, не допускаєте їх до керування державою. Якби люди в погонах прийшли у вас до влади, вони б років за десять занапали Терру-Галлію.

Зосередивши увагу на керуванні кораблем, я, однак, дослухався до їхньої розмови. Особливо мене зацікавив один момент, пов'язаний із планетами – кандидатами на звільнен-

ня. Коли мені випала вільна хвилинка, я запитав у Шанкара:

– Сер, ви казали про головні людські світи. Вам не здається, що Магаварша... ну, не зовсім підпадає під цю категорію? Я, звичайно, люблю нашу планету, але не схильний перебільшувати її значення. Вона завжди була другорядним світом і не претендувала на якусь провідну роль у галактичному співтоваристві.

– До війни, безумовно, так. Але це було до війни, коли й Терра-Галлія не претендувала на лідерство. Але відтоді багато змінилося, і Магаварша набула для людства величезного значення.

– Якого?

– Але ж це очевидно, капітане! Якби ви уважно ознайомилися з інформацією по всім контрольованим Чужими людським світам, то й самі б усе зрозуміли.

– Я читав усі звіти, що були в базі даних. Про всі тридцять сім планет.

– Так, читали. Проте не аналізували. Інакше б звернули увагу, що лише на п'ятьох планетах з усіх тридцяти семи чисельність населення не зменшилася порівняно з довоєнним часом. А на всіх інших відразу після капітуляції почався різкий демографічний спад, деякі вже перебувають на межі повного вимирання. Цього ніяк не скажеш про Магаваршу. Зараз нас п'ять мільярдів – це більше, ніж на Террі-Галлії, більше, ніж на будь-якій іншій

планеті, за винятком дев'ятимільярдної Країни Хань.

– Отже, ви вважаєте, що передовсім галлійці спробують звільнити найбільш населені планети?

– Певна річ. А ви пропонуєте якісь інші критерії?

Я нічого не відповів. По-перше, не мав що сказати, а по-друге, наш корабель нарешті наблизився до яхти, і я відновив аудіовізуальний зв'язок з пілотом Сігурдсоном.

Стикування пройшло без жодних проблем. Коли яхта намертво пришвартувалася до нашого крейсера, я разом з Рашеллю та Рітою подався зустрічати гостей з минулого, а Шанкар залишився за головного в рубці і стежив за нами через монітори внутрішнього зв'язку.

Біля люка нас уже чекав професор Агатіяр – від реакторного відсіку до цього швартового модуля йти було ближче, ніж з верхньої палуби корабля.

– Ну то що? – запитав я з удаваною безтурботністю. – Готові до зустрічі з далекими предками?

Крізь ілюмінатор внутрішнього люка ми побачили, як до шлюзової камери ввійшло двоє людей: сам Лайф Сігурдсон (він виявився ще вищий і кремезніший, ніж на екрані) та струнка чорношкіра жінка років тридцяти, яка видавалася зовсім мініатюрною поруч зі своїм велетнем-супутником.

Коли детектори встановили, що ніякої зброї в наших гостей немає, я розблокував внутрішній люк і впустив їх на борт корабля. Сігурдсон міцно потиснув мені й Агатіярові руки, чемно вклонився Ріті та Рашелі, а потім представив нам свою супутницю – Мелісу Гарібальді.

Жінка трималася насторожено і явно нерувувала, перебуваючи на борту корабля з Терри-Галлії. Я подумав, що, можливо, в минулому ставлення галлійців до представників інших людських субрас було різкішим і нетерпимішим, ніж це зображали автори історичного нарису. А може, причина була в самій Мелісі, у її комплексах. Можливо, вона мимохіть відчувала провину: адже „нові французи”, нащадки вихідців з Африки, поступово витіснили „старих французів” з рідної країни і, по суті, змусили їх до еміграції...

– То вас лише двоє? – запитав я. – А в мене склалося враження, що з вами був ще й бортінженер... забув як його звать.

– Шелестов, – нагадав Сігурдсон. – Григорій Шелестів. Він з нами, але трохи запізнюється. Оце тільки помолиться і прийде.

– Помолиться? – перепитав я.

– Ага. Зараз наш Гриша пристрасно славить Бога за порятунок від переслідувачів. – Сігурдсон усміхнувся. – Ви ж знаєте, всі альви такі побожні!

– Альви?! – вражено вигукнув я. – Ваш бортінженер – альв?

– Так, альв. А що?
Зависла довга пауза.

26

За півгодини по тому Лайф Сігурдсон і Меліса Гарібальді сиділи поруч на дивані в кают-компанії, геть приголомшені нашою стислою, але жорстокою розповіддю про теперішнє становище людства. Окрім них, тут були всі члени нашої команди, за винятком надміру запального Арчібальда Ортеги, у якого так і свербіли руки негайно порішити чужинця, тож я мусив відправити його чергувати в рубку. Останнім з присутніх був бортінженер яхти „Валькірія” Григорій Шелестов – альв з породи рудих альвів, що належав до етнічної групи альвів російськомовних, православного віросповідання.

У більшості книжок про неземні раси альвів класифікували як гуманоїдів, хоча з біологічного погляду це було некоректно. За всіма науковими канонами до гуманоїдів належали лише дві раси: нереї-п'ятидесятники та карлики-дварки (видові назви *nirius homipoidus* і *homo panos*). Іноді до цієї групи зараховували ще й габбарів – представників ряду приматів, родини людиноподібних мавп.

Альви ж під цю класифікацію ніяк не підпадали. Вони були яскравими представниками ряду комахоїдних (щоправда, не гидували м'ясом звірів та рослинною їжею) і зовні скидалися на покручів звичайної кошлатої двор-

няги з кротом та невеликим кенгуру. Проте, як не дивно, психологічно альви були найближчим до людей видом розумних істот. Вони з легкістю інтегрувалися в людське співтовариство, сприйняли нашу культуру, традиції, етику й естетику. Навіть до контакту з землянами їхня система цінностей майже нічим не відрізнялася від тієї, якої дотримувалися наші далекі предки з бронзового віку, а альвійські легенди дуже нагадували міфи Давньої Греції, Індії, Єгипту чи Вавилону. Коли люди вперше прибули в систему Бетельгейзе і ступили на поверхню восьмої від світила планети, згодом названої Альвією, то були надзвичайно вражені тим, що такі відмінні від землян істоти зуміли створити таку схожу на нашу культуру. Люди та альви, незважаючи на всі свої видові відмінності, швидко знайшли спільну мову і майже відразу пройнялися глибокою симпатією одне до одного...

Проте зараз на обличчях людей у кают-компанії крейсера „Зоря Свободи” не було навіть натяку на симпатію до присутнього тут альва. Шанкар, сидячи в кріслі, тримав бортінженера Шелестова під прицілом лазерного пістолета; його палець тремтів на гашетці, ладен будь-якої миті натиснути її. Рашель дивилася на альва з глибокою відразою, Ріта – з бридливою цікавістю, а Агатіяр був похмурий і замислений. На колінах у професора лежав паралізатор.

А втім, поки що ці запобіжні заходи були зайві. Альв Шелестов не виказував жодних ознак агресії, не намагався ні напасти на нас, ні втекти. З зовнішнього вигляду чужинця мені важко було напевно судити про його почуття, але з того, як він сутулився і кліпав близько посадженими очима, як відстовбурчувалася його шерсть і тремтіли ніздрі на видовженій морді, можна було здогадатися, що він вражений почутим не менше за своїх супутників-людей.

– Ні, це неможливо, – нарешті заговорив альв. – Я не можу в це повірити. Щоб мої брати повстали проти людей, своїх благодійників... Ні, тут якась помилка!

– Ніякої помилки, – жорстко відповів Шанкар. – Твої одноплемінники зрадили людей. Не ви розпочали цю війну, але згодом приєдналися до наших ворогів. Ви фактично вдарили нам у спину. Люди довіряли вам як самим собі, а в результаті виявилось, що ми пригріли на своїх грудях гадюку... чи то пак цілий клубок гадюк, які, зміцнівши й набравши сил, почали нас кусати.

Альв затулив лапами морду. (Хоча, оскільки йшлося про розумну істоту, правильніше було б сказати „затулив руками обличчя” – але я навіть подумати так не міг.)

– Це жахливо! – хрипко проказав він. – Це... це наруга над нашою святою дружбою! Як могли мої брати таке вчинити? Як могли вони за-

бути, скільки добра ви для нас зробили? Адже ми геть усім завдячуємо вам! Коли ви прийшли, ми обробляли землю дерев'яними плугами, а ви дали нам унікомбайни, навчили нас меліорації, гідропоніці, селекції. Ви пересадили нас з колісниць на гравікари та флаєри, допомогли нам побудувати тепле і затишне житло, пояснили, як правильно організувати державу. Ви відкрили нам таємниці своєї медицини. До вас ми повсякчас воювали один з одним, виборюючи жалюгідний клаптик землі чи лісового угіддя, а ви взяли нас за руку, вивели в космос і сказали: „Дивіться, як багато навколо зірок. Якщо вам тісно на одній планеті, шукайте собі інші й заселяйте їх. У Галактиці вистачить місця усім”. До вас ми молилися жорстоким богам, що вимагали кривавих жертв, і одні альви різали на вівтарях інших, щоб задобрити своїх злих богів. А ваші місіонери сказали: „Це неправильні, погані боги. Жодна мисляча істота не повинна убивати іншу, це невгодно справжньому Богові. Забудьте своїх облудних богів, шануйте істинного Господа – доброго та милосердного, він любить усі свої створіння й не вимагає від них жертв”... Ви змінили наше життя на краще і за одне сторіччя перетворили нас на космічну расу. А тепер...

Альв забрав лапи, і я побачив, що його очі повні сліз, а шерсть навколо них мокра.

„Боже мій! – подумав я розгублено. – Він плаче! Він справді плаче...”

– Світ збожеволів, – тим часом продовжував Шелестов, і в його голосі забриніли чисто людські нотки горя та відчаю. – Мої брати втратили пам'ять, вони підняли руку на людей. Господь покарає їх за це...

Альв знову закрив морду лапами і тепер уже розридався по-справжньому.

Шанкар поставив свій пістолет на запобіжник і відвернувся.

– Не можу... – пригнічено проказав він. – Це понад мої сили. Він не той чужинець, якого б я із задоволенням пристрелив. Не треба було стримувати Арчібальда, хай би порішив його ще на початку...

Я цілком поділяв Шанкарові почуття. Після недовгих роздумів покликав до себе Сігурдсона і запитав:

– Ви ще можете доторкнутися до цього... цієї істоти?

Він кинув швидкий погляд на заплаканого альва і ствердно кивнув:

– Так. Це ж мій... – Сігурдсон явно хотів сказати „друг”, але вчасно прикусив язика. – Це зовсім інший альв, ніж... ніж ті, яких ви знаєте.

– Я це розумію. Проте для мене, для всіх нас, він залишається ворогом. Треба відвести його в шосту каюту, це в нас щось на зразок каземату. Там уже сидить прислужник Чужих. Думаю, він буде радий компанії альва.

– Та чи зрадіє альв його товариству? – тихо мовив Агатіяр. – Сумніваюся...

27

Зустріч з „Валькірією” змінила наші подальші плани. Після того як ми із Сігурдсоном запроторили безутішного альва до шостої каюти й повернулися назад, Шанкар запропонував нам летіти не на Терру-Галлію, а в систему Псі Козерога.

– Це значно безпечніше, – наполягав він. – У дром-зоні Дельти Октанта ми ризикуємо потрапити під перехресний вогонь, якщо опинимося там під час чергової атаки Чужих. А це, як я розумію, трапляється часто.

– У середньому раз на десять днів, – підтвердила Рашель. – Чужинці регулярно влаштовують „розвідку боєм”, щоб під її прикриттям заслати до нас нових агентів і дати можливість попереднім прорватися крізь наші заслони.

– У тім-то й річ, – продовжував Шанкар. – Раніше це був виправданий ризик, ми не мали іншої можливості зв’язатися з галлійцями. Однак тепер вона є.

– А ви впевнені, що до нашого прибуття флот ще залишиться в системі Псі Козерога? – запитав я. – Особисто мені це видається сумнівним.

– Чому?

– З розповіді містера Сігурдсона я зрозумів, що всі кораблі флоту зібрані у дром-зоні й ви-

шикувані в бойові порядки. – Я глянув на пілота „Валькірії”: – Адже так?

Він кивнув:

– Саме так. Щодо бойових порядків я, правда, не впевнений, у військових справах зовсім не розбираюся, але що вся армада знаходиться в районі дром-зони, це факт.

– Отже, – підсумував я, – кораблі готові до вторгнення. Інакше б вони ховалися десь у глибинах космосу. Галлійське командування не стало б ризикувати, базуючи флот у дром-зоні системи, що сполучається із Землею каналами першого роду. Я взагалі вважаю, що флот Терри-Галлії там не базувався. Псі Козе-рога лише перевалочний пункт, остання зупинка на шляху до Землі.

– Ваша правда, капітане, – погодився зі мною Шанкар. – Та й те, що яхту не обстрілювали і навіть не переслідували, свідчить, що вони вже не дбали про секретність. Таким чином, атака має початися найближчим часом. Містере Сігурдсон, коли ви зустрілися з флотом?

Той подивився на свій наручний хронометр і відповів:

– П'ять годин тому.

Я замислився.

– Ну, тоді ще є шанс встигнути. Якщо, звичайно, ми поквапимося.

– У будь-якому разі, – зауважила Рашель, – наші мають залишити там резерв.

– Отже, вирішено, – сказав я. – Летимо до Псі Козерога.

Піднявшись у штурманську рубку, я викликав на екран карту Сектора Один і на око прикинув можливі маршрути. Зорю Дашкова та Псі Козерога розділяло сто шістдесят парсеків, це мінімум дванадцять стрибків – десть три години польоту.

Але був ще один варіант. Він потребував значно більших енергетичних витрат, зате знижував ризик випадкової зустрічі з чужинськими патрулями й дозволяв зберегти такий дорогоцінний для нас час. На відстані одного звичайного стрибка від нас знаходилися зоря Бета Центавра, що сполучалася з Псі Козерога дослідженим каналом другого роду. Зазвичай такі короткі канали не мали практичної користі, проте зараз ішлося не про економію енергії, а про швидкість та безпеку. Простий розрахунок свідчив, що при потужності резонансного генератора 400 гігават перехід від Бети Центавра до Псі Козерога мав тривати лише тринадцять хвилин об'єктивного галактичного часу.

Зрештою це й вирішило наш вибір на користь затяжного стрибка. Полишивши яхту „Валькірія” дрейфувати разом із дром-зоною довкола Зорі Дашкова, ми здійснили стрибок до Бети Центавра, а звідти на півтори доби власного бортового часу ввійшли в канал другого роду, щоб через чотирнадцять хвилин за

галактичним часом вийти з нього в системі Псі Козерога.

На самому початку зтяжного стрибка Лайф Сігурдсон, що посів у рубці місце спостерігача, увесь зблід і напружено втупився в спеціальний дисплей, де виводилися інформація про роботу резонансного генератора. Я чудово розумів його почуття – адже зовсім недавно він провів у гіперпросторі майже тисячу років.

– Боїтеся? – співчутливо запитала в нього Рашель.

– Ще б не боятися, – чесно зізнався він. – Схоже, тепер у мене стійка фобія до каналів другого роду.

– Не переживайте, – заспокійливо сказав я. – Генератори тепер не ті, що були у ваш час. Вони мають п'ять ступенів захисту, і за останні двісті років – маю на увазі довоєнні двісті років – не було зареєстровано жодного випадку, щоб корабель зник у зтяжному стрибку... Гм. Ідеться, звичайно, про досліджені канали. При „сліпих” стрибках іноді зникали. Деякі зі зниклих кораблів згодом поверталися, провівши в гіперпросторі кілька років чи десятиліть. Деякі не поверталися – можливо, потрапляли в район Галактичного Ядра і там гинули. Але, повторюю, це стосується лише „сліпих” стрибків. А подорожі дослідженими каналами абсолютно безпечні.

Мої пояснення трохи заспокоїли Сігурдсона.

– За ці тисячу років, – промовив він задумливо, – наука та техніка пішли далеко вперед. Зараз я почуваюся так, як, мабуть, почувався б середньовічний лицар, потрапивши в ХХ століття й опинившись за штурвалом літака.

– Невдале порівняння, – озвався через інтерком Агатіяр, який чергував у реакторному відсіку. – За час вашої відсутності в науці не сталося нічого, що докорінно змінило б наш світогляд. Відтоді як людство досягло зірок, наша цивілізація фактично йшла екстенсивним шляхом розвитку, без жодних істотних якісних стрибків. Ваше ХХVII століття та наше ХХХVI не розділяє культурна, соціальна й науково-технічна прірва. Ми спілкуємося з вами на рівних, добре розуміємо один одного, вам відомі всі принципи, на основі яких функціонують пристрої нашого корабля, а космічні польоти для вас справа звична. До того ж ви кваліфікований пілот і зможете легко при звичаїтися до сучасних кораблів.

– Ну, ви перебільшуєте, – зніяковів Сігурдсон.

– Аж ніяк, сер. Тут у нас є віртуальні тренажери-симулятори, підіть попрактикуйтесь на них, і я можу ручатися, що за кілька годин ви цілком освоїтеся з новими системами керування та навігації. Наважусь навіть стверджувати, що вони значно простіші за ті, якими обладнана ваша „Валькірія”. – Агатіяр повернувся обличчям до камери, що передавала

зображення на екран мого монітора: – Як ви гадаєте, капітане?

– Цілком згоден з вами, – відповів я, одразу збагнувши, куди хилить професор. Він хотів відвернути увагу нашого гостя від похмурих думок про втрачене тисячоріччя.

Я піднявся з крісла, передав вахту Рашелі і звернувся до Сігурдсона:

– Ходімо, Лайфе. – Ми вже стали називати один одного на ім'я. – Я покажу вам наші симулятори і поясню, як з ними працювати.

28

Залишивши Сігурдсона вправлятися на тренажерах, я вирішив зробити обхід корабля і найперше навідався до реакторного відсіку. Там застав лише Агатіяра, чия увага була зосереджена на екрані інтеркома, що транслював зображення з шостої каюти. Я підступив був до пульта, щоб вимкнути його, але професор рішучим жестом зупинив мене:

– Зачекайте, містере Матусевич. Послухайте. Це дуже цікаво.

Я побачив, як на екрані альв Шелестов звертається до Ахмада:

– Я тебе не розумію, друже-чоловіче. Ти верзеш казна-що. Яка дискримінація? Який геноцид? Люди – найдобріші, найгуманіші істоти у Всесвіті. Вони завжди гарно до нас ставилися. Вони вивели нас з дикості, зробили космічною расою. А ти кажеш – гнобили й ви-

нищували. У тебе щось негаразд з логікою. Якби люди хотіли нас винищити, то зробили б це відразу, ще на Альвії. Ми зі своїми мечами та луками і дня не протрималися б супроти ваших бластерів та плазмотронів.

– Тебе не було тисячу років...- почав був Ахмад, проте альв запально перебив його:

– Та хоч і дві тисячі! Я не вірю й нізащо не повірю, що люди так змінилися. Вони вклали стільки сил, стільки часу, стільки коштів, щоб допомогти нам звестися на ноги. Навіщо, дозволь запитати? Щоб потім гнобити й винищувати?

– Щоб потім безжально експлуатувати вас, зробити своїми рабами, – майже менторським тоном заговорив Ахмад. – Ти з ХХVІІ століття, чи не так? Отже, маєш знати про те, як 2573 року сорок тисяч альвів та дварків були захоплені в полон і відправлені на копальні планети Уранії-5. Майже дві тисячі там загинули, а половина з тих, що повернулися, згодом померли від променевої хвороби. Це, потвоєму, не геноцид?

– Я знаю про цей ганебний епізод, – сказав альв. – І знаю також, що люди, які зробили це, були злочинцями. Врешті-решт вони поплатилися за свої злочини. Між іншим, серед цих злочинців були не лише люди, а й альви, і дварки. У сім'ї не без виродка, а це були якраз виродки, потолоч, ганьба для всіх наших рас. Крім того, ти забув сказати, що саме загін

земних командос знищив цей злочинний синдикат і звільнив альвів та дварків з рабства. Тож ти хитруєш, друже-чоловіче, підтасовуєш факти, спотворюєш їх на догоду своїм переконанням. Люди – люди загалом, а не окремі, гірші їхні представники – не здатні заподіяти зло іншим розумним расам.

– Авжеж, вони бажали вам тільки добра, – саркастично відгукнувся Ахмад, миттю перемінивши тактику. – Точнісінько так, як у ХІХ – ХХІ століттях північноамериканські та європейські імперіалісти бажали добра відсталим народам Азії, Африки й Латинської Америки. Вони начебто несли їм свободу та демократію, допомагали розвивати економіку, науку й медицину, а насправді експлуатували їхню дешеву робочу силу та природні ресурси, наживалися за рахунок країн „третього світу”. Заможний Захід, так званий „золотий мільярд” людства, купався в розкоші, а тим часом інші народи ледве животіли.

Альв Шелестов похитав головою:

– На жаль, я майже нічого не знаю з докосмічної історії Землі, тому не можу судити, кажеш ти чисту правду чи знову спотворюєш її. Але в стосунках людей з іншими расами не було нічого подібного. Так, ви жили краще за нас. Людська цивілізація була найбагатшою, наймогутнішою в Галактиці. Але ж і в космос ви вийшли найпершими! Вийшли – і привели туди інших. Якщо навіть ти кажеш правду,

якщо навіть люди наживалися за рахунок інших рас, то вони просто компенсували собі ті витрати, що їх понесли, допомагаючи нам досягнути зірок. Ми, альви, і всі інші раси перед вами в неоплатному боргу.

– А як щодо знищення вашої самобутньої культури? – правив своєї Ахмад. – От, скажімо, твоя рідна мова російська. І віриш в людського Бога. А де ж поділося все ваше споконвічно альвівське? Де ваші традиції, мова, вірування? Я скажу де: люди знищили їх!

Альв піднявся з крісла й пильно подивився в очі співрозмовникові.

– А от Господа не займай! – мовив він суворо. – Не блюзнірствуй! Істинний Бог для всіх один: і для людей, і для альвів, і для дварків, і навіть для безбожників габбарів. Що ж до давніх альвійських мов, то це наша велика біда. Саме наша, бо люди до цього не причетні. Ні росіяни, ні бразильці, ні американці, ні японці не змушували нас говорити їхніми мовами, навіть навпаки: ваші вчені-філологи уклали для всіх наших мов алфавіти, унормували їх, доповнили спеціальною термінологією – коротше, зробили повноцінними мовами, придатними для високорозвиненої космічної цивілізації. Та наші предки не оцінили цих зусиль. Вони вирішили, що стануть розумніші й сильніші, якщо говоритимуть земними мовами... І до речі. Ти розмовляєш англійською. Але ж ти, здається, індус. Як же

так сталося?

– Маєш! – прокоментував Агатіяр.

Проте Ахмад нітрохи не розгубився:

– Тут у нас з тобою спільна біда, друже мій альв. Колоніальна політика британців призвела до того, що багато індусів, як і представників інших народностей Індії, стали спілкуватися англійською мовою.

– Але ж ви не оголосили через це війну Великобританії?

– Ну... ні.

– Отож бо! Що сталося, те сталося, і з цим треба змиритися. Я погоджуюся, що ми, альви, могли б створити власну культуру, і це було б чудово. Але ми не зуміли, і це наша провина, а не ваша.

– Ні, наша! Нам не треба було втручатися у ваше життя, ми мали дати вам можливість іти своїм історичним шляхом. Ви б і самі, без нашої допомоги, досягли зірок.

– Для цього знадобилося б щонайменше три тисячі років, – заперечив Григорій Шелестов.
– Три тисячі років кровопролитних воєн, голоду, хвороб, страждань. Невже ви змогли б спокійно спостерігати за цим? Ні! Ви, люди, надто добра та гуманна раса. Вам боляче було дивитися навіть на тих огидних габбарів, що мешкали в смердючих печерах і знай лупцювали одне одного дрючками. Ми вас попереджали, просили: дайте їм спокій, ці тварюки ніколи не стануть цивілізованим народом, во-

ни просто поміняють дрючки на лазерні рушниці, а всередині залишаються такими ж дикунами. Та ви не послухалися нас, ви принесли їм цивілізацію, на яку вони не заслуговували... І я впевнений: це габбари з перевертнями-п'ятидесятниками винні в усьому, що сталося. Вони егоїстичні, самозакохані, безсовісні; вони не знають, що таке вдячність. Але я не розумію, як могли мої брати-альви злигатися з цими виродками? Вони просто з'їхали з глузду! Весь світ з'їхав з глузду. І в цьому божевільному світі сплюндроване все святе: довіра, дружба, братерство...

На цьому їхня розмова скінчилася. Ахмад, остаточно переконавшись, що в особі альва він не знайде одностороннього, сів у крісло перед терміналом і натягнув на голову ментошлом. Останніми днями він більшу частину вільного від сну часу проводив у різних віртуальностях, намагаючись утекти від реального життя, яке не віщувало йому нічого доброго. Він був зрадником, а зрада у воєнний час карається смертю. Тим часом альв пройшов у вільний куток каюти, став навколішки і забурмотів щось незнайомою мені мовою. Комп'ютер послужливо переклав:

– Отче наш, сущий на Небесах...

Агатіяр вимкнув інтерком і повернувся до мене:

– Отака іронія долі, містере Матусевич. Чужинець захищає людей, а людина на боці

Чужих.

Я розгублено похитав головою:

– І в кожного своя правда...

– Атож. Саме в цьому весь трагізм нинішньої ситуації. Біда стається не тоді, коли правда стикається з кривдою, – здебільшого правда, як це не патетично, перемагає. А от коли в конфлікт вступають дві різні правди, тоді переможець, як правило, стає кривдником. Він просто нівелює свою правду своєю ж власною перемогою, наругою над іншою правдою.

– І що ж тепер буде? – запитав я.

– Не знаю, містере Матусевич. Все надто серйозно. До війни загальна чисельність людства перевищувала сімсот мільярдів, а нині, згідно з розвіданими Терри-Галлії, нас залишилося трохи більше п'ятдесяти. І вже не має значення, що Чужі не проводили проти людей геноциду, що людство просто стало вимирати, відмовляючись розмножуватися в неволі. У будь-якому разі причиною тому були чужинці. Цього не можна ані простити, ані забути. Як би не розгортались подальші події, одне певно: примирення не буде.

– Виходить, війна до переможного кінця? До повного винищення однієї зі сторін?

– Боюся, що саме так.

Агатіяр знову вивів на екран зображення шостої каюти. Альв Григорій Шелестов досі стояв у кутку навколішки й молився.

– Нещасна істота, – сумно і майже зі спів-

чуттям мовив професор. – Дитина, яку вітри часу закинули в епоху жорстоких та озлоблених підлітків. Їй немає місця ні по цей, ні по той бік барикад. Їй взагалі немає місця в нашому світі...

29

Як ми не квапилися, та все одно спізнались і прибули в систему Псі Козерога вже після відходу звідти галлійського флоту. Про недавню присутність кораблів у дром-зоні свідчив слабкий радіоактивний фон, що лишився після роботи численних термоядерних двигунів, та підвищена концентрація гелію навколо каналу першого роду, що вів до праматері всіх людських світів – Землі.

– Останні кораблі пішли звідси зовсім недавно, – сказав я, ознайомившись із результатами комп'ютерного аналізу. – Не більше трьох годин тому. Ми трохи не встигли.

– Дуже дивно, – промовила Рашель, що займала місце спостерігача (вона з власної волі поступилася кріслом другого пілота Сігурдсону). – Вони ж мали залишити тут резерв. Чи хоча б станцію-госпіталь. Без тилового прикриття ніяк не можна, це суперечить усім правилам ведення війни.

– Є ще одне правило, – зауважив Шанкар, знявши ментошолом. – Не можна атакувати тільки в одному напрямку. Очевидно, біля Псі Козерога перебували лише допоміжні

ударні частини. А головні вектори вторгнення проходили через інші системи.

Сігурдсон стиха присвиснув:

– Якщо та армада була лише допоміжною частиною, то яким же має бути весь флот!

– Дуже великим, – сказав я. – Надзвичайно великим. Судячи з тієї інформації, що є в базі даних корабля, габбари перетворили Сонячну систему на справжнісіньку цитадель. Схоже, вони не дуже ладять і зі своїми союзниками.

– Горили паскудні! – прокоментувала Рашель. – Вони ні з ким не можуть жити в мирі. У них збереглася психологія та звички кам'яного віку.

– А проте, – зауважив Сігурдсон, – габбари володіють Землею. Виходить, що в союзі Чужих вони найголовніші й найдужчі.

– Вони просто найнахабніші. Що тут ще скажеш – мавпи та й годі.

„Цікаво, – подумав я, – на Террі-Галлії були мавпи? А як були, то що з ними сталося, коли почалася війна?”

Десь півгодини ми дрейфували у дром-зоні, посилаючи навсібіч позивні, але у відповідь ніхто не озивався.

– Ну то як бути далі? – нарешті спитав я. – Що робити?

– Приєднаймося до наших, – запропонувала Рашель. – У нас бойовий корабель і повністю укомплектований екіпаж. Ми теж можемо воювати.

Я завагався. Загалом це відповідало моїм найпотаємнішим бажанням. Дарма що я був цивільною людиною, мені аж руки свербіли задати Чужим перцю, помститися їм за всі тридцять шість років мого ув'язнення на Магаварші. Той глісарський крейсер, знищений нами в системі Зорі Дашкова, не вгамував моєї жаги до помсти, а лише роздражнив мене. Мені хотілося ще, ще і ще...

– Але ж ти...

– Я вже не маленька. Я знаю, що таке смерть. Я бачила, як загинув тато. Чужинці убили мого дідуся. Я хочу поквитатися з ними.

– Голосую за пропозицію юної леді, – вставив своє слово Шанкар. – Нам зовсім не годиться відсиджуватися в тилу, коли наші побратими борються за звільнення людства.

– До Землі! – відгукнувся через інтерком Арчібальд Ортега. – Правда ж, учителю?

– Згоден, – пролунав з того ж інтеркома голос Агатіяра. – Магаварша має зробити свій внесок у звільнення нашої прабатьківщини.

Я повернувся до Сігурдсона:

– А ви якої думки, Лайфе?

Він ствердно кивнув:

– Земля – моя рідна планета. Я хочу повернутися додому.

Озиратися назад, де сиділи Ріта з Мелісою Гарібальді, мені не довелося. Майже відразу слідом за Сігурдсоном обидві жінки хором ви-

гукнули:

– Ми з вами!

30

На відміну від зтяжнього стрибка перехід першого роду не займає багато часу і триває лише неповні дві хвилини. Після входу нашого корабля в канал гіперпростір за передньою стіною рубки палахкотів лише сто сімнадцять секунд, а відтак згас, і ми знову опинилися в рідному космосі, на відстані сорока семи світлових років від Псі Козерога.

Ми знаходилися на зовнішньому краю Шпори Оріона, майже на периферії Галактики, але одночасно – у самому її центрі. На одному з бічних оглядових екранів виднівся маленький яскравий диск жовтого кольору, довкола якого оберталася невидима звідси блакитна планета з лаконічною назвою Земля. Просто Земля, Terra, Earth, Ge, Erde – без будь-яких префіксів і прикметників. Земля сама по собі, планета – прародителька людської раси, звідки чотирнадцять століть тому люди почали розселятися по всій Галактиці. І в цьому сенсі вона була для нас центром усього суцього, саме довкола неї обертався весь людський Всесвіт...

Цього разу, на відміну від усіх попередніх, мій тактичний дисплей був переповнений даними радарів та інших детекторів про присутність у районі дром-зони безлічі об'єктів штучного походження. Бортовому комп'ютеру знадобилося лише кілька секунд, щоб роз-

сортувати цей потік інформації й видати її у придатному для сприйняття вигляді.

Навколишній простір був усіяний великими та дрібними уламками підбитих суден. Деякі з них однозначно ідентифікувалися як останки кораблів галлійського флоту, решта або належали чужинцям, в основному габбарам, або їх зовсім не можна було розпізнати. А поруч з нами – ясна річ, відносно поруч, на відстані трьох тисяч кілометрів від нас, – дрейфував габбарський крейсер з розпанаханою носовою частиною. Жодних ознак життя він не подавав. Геть усе навкруги свідчило про те, що зовсім недавно, ще якихось кілька годин тому, тут кипів кровопролитний бій...

З відстані півтора мільйона кілометрів до нас долинали позивні бойової загороджувальної станції Військово-Космічних Сил Терри-Галлії. Схожі позивні було чути і в інших напрямках, але їх джерела знаходилися ще далі. Розрахувавши паралакс, комп'ютер повідомив, що чотири десятки таких станцій рівномірно розташовані у сфері навколо дром-зони. Усередині цієї сфери джерела радіосигналів з позивними Терри-Галлії були відсутні.

– Нас викликають, капітане, – доповів Шанкар.

– З'єднайте, – дав я розпорядження.

На екрані зовнішнього зв'язку з'явилося зображення молодої русавої жінки в сіро-блакитному мундирі з відзнаками капітана-лейте-

нанта. Її карі очі дивилися просто на мене, але насправді вона мене не бачила. Ще перед виходом до Псі Козерога ми вирішили, що розпочати переговори має Рашель: співвітчизники повірять їй швидше, ніж будь-кому іншому.

Як і слід було чекати, жінка, побачивши на екрані дванадцятирічну дівчинку, була приголомшена. Рашель негайно скористалася з цього і швидко заторохкотіла, розповідаючи свої пригоди. Останніми днями я активно вивчав французьку і начебто досяг непоганих успіхів, але зараз вона говорила з такою швидкістю, що я розбирав лише окремі слова – здебільшого назви та імена, серед яких найчастіше зустрічалося моє.

Вислухавши її, жінка почала була щось говорити, аж раптом замовкла на півслові й повернула голову вбік, ніби хтось її покликав.

– *Attends une seconde*, – промовила вона, і майже відразу її зображення на екрані зникло, а натомість з'явився чоловік років п'ятдесяти в адміральській формі, з двома зірками на погонах.

– *Oncle Claude!* – радісно вигукнула Рашель, і тут не потребувалося ніякого знання мови, щоб зіставити французьке *oncle* з англійським *uncle* – „дядько”.

Потім виникла пауза на кілька секунд – поки вигук дівчинки зі швидкістю світла доходив до „дядька Клода” і поки до нас поверталася його відповідь.

– Salut, Rachel, ma petite, – сказав чоловік, а потім досить розбірливо, як на мене, висловився в тому сенсі, що дуже радий бачити її живою-здоровою, проте всі розмови згодом, а зараз нехай вона з'єднає його з командиром корабля.

Рашель негайно переключила зв'язок на мій капітанський пульт. Побачивши мене, чоловік ледь стримався від здивованого вигуку – його явно вразила моя схожість з Жофреєм Лебланом. Проте він швидко опанував себе й офіційно представився:

– Віце-адмірал Клод Брісо, заступник начальника Центру оперативного командування Спеціального корпусу загороджувальних станцій у складі Першого Флоту Визволення. – Англійською він говорив досить добре, але не так гарно, як Рашель. – Я чув усе, що розповідала моя племінниця, капітане Матусевич. Компліменти та слова подяки відкладемо до кращих часів, а поки негайно стартуйте і найкоротшим шляхом виходьте з дром-зони. Всі координати ваш комп'ютер уже отримав. Гадаю, прискорення п'ятдесят „же” вистачить.

– Виконую, – коротко відповів я і впродовж наступної хвилини здійснив усі необхідні маневри.

– Задовільно, – сказав віце-адмірал Брісо, звірившись із даними на своєму тактичному дисплеї. – За тридцять сім хвилин ви залишите межі дром-зони.

– Можна збільшити прискорення, – запро-

понував я. – Навіть до ста одиниць. Ми вже перевіряли: гравікомпенсатори працюють нормально, а всі пошкодження, завдані вірусною програмою, усунені.

Виникла пауза, спричинена відстанню між нами, потім почулася відповідь:

– Все одно не варто. Ви й так встигнете вийти з небезпечної зони. Вісім хвилин тому був оголошений початок одногодинного відліку. Отож у запасі маєте ще чотирнадцять хвилин.

Я хотів був запитати, про який відлік ідеться, але потім і сам збагнув, що саме має статися за п'ятдесят дві хвилини. Це було очевидно, без цього вторгнення не мало б успіху.

– До речі, сер, – промовив я. – Судячи з вашої реакції, ви вже давно знали про вірус.

Знову пауза. Нарешті він стримано відповів:

– Так, капітане. Цей вірус запустив у нашу мережу один агент-п'ятидесятник. На жаль, ми не зуміли його відразу виявити, і в результаті зазнали катастрофи чотири наші кораблі. Крейсер „Зоря Свободи” теж вважався втраченим. Ще три місяці тому ми оголосили всіх членів його команди загиблими. І Рашель також.

– А це не змінило ваші плани стосовно звільнення нашої планети? – запитав я.

З кількасекундною затримкою адмірал здивовано підвів брови:

– О! То ви про все здогадалися?

– Так, сер. Це було неважко.

– У такому разі не хвилюйтеся. Атака на Магаваршу почалася одночасно з атакою на Землю. Але відразу скажу, що я ще не знаю, як розгортаються там події.

– А Земля уже звільнена?

– Ще ні, – відповів Клод Брісо. – Вторгнення лише почалося, ми витурили Чужих із дром-зони, взяли її під контроль і саме збираємося заблокувати. Зараз перший ешелон головної ударної групи знаходиться на півдорозі до орбіти Юпітера, прямуючи до Землі та Марса, а недавно почався бій на підступах до Сатурна. Його супутник Титан – один з найважливіших стратегічних об'єктів у Сонячній системі: там розташована найбільша після марсіанської та земної військова база габбарів.

Я глибоко вдихнув, набираючись сміливості, і скоромовкою випалив:

– А ми можемо приєднатися до ваших військ?

З усього було видно, що мій співрозмовник не чекав на таке запитання. Мабуть, він вважав, що ми тільки й мріємо чимшвидше опинитися в безпеці, на борту однієї з бойових станцій.

– Але ж ви цивільний екіпаж. У вас немає досвіду участі в бойових діях.

– Не зовсім так, сер. Я справді лише льотчик цивільної авіації. Проте бортінженер, Арчібальд Ортега, активний член мага-

варшського Опору, там він проходив військову підготовку. Професор Шанкар є одним із керівників підпілля, він чудово справляється з артилерійськими системами. Професор Агатіяр свого часу також брав участь в Опорі.

– Але... у вас на борту дитина.

– Je n'suis plus une enfant! – обурилася Рашель.

Оскільки вона вигукнула це досить голосно і її слова пішли в ефір, я не став нічого додавати, а просто дочекався реакції адмірала.

– Bon, bon, jeune fille, – поступився Брісо з легкою усмішкою. Потім він знову став серйозним і звернувся до мене: – Подумайте самі, капітане Матусевич: як я подивлюся в очі своїй сестрі, якщо з цією jeune fille щось трапиться? Як я зможу сказати їй, що її дочка, яку вона вже поховала, все-таки залишилася живою, але потім знову загинула – цього разу остаточно й безповоротно?

Я не знав, що відповісти. Зате знайшлася з відповіддю Рашель.

– Пане віце-адмірале, – промовила вона офіційно. – Здається, ви забули, де ми знаходимось. Це не Терра-Галлія, не Новий Париж і не ваш будинок на Авеню-дез-Етуаль. Ми в космосі, у Сонячній системі, де йде війна за звільнення Землі. Зараз я для вас не племінниця, не дочка вашої сестри, а член екіпажу

крейсера „Зоря Свободи”. Екіпажу, що був сформований поспіхом, але вже довів свою боєздатність. Саме з цього ви маєте виходити, ухвалюючи рішення.

Клод Брісо довго мовчав у задумі.

– Справді, Рашель, – сказав він нарешті, – ти вже не дитина... Гаразд, капітане Матусевич, я доповім головному командуванню про вашу... гм... ініціативу.

Відповідь прийшла, коли ми вже наближалися до кордону дром-зони.

– Головний штаб приймає крейсер „Зоря Свободи” до складу Першого Флоту Визволення, – повідомив Клод Брісо. – Вам наказано прямувати до Сатурна і перейти в розпорядження командування Дев’ятнадцятої ескадри. Корекцію курсу починайте не раніше ніж через десять хвилин після виходу з дром-зони. Доти продовжуйте йти по прямій з п’ятидесятикратним прискоренням. Усе ясно, капітане?

– Так точно, сер!

– І побережіть дівчинку, – уже від себе додав дядько Рашелі. – Щастя вам.

– Дякую... До речі, адмірале. Як називається флот, спрямований до Магаварші?

Клод Брісо із сумнівом подивився на мене, але відповів:

– П’ятий Флот Визволення.

– А скільки їх взагалі?

– Це військова таємниця... а втім, уже ніяка не таємниця. Вісім. – З цими словами він

простяг руку до консолі. – Віце-адмірал Брісо зв'язок закінчив.

31

Рівно за десять хвилин після виходу з дром-зони я запустив бічні маневрові двигуни і відхилив корабель на тридцять з гаком градусів від напрямку його руху. Тепер вектори його швидкості та прискорення не збігалися, і він мчав уже не по прямій, а по плавній дузі, яка за п'ять з половиною годин мала привести нас до підсистеми Сатурна.

Оскільки космос попереду був чистий, Шанкар дозволив собі зняти шолом і сказав:

– Капітане, я пропоную вивести на головний оглядовий екран зображення дром-зони. Якщо мій здогад правильний, скоро там розпочнеться дещо цікаве.

Мені теж так здавалося, тому я без зволікань скористався Шанкаровою порадою. Приблизно через хвилину датчики зареєстрували збурення континууму, а на екрані спалахнули нові червонуваті зірки – спочатку маленькі та тьмяні, мов жаринки, але з кожною секундою вони дедалі яскравішали, аж поки не затьмарили решту зірок на екрані. Відповідно до інформації комп'ютера, що постійно розраховував паралакс усіх найближчих об'єктів, ці рукотворні зорі перебували в районі дром-зони.

– Ми ще надто близько й не бачимо всієї картини, – сказав Шанкар. – Зменшіть зображення.

Я збільшив кут огляду до ста п'ятдесяти градусів і ввімкнув спеціальні фільтри, покликані відсіювати плазмові спалахи за кормою корабля. Тепер екран вмещав усю дром-зону цілком, що перетворилася на величезну червону кулю, виткану з безлічі дрібних іскор.

– Заради Бога! – вражено мовив Сігурдсон. – Та їх там, мабуть, мільярди.

– Насправді понад сто мільярдів, – уточнив Шанкар. – Якби капітан Матусевич не зменшив чутливість датчиків, ми б побачили суцільний червоний диск.

На підтвердження його слів я на кілька секунд збільшив яскравість і продемонстрував їм цей самий суцільний диск, потім знову повернув на екран виткану з іскор кулю.

– О!!! – нарешті збагнув Лайф. – Таж це світяться канали?!

– Ага, – кивнув я. – Всі до єдиного канали першого та другого роду.

Протягом наступної години ми спостерігали за тим, як зменшуються розміри кулі. Відбувалося це не тому, що ми віддалялися від неї з чимраз більшою швидкістю – бортовий комп'ютер враховував наше зміщення і по ходу змінював масштаб зображення. Просто сама дром-зона під впливом невідомих нам процесів повільно, але невблаганно стискалася.

Коли її розміри зменшилися вдвічі, чорна порожнеча між іскорками зникла, і ми знову побачили суцільний червоний диск.

– Покажіть її на весь екран, – порадив Шанкар.

Так я й зробив. Розміри кулі збільшилися, і між іскорками знову з'явилися порожнини. Втім, існували вони недовго і хвилин за десять зникли назавжди – чи то нашим оптичним приладам вже бракувало роздільної здатності, чи то канали повністю перекрили один одного. Найпевніше, друге.

За даними комп'ютера розміри дром-зони вже складали півмільйона кілометрів у діаметрі і продовжували зменшуватися далі. Показники радарів свідчили, що протягом усього цього часу загороджувальні станції рухалися в радіальному напрямку назустріч один одному, тримаючись на відстані кількох тисяч кілометрів від найближчих каналів-іскор. Поза будь-яким сумнівом, саме від них виходили ті загадкові сили, що змушували канали переміщатися в просторі, а всю дром-зону – стискатися.

– Гуру, – долинув з інтеркома голос Агатіяра. – У зв'язку з побаченням виникає кілька цікавих висновків та припущень...

– Авжеж, Свами, авжеж, – перебив його Шанкар. – Щодо припущень, краще зачекаємо, поки вони підтвердяться, а от стосовно висновків... Капітане Матусевич, ви не помітили тут нічого незвичайного?

Я задумався.

– Власне кажучи, все, що зараз відбуваєть-

ся, досить незвичайне явище, радше, навіть надзвичайне. Проте мене зацікавили два моменти. По-перше, корабельні детектори не фіксують ніяких критичних збурень у фізичному вакуумі, хоча ми знаходимося не дуже далеко від дром-зони. Підвищення загальної напруженості поля, звичайно, є, та лише в межах звичайнісінького резонансного впливу на канали. А по-друге, мені здалося, що порожнини між каналами зберігалися надто довго. Схоже, що вже на початковій стадії всі канали були стиснуті до кілометра в діаметрі. А далі стискалися ще дужче. Проста оцінка площі ефективного розтину свідчить, що...

– Все правильно, капітане, – зупинив мене Шанкар. – Ви дійшли тих же висновків, що й ми з професором Агатіяром. Проте я сподівався почути від вас інше. Ви аналізуєте це явище як науковець. А я хотів би знати вашу оцінку як військового, адже віднедавна ви офіційно перебуваєте на службі в галлійському флоті.

– З погляду військового, – трохи збентежившись, відповів я, – тут теж не все гаразд. Крім чотирьох десятків станцій і пари сотень катерів з легкими корветами, в околицях дром-зони наші радари не виявили жодного великого корабля. Бойові станції – це, звісно, велика сила, але вони геть-чисто позбавлені маневреності; образно кажучи, мають стільки ж грації, скільки гіпопотам, а тому потребу-

ють потужного прикриття. Ми на власні очі бачили це у фільмі про атаку чужинців на Терру-Галлію. А тим часом весь флот, розгромивши чужинські сили в районі дром-зони, відразу попрямував углиб системи і навіть не став чекати, поки перегрупують канали. Складається таке враження, що командування цілковито впевнене у своїх тилах і навіть не припускає можливості, що до габбарів прийде допомога з інших систем. Безперечно, за кілька годин неможливо зібрати й перекинути сюди великі сили. Однак це не пояснює тієї безтурботності, з якою ще незаблокована дром-зона була залишена під опіку величезних неповоротких станцій під прикриттям кількох з'єднань легких кораблів.

Шанкар поважно кивнув:

– Саме це я й хотів почути від вас у першу чергу. А те, про що ви казали на початку, і є поясненням дивної поведінки галлійців у дром-зоні. Втім, зачекаємо ще трохи, щоб остаточно переконатися.

На цей час розміри дром-зони зменшилися до десяти тисяч кілометрів. Від неї відокремилися кілька іскор, у супроводі двох станцій віддрейфували трохи вбік і там погасли. Безсумнівно, серед тих іскор був і канал другого роду, що вів до Терри-Галлії.

Решта каналів стискалися далі, діаметр сяючої кулі зменшився до тисячі кілометрів, потім – до сотні, а досягши двадцяти кіломе-

трів у поперечнику, вона яскраво спалахнула й згасла.

– От вам і підтвердження, – резюмував Шанкар. – Сто мільярдів каналів у чотирьох тисячах кубічних кілометрів. По сорок кубометрів на кожен канал. Діаметр повністю відкритої горловини такого каналу не може перевищувати семи метрів. Через таку вузьку щілину не протиснеться жоден корабель.

Очі в Рашель округлилися від подиву:

– Невже наші навчилися закупорювати канали?

– Виходить, навчилися. Тому станції не потребували потужного прикриття. Для підготовки до закупорювання всіх ста мільярдів каналів їм знадобилося кілька годин, але один окремий канал вони, мабуть, могли перекрити за лічені секунди. Нас врятувало тільки те, що при виході ми надсилали позивні.

Дівчинка мерзлякувато зіщулилась.

– А якби... якби канали вже закупорили? Якби ми хоч на годину спізнилися?

– На це запитання мені важко відповісти. У кращому разі нас рикошетом відкинуло б назад до Псі Козерога, а в гіршому – перемололо б як у м'ясорубці. – Шанкар сухо прокашлявся. – Тепер, постфактум, коли ми вже тут, я сподіваюся на другий варіант. Дуже сподіваюся, бо незабаром інші чужинці оговтаються й відправлять своїм союзникам підмогу. Ці-

каво, скільки кораблів вони втратять, поки не второпують, у чім річ?

Уперше за час нашого знайомства я почув, як Шанкар зловтішно хихоче.

32

Напевно, Клод Брісо сам підкинув командуванню ідею направити нас до Сатурна, а не посилати навздогін за головною ударною групою, що прямувала до Землі та Марса. Він явно розраховував, що на час нашого прибуття база габбарів на Титані буде захоплена, а нам залишиться взяти участь у полюванні за рештками ворожих сил.

Загалом його план спрацював, хоча він, мабуть, не сподівався, що недобитих чужинців виявиться так багато і вони чинитимуть такий запеклий опір. Коли ми досягли Сатурна, орбітальний оборонний комплекс Титана був уже повністю знищений і почалося висадження на планету десанту космічної піхоти. Нас включили до складу бригади легких крейсерів, що мали прикривати десантні транспорти від безладних та відчайдушних, але від того не менш небезпечних контратак габбарів.

Попри те, що командир бригади, капітан першого рангу Лорен, попервах сумнівався в дієздатності „Зорі Свободи” як повноцінної бойової одиниці, ми чудово вписалися в його загін і діяли злагоджено з іншими кораблями,

вчасно та точно виконували всі покладені на нас завдання.

Після успішного висадження десанту ми ще п'ять годин патрулювали орбіту Титана, відбиваючи спроби розрізнених груп ворога прорватися до планети. Відтак наша бригада отримала наказ відійти в тил для поповнення боєприпасів, дозаправки та ремонту незначних ушкоджень, завданих габбарськими винищувачами.

На цей час до підсистеми Сатурна прибуло п'ять із сорока станцій, які займалися блокуванням дром-зони. Ми пришвартувалися до однієї з них, станційні техніки одразу ж почали обслуговувати наші кораблі, а весь особовий склад бригади нарешті отримав перепоchinoк.

– Тепер можете розслабитися, хлопці та дівчата, – оголосив по загальному зв'язку капітан Лорен. – Даю вам дев'ятигодинне звільнення. Хто хоче, може весь цей час відсипатися, а кому не спиться – хай погуляє по станції. Але щоб рівно в нуль-п'ять три-нуль усі були на бойових постах. Нас надсилають до Марса: за останніми даними більшість недобитих мавп повтікали туди.

Щойно зображення капітана Лорена на екрані згасло, Агатіяр задумливо мовив:

– Коли чужинці зрозуміють, що програли, вони сховаються в метеоритному поясі і регулярно влаштовуватимуть партизанські вилаз-

ки. Та й з Землі їх буде важко прогнати. Як це не блюзнірськи звучить, але за останні сто років багато габбарів стали вважати Землю своєю рідною планетою. Боюся, ще не скоро запанує мир у Сонячній системі.

– Нічого, ми їх звідусіль викуримо, – рішуче заявила Рашель. – Ми не дозволимо жодній мавпі називати Землю своєю вітчизною...

Оскільки наш корабель не мав ні найменших ушкоджень, клопоту після швартування я мав небагато. Лише переконався, що в баки почав надходити дейтерій, а техніки розблокували збройний відсік, щоб поповнити боеприпаси, потім перевів усі системи корабля під повний контроль бортового комп'ютера і слідом за іншими членами команди подався відпочивати.

33

Я прокинувся втомлений і розбитий, відчуваючи в усьому тілі неприємну слабкість. Настінній годинник у каюті показував чверть на другу ночі за станційним часом, отже, я проспав лише неповні чотири години.

Я повільно підвівся й сів. У мене відразу запаморочилося в голові, а в мозку ліниво ворухнулася думка:

„Щось мені кепсько... так, ніби шваркнули з паралізатора...”

Це змусило мене рвучко встати з ліжка. За-

бувши про взуття, я босоніж кинувся до виходу з каюти.

Проте двері не відчинялися ні поворотом ручки, ні голосовим наказом. Кілька секунд я безсило гулав у них кулаками, а відтак, сповнений дурних передчуттів, підбіг до терміналу. Та не встиг я ввімкнути його, як екран сам ожив, і звідти на мене глянуло смагляве Ахмадове обличчя.

– Привіт, Стефане, – сказав він, глузливо посміхаючись. – Схоже, ти так захопився боєм, що геть забув про мене.

Ахмад сидів у моєму капітанському кріслі й пальцями правої руки постукував по бильцю. У лівій він стискав два тонкі дроти, що тяглися кудись убік, за межі екрану.

– Комп'ютере! – чітким командним голосом гукнув я. – Бунт на кораблі. Захоплення в полон капітана.

Бортовий комп'ютер ніяк не зреагував на мої слова, дарма що я повторив їх ще тричі. Ахмад голосно зареготав:

– Що, друзяко, спіймав облизня? Ти так упевнився у своїй владі над кораблем, що геть забув, на чому вона тримається. Будь-який комп'ютер, навіть найдосконаліший, – це лише купа брукхту. Він просто робить те, що закладено в його програму, а її завжди можна змінити. Визнаю, що на початку я утнув дурницю, мені зовсім вилетіло з голови, що на кораблях такого класу стоять високоінтелекту-

альні комп'ютери. Однак потім уже ти дав маху, коли не відключив термінал у моїй каюті. На відміну від тебе, я не забавлявся віртуальними космічними польотами; у вільний час я серйозно вивчав кібернетичні системи й чекав слушного моменту, коли мене допустять до секретної інфомережі Опору. Я збирався... А втім, це вже неважливо. Головне те, що я зробив тут, на кораблі. Я заплутав комп'ютер логічними парадоксами, знайшов лазівку в захищену зону пам'яті й деактивував його блок ідентифікації. Тепер він слухається того, хто сидить у капітанському кріслі.

Я застогнав від розпачу та досади. Я зовсім забув про Ахмада та альва. Приєднавшись до ескадри, ми вирішили зачекати з доповіддю про бранців, оскільки побоювалися, що під цим приводом нас одразу відкличуть з району бойових дій. А потім, коли корабель пришвартувався до станції... Хай їм чорт, я навіть не згадав про них! Й інші, мабуть, також.

– І що ти робитимеш? – запитав я, намагаючись зобразити незворушність. – Чого домагаєшся? Ти спізнився, Ахмаде, тепер ти в пастці. Тобі нікуди тікати.

– Проте спробую вибратися. Мені однаково нічого втрачати. Але щоб ти не утнув якоїсь дурниці, май на увазі ось це. – Ахмад зробив паузу, камера змістилася вбік, і я побачив на підлозі предмет конічної форми, висотою сантиметрів десять і приблизно

стільки ж у діаметрі. Від нього тяглося два дроти, що їх Ахмад стискав у лівій руці. – Це боеголовка від заряду десантної базуки, яку я знайшов серед напівлегкого озброєння. Її вибухової сили цілком вистачить, щоб роздовбати к бісовій матері всю рубку. Боеголовка активована, але поки я тримаю контакти з'єднаними, вона не вибухне. Та щойно я випущу їх з руки – наприклад, після пострілу з паралізатора чи бластера, – вибух станеться негайно. І від нього постраждаю не тільки я.

Камера змістилась ще далі, і я побачив Рашель. Непритомна, вона лежала на підлозі з міцно зв'язаними руками та ногами. Боеголовка знаходилася лише за метр від неї, і в разі вибуху жодного шансу на порятунок не було.

– Інші твої товариші паралізовані й замкнуті у своїх каютах, – продовжував Ахмад. – Усі засоби зв'язку я завбачливо відключив. Ці люди не цікавлять мене – загроза їхньому життю не змусить тебе до покори. А от заради цього дівчиська ти зробиш усе, що я накажу. Ми знайомі з тобою багато років, і мені добре відомо, як ти мріяв про дочку...

– Чого ти хочеш?! – хрипло загарчав я.

– Вгамуйся, Стефане. Всьому свій час. Я тут ознайомився з бортовими записами: за чотири години ваша бригада у складі всієї ескадри вирушає до Марса. Ми спокійно стар-

туємо, а десь між орбітами Сатурна та Юпітера змінимо курс і підемо в глибокий космос. Переслідувати нас не будуть, та й не зможуть: як розвідувально-диверсійне судно „Зоря Свободи” має кращі швидкісні та маневрені показники, ніж інші крейсери цього класу. Коли ми опинимося в безпеці, я посаджу всіх вас у шатл, а сам спробую прорватися в дром-зону.

– Ти не... – почав я, але вчасно прикусив язика. Ахмадові ні до чого було знати, що канали не просто зосереджені в невеликій частині простору, а й практично закупорені. – І куди ж ти подасися?

– Це моя справа. Тебе вона не стосується. Проте ти не дав мені доказати. Я відпущу всіх вас на волю лише за однієї умови: ти мушиш дещо зробити для мене. Інакше мені доведеться залишити на борту заручника. – Ахмад пильно подивився на мене. – Ти здогадуєшся, кого саме?

Я люто заскреготав зубами.

– Падлюка! Мерзотник! Ти... Я б задушив тебе власними руками!

– Не сумніваюся. – Ахмад був сама незворушність. – Тому я вжив усіх запобіжних заходів. Тож будь слухняним хлопчиком, Стефане, і все буде гаразд.

– Що тобі треба? – зітхнувши, запитав я.

– Ти мушиш викрасти технологію стискання дром-зони.

Почувши цю нахабну вимогу, я чомусь зовсім не здивувався. Від Ахмада – справжнього Ахмада, якого я пізнав лише нещодавно, – можна було чекати чого завгодно.

– Ти божевільний, – сказав я несподівано спокійно. – Невже ти справді віриш у те, що я зумію її викрасти? Це найбільша таємниця Терри-Галлії!

– А ми зараз пришвартовані до однієї зі станцій, яка містить у собі цю таємницю. Галлійці на разі відчувають себе переможцями, вони втратили пильність, і мені майже вдалося добратися по внутрішній мережі до їхнього стискувача каналів. Зостався лише один бар'єр, якого звідси, з нашого корабля, я не можу подолати. Для цього треба потрапити на борт станції, але мені не можна залишати корабель: я серед особового складу не зареєстрований і мене затримують на першому ж посту. Якби я мав більше часу, то все б уладнав сам, а так мені знадобиться твоя допомога.

– Що я маю зробити? – саркастично спитав я. – Проникнути в їхню секретну мережу і скачати надсекретну інформацію? А дзуськи! По-перше, я цього не вмю, я не хакер. А по-друге, якби навіть умів, не зробив би.

– Е ні, Стефане, зробиш. Доведеться. Інакше твоя люба донечка полетить разом зі мною.

– А щоб тебе покорчило!..

– Так от, – вів далі Ахмад, – ніякого особли-

вого вміння від тебе не вимагається. За чотири години, що залишилися до старту, ти мушиш потрапити до координаційного центру станції і через один з терміналів з'єднатися з нашим кораблем... тобто, уже з моїм кораблем. А решту зроблю я.

– Гадаєш, мене пустять до їхнього центру? Та ще й дозволять скористатися терміналом? Та ти просто йолоп!

– Можливо. Але ти постарайся, Стефане. Придумай що-небудь. Заради своєї коханої донечки.

Екран згас, я безсило сперся на стіл і затулив обличчя руками. Мені страшенно хотілося заплакати...

34

Хвилин за десять я йшов по одному з радіальних тунелів станції, а на зап'ястку моєї лівої руки красувався браслет з вмонтованим голопроектором, який при необхідності міг видати мені докладну карту всіх хитросплетінь станційних комунікацій і показати, де я перебуваю.

А втім, поки я йшов безцільно, сам не знаючи, куди йду. Думки в моїй голові переплуталися, я ніяк не міг привести їх до ладу, змусити себе думати послідовно й логічно, об'єктивно та безсторонньо аналізувати ситуацію.

Перед моїм внутрішнім зором стояла одна й та ж картина: зв'язана Рашель, така безза-

хисна й безпорадна, а поруч – активована боеголовка, дроти від якої тяглися до руки шаленця Ахмада. Коли б на її місці був хтось інший, я б ні миті не сумнівався, як мені вчинити. Але Рашель... Здоровий глузд підказував, що жодна дівчинка у світі, навіть найчарівніша, не заслуговує на те, щоб заради неї ризикувати майбутнім людства. Це були тверезі й розумні думки. Я знав, що сама Рашель, вихована в дусі патріотизму та самовідданості, без найменших вагань пожертвувала б собою, тільки б не дозволити Чужим заволодіти цією грізною зброєю, цією рятівною ниточкою, на якій тримається надія всієї земної раси.

Однак серце моє кричало про інше. Воно знай повторювало, що без Рашелі моє життя втрачає будь-який сенс. Воно вкрадливо нашіптувало лукаву давню сентенцію, що все людство не варте того, аби через нього страждала бодай одна дитина. Воно намагалося переконати мене, що у зрадника Ахмада однаково немає шансів втекти з цим секретом, що він напевно буде знищений на підступах до заблокованої дром-зони, а якщо навіть якимсь неймовірним дивом прослизне крізь один з кількох доступних каналів, то після стрибка потрапить прямісінько в тенета галлійських патрулів.

Та все ж існувала можливість – мізерна, майже примарна, – що він якось викрутиться і добереться до своїх хазяїв-чужинців. Ця мо-

жливість руйнувала всі мої псевдологічні конструкції. Вона була ритуальним ножем, занесеним над жертovníком боргу, на якому лежало життя Рашелі...

– Капітане Матусевич! – почувся раптом чийсь голос.

Я зупинився й побачив, як по бічному відгалуженню тунелю до мене прямує миловидна русява жінка років двадцяти семи, з погонами капітана-лейтенанта. За кілька секунд, уважно придивившись, я впізнав її. Це вона вийшла з нами на зв'язок у дром-зоні і розмовляла з Рашеллю, поки не втрутився Клод Брісо.

– Здрастуйте, капітане, – привіталась жінка. – Ви не пам'ятаєте мене?

– Звичайно, пам'ятаю. Але не сподівався вас тут побачити. Нам сказали, що ваша станція залишилася в дром-зоні.

– Виходить, вас неправильно інформували. Я служу тут, і... – Нараз вона замовчала, на її обличчі з'явилося розуміння. – Ага! Ви, мабуть, вирішили, що я була поруч з адміралом Брісо? Насправді це не так. Наша станція була найближча до вашого корабля, тому саме я зв'язалася з вами. А адмірал якраз чергував у командному центрі на флагмані, почув нашу розмову й переключив зв'язок на себе. От він і справді лишився в дром-зоні.

– Тепер ясно...

– Між іншим, у вас дуже кепський вигляд,

капітане, – зауважила жінка.

– Так, я трохи втомився.

– Чимось стурбовані?

– Ну... Та все думаю про свою планету. Ви нічого не знаєте про Магаваршу?

– Коли я закінчувала чергування, ніяких зведень ще не було. Інформація надходить до нас через Терру-Галлію, каналами другого роду. Ми, звичайно, використовуємо надшвидкісні кур'єри, однак і це потребує часу. – Вона на мить задумалась. – Я спробую роздобути останні відомості. А поки... Зайдімо до кафе. Це недалеко.

Упевнена в моїй згоді, жінка попрямувала до того ж тунелю, звідки прийшла. Я слухняно пішов за нею.

– До речі, – сказала вона на ходу. – Зараз ми обоє не при виконанні. Називайте мене Анн-Марі.

Я через силу всміхнувся:

– Дуже приємно, Анн-Марі. А я Стефан.

Кафе справді було близько. Ми ввійшли в напівпорожній зал, влаштувалися за одним з вільних столиків, зробили замовлення харчовому автомату: мені пару сандвічів і каву, а Анн-Марі лише чашку чаю.

Поки я їв, жінка відійшла до дальньої стіни, де стояло кілька кабін з інтеркомами, і протягом хвилини з кимсь розмовляла. Потім повернулася до столика, сіла напроти мене і, присунувши до себе чашку з чаєм, закурила.

– Щойно надійшла інформація від П'ятого Флоту Визволення. Наші війська ввійшли в систему Магаварші, витурили Чужих з дромзони й наготувалися блокувати її. А це фактично перемога. П'ятий Флот вчетверо перевищує чужинські сили, сконцентровані у вашій системі.

– А вони... не закидають планету бомбами?

– Не турбуйтеся. Плануючи операцію, наше командування враховувало всі обставини. Вашу систему контролюють дварки та п'ятидесятники, вони не наважаться винищувати мирне населення, побоятся помсти з нашого боку. За кілька років до цього ми продемонстрували їм, що маємо таку можливість.

– А саме?

– Наша диверсійна група прорвалася в систему Бетельгейзе і скинула на п'яту, незаселену, планету глюонну бомбу. Тепер на місці її колишньої орбіти з'явився свіжоспечений метеоритний пояс.

– Глюонна бомба? – перепитав я. – Ніколи про неї не чув.

– Це наша новітня розробка. Ви ж знаєте, що таке глюони?

– Загалом так. Ці елементарні частки є посередниками в сильній взаємодії, так само як фотони – в електромагнітній.

– Атож. Теоретичний принцип дії глюонної бомби був розроблений ще років п'ятсот тому, але на практиці реалізований лише недавно,

групою наших учених. Технологія, звичайно, зберігається в найсуворішому секреті. Відомо лише, що вибух глюонної бомби, сам по собі не дуже потужний, на короткий час послаблює внутрішньоядерні зв'язки в радіусі кількох тисяч кілометрів від його епіцентру, а це призводить до миттєвого розпаду всіх нестабільних атомних ядер. Розумієте, що це значить?

– Ще б пак, – кивнув я. – Кожна планета містить багато урану, торію, радію, інших радіоактивних елементів, а якщо всі вони одночасно розпадутся... – Я мимоволі здригнувся. – Це еквівалентно вибуху мільйонів термоядерних зарядів!

– Саме так. Одна глюонна бомба здатна перетворити цілу планету на купу щебеню. Альвів це приголомшило. П'ятидесятників, дварків, глісарів і хтонів також: вони, як і ми, ставлять особистість вище суспільства, і для них знищення цілої населеної планети означає набагато більше, ніж просто втрату частини володінь своєї раси. А Магаваршу, як я вже казала, контролюють дварки з п'ятидесятниками. Переконавшись, що ми перемагаємо, вони не вдаватимуться до радикальних заходів і погодяться на почесну капітуляцію.

– Зрозуміло... – Розповідь Анн-Марі про глюонну бомбу справила на мене неабияке враження. – А як щодо інших планет?

– Ще по шести напрямках події розвива-

ються вдало. Лише в системі Бай-Сін, де розташована Країна Хань, виникли серйозні проблеми: ми досі не можемо захопити тамтешню дром-зону. Цю планету контролюють габбари, і там треба діяти вкрай обережно. Представників цієї раси не можна заганяти в глухий кут, капітуляція для них неприйнятна, і в безвихідному становищі вони можуть зважитися на крайні заходи.

Наступні кілька хвилин ми мовчали. Анн-Марі курила вже другу сигарету, а я не поспішаючи допивав свою каву. Відведений Ахмадом час поступово спливав...

– Мене от що турбує, – нерішуче заговорив я. – Ця ваша технологія стискання каналів... Якщо раптом – не дай Боже! – чужинці захоплять одну таку станцію, то вони оволодіють цим секретом, і ми позбудемося найголовнішої переваги перед ними.

Анн-Марі заперечно похитала головою:

– Їм це не вдасться. Заходи безпеки надзвичайно суворі. Відсіки, де встановлені стискувачі, заміновані так, що під час вибуху увесь їхній вміст перетвориться на хмару розпеченої плазми. Разом із фахівцями, що там працюють. Усі вони добровольці й цілком свідомі того, що з ними станеться в разі захоплення станції ворогом. А в нас, – додала Анн-Марі, маючи на увазі станцію, де ми перебували, – стискувач взагалі демонтований і знищений, а весь персонал, що працював з ним, вже по-

вернувся на Терру-Галлію. Це також стосується й тих станцій, що зараз летять вглиб системи – до Юпітера, Марса, Землі, Венери та Меркурія.

Ці слова зняли з моєї душі величезний тягар. І водночас мене охопив розпач, адже тепер не було жодних шансів вирвати Рашель з рук Ахмада...

– Але, – промовив я дуже обережно, – нещодавно я мимохідь чув розмову двох офіцерів. Вони говорили про стискувач так, ніби він і досі є на борту станції.

Анн-Марі подивилася на мене так пильно, ніби зважувала, чи можна мені довіряти. Потім на її обличчі розцвіла лукава усмішка:

– Ви служите в нас лише один день, а вже встигли заразитися загальною параноєю. Гаразд, відкрию вам велику таємницю: це ніякий не стискувач, а звичайнісінька „обманка”.

– Як це?

– Пастка для дурнів. Словом, імітація, неробоча модель. Хоча ні, вона таки працює, але з каналами нічого не робить. Я сама довідалася про це нещодавно, а доти щиро вірила, що ці пристрої і є справжніми стискувачами каналів. Вони наявні у всіх моделях наших загороджувальних станцій, починаючи з найперших. А щодо працездатних стискувачів, то їх монтують у тому ж відсіку, але зовсім авто-

номно, їхні комп'ютерні системи не з'єднані із загальною мережею. А „обманки” призначені для замилювання очей. Якби ви знали, скільки шпигунів-чужинців потрапили в цю пастку!

Я полегшено зітхнув:

– Слава тобі, Господи!..

Раптом усі предмети перед моїми очима втратили чіткість і поплили, ніби я дивився на них крізь вигадливо вигнуте скло. Я відчув, що сповзаю зі свого стільця, і лише останньої миті, вчепившись руками за край столу, зміг втриматися.

Анн-Марі швидко пересіла на сусідній з моїм стілець і схопила мене за лікоть.

– Що з вами, Стефано? Вам погано?

– Ні... все гаразд, – затинаючись, відповів я. – Це просто... просто хвилинна слабкість.

Вона рішуче похитала головою:

– Ви мало не зомліли. І взагалі, дивно поводитися. У вас неприємності? Щось дуже серйозне? Я зобов'язана доповісти командуванню...

– Ні в якому разі! – майже викрикнув я, повернувши до себе увагу двох офіцерів, що сиділи через один столик від нас. – Ні, – вже тихіше додав я. – Не робіть цього... будь ласка. Я сам усе владнаю.

– Що ви владнаєте?

Не бачачи можливості викрутитись, та й не

маючи сил щось вигадувати, я розповів їй усю правду про Ахмада і його безглузду вимогу. Анн-Марі вислухала мене уважно, не перебиваючи, потім замислилась на хвилю, відтак спитала:

– Ви не звернулись до командування, бо боїтеся його рішучих дій? Боїтеся, що воно не зважатиме на становище Рашелі?

Я кивнув:

– Саме так.

– Невже ви вважаєте нас, галлійців, такими жорстокими?

– Ні, але...

– Ми також любимо своїх дітей. Ми дбаємо про них. Вони для нас найдорожче, бо діти – це наше майбутнє. Саме те майбутнє, за яке ми боремося.

– Я розумію. Я... я зовсім не вважаю вас жорстокими. Просто... – Я помовчав, збираючись з думками. – Боюсь, командування не повірить, що Ахмад відпустить заручників. Воно зробить усе по-своєму, а в результаті... в результаті Рашель загине.

– А ви впевнені, що месьє Раман дотримає слова?

– Ну... не повністю. Але я знаю його багато років... хоча насправді виявилось, що я зовсім не знав його, та все ж...

Анн-Марі м'яко поклала руку на мою долоню.

– Заспокойтеся, Стефане. Мабуть, ви хоче-

те сказати, що непогано вивчили характер та звички месє Рамана?

– Атож. Ахмад ненавидить убивство. Я це точно знаю. Ні при першій, ні при другій спробі захопити корабель він не використував смертельну зброю. Якщо наша смерть не допоможе йому втекти, він не стане нас убивати, а зробить те, що обіцяв: посадить у шатл і відпустить. Проблема лише в тому, щоб дати йому змогу добратися до вашої „обманки”, не здіймаючи тривоги. Але для цього треба проникнути у ваш координаційний центр і одержати доступ до терміналу.

Анн-Марі довго мовчала й дивилася кудись убік. Я вже був вирішив, що номер не вигорить, аж тут вона враз стрепенулась і поглянула на свій наручний годинник:

– Що ж, часу в нас іще вдосталь. Ми встигнемо щось придумати.

35

Як це завжди буває, в останню хвилину командування переглянуло графік відбуття Дев'ятнадцятої ескадри, тому наша бригада стартувала з півторагодинною затримкою й опинилася майже в самому хвості ешелону. Це не давало нам істотних переваг для втечі, зате ми мали можливість відірватися раніше, не чекаючи на завершення розгону. Усі більш-менш швидкісні кораблі йшли далеко

попереду й набирали швидкість раніше нас, тому, якби вони надумали кинутися нам навздогін, їм для початку довелося б трохи загальмувати.

Цього разу в рубці були тільки я та Ріта, яку за згодою Ахмада я привів до тями, щоб вона виконувала обов'язки офіцера зв'язку.

Поки я був відсутній, Ахмад переніс Рашель у мою каюту. Непритомна дівчинка лежала на ліжку, але вже не паралізована, а накачана снодійним. Поруч з нею в кріслі сидів Ахмад, він стискав у руці два дроти, що тяглися до боєголовки на підлозі посеред каюти. Цю картину я бачив на екрані монітора внутрішнього зв'язку, і сказати, що вона доводила мене до сказу, означало не сказати нічого...

По закінченні другої години польоту Ахмад почав виявляти ознаки втоми. Подолавши почуття відрази, я ввімкнув зв'язок з каютою й заговорив у інтерком:

– Ну все. Гадаю, вже можна йти у відрив.

Ахмад повернув обличчя до екрана:

– А не зарано?

Власне, було ще трохи рано, але я сказав:

– Цілком слухний момент. Ми відійшли від Сатурна на пристойну відстань, кораблі віддалилися один від одного на сотню кілометрів, а вся ескадра розтяглася на добрих три мільйони. Це максимум. Скоро відстань

між її головою та хвостом почне скорочуватися.

Ахмад кивнув:

– Гаразд, починай.

За допомогою бічних дюз я розвернув корабель майже під прямим кутом до напрямку руху і різко збільшив тягу з крейсерських шістдесяти „же” до повних дев’яноста. Найближчий корабель, що летів приблизно за сотню кілометрів від нас, почав стрімко віддалятися, потроху відхиляючись убік.

Хвилини за три на зв’язок з нами вийшов капітан Лорен. Спершу він досить коректно поцікавився нашими справами, але, не дочекавшись відповіді, почав виказувати ознаки хвилювання, які виявлялися в тому, що він став приперчувати свою мову не надто ввічливими висловлюваннями на нашу адресу. Крім слова „merde” я нічого не розібрав, але з виразу Рітиного обличчя було зрозуміло, що він вживав і значно крутіші слівця.

Коли хвилювання Лорена переросло в справжнє занепокоєння, я звернувся до Ріти:

– Відповідай йому. Дослівно: „На жаль, ми змушені вийти зі складу бригади. Серед нас є дванадцятирічна дівчинка, яка категорично не хоче залишати корабель, а ми більше не можемо піддавати її життя небезпеці. Тому відвозимо її до дядька, віце-адмірала Брісо. Бажаємо всім удачі”.

Ріта слухняно переклала моє пояснення ка-

пітанові Лорену, і він, витративши з півхвилини на осмислення почутого, вибухнув довгою та гнівною тирадою, яку закінчив вагомим англо-французьким словосполученням „les fucking deserteurs”.

Я поморщився, як від ляпасу, і коротко кинув Ріті:

– Вимкни.

Полегшено зітхнувши, вона виконала мій наказ. З інтеркома почувся глузливий сміх Ахмада:

– Командир помилився. Йому слід було назвати тебе зрадником.

– Заткнися! – гаркнув я.

– Добре, добре, я пожартував. До речі, міс Агатіяр, Стефан більше не потребує вашої допомоги. Йдіть до мене.

Ріта зісковзнула з крісла і безпорадно подивилася на мене. Я відповів їй таким же безпомічним поглядом.

– У нас немає іншого виходу. Доведеться повірити йому на слово.

– Не бійтеся, я вас не підведу, – озвався Ахмад.

Ріта тихо зітхнула і вийшла з рубки. Поки вона йшла до капітанської каюти, я перевіряв показники радарів. Кораблі Дев'ятнадцятої ескадри дотримувалися свого маршруту, ніхто за нами не гнався. Нас просто викреслили зі списків особового складу й занесли до графи „довбаних дезертирів”.

Нарешті я побачив на екрані, як Ріта ввійшла в каюту.

– Сідайте, міс, – промовив Ахмад, вказуючи на вільне крісло. – Не бійтеся, це не боляче.

Ріта боязко влаштувалася в кріслі, Ахмад узяв вільною рукою паралізатор, направив на неї й вистрілив. Вона обм'якла, відкинулася на спинку і звисила голову на груди.

– От і все, – резюмував Ахмад. – Півсправи вже зроблено. До речі, Стефане, вибач, що при ній я назвав тебе зрадником. Сподіваюся, вона ні про що не здогадається.

Я промовчав.

– А знаєш, – продовжив він після короткої паузи, – я навіть не сподівався, що ти допоможеш мені з цим стискувачем. От уже не думав, що твоя прихильність до дівчинки знайде так далеко – аж до зрадництва.

– А бодай тебе грець побив! – сказав я похмуро. – Не хочу тебе чути.

Ахмад нервово пересмикнув плечима:

– Ну, не хочеш, воля твоя. Ти мені більше не потрібен. Далі обійдуся без тебе. Все-таки я пілот, хоч і не такий класний, як ти. Ходи вже сюди.

– Гаразд, – кивнув я, почувуючи певне полегшення від того, що це болісне чекання врешті закінчилося. За якусь хвилину все з'ясується – у моєму суб'єктивному часі, ясна річ. Або ми всі разом прокинемося на борту

шатла серед безкрайого космосу... або не прокинемося вже ніколи.

Переключивши корабель на автопілот, я залишив рубку і пройшов у капітанську каюту. Ахмад зустрів мене спрямованим у груди паралізатором.

– Стій, де стоїш, ближче не підходь. Ти надто імпульсивний і можеш утнути дурницю.

– Не утну, – втомлено відповів я. – Стріляй, не зволікай... А втім, ні, наостанку одне питання.

– Яке?

– Що ти робитимеш з цією інформацією?

– Віддам її іншим расам. Нехай усі володіють цим секретом, нехай ні в кого не буде переваг.

Я похитав головою:

– Ти йолоп, Ахмаде! Хіба ти не розумієш, що в чужинців і так є над нами величезна перевага? А заволодівши цією технологією, вони назавжди перекриють людям шлях до зірок...

– І правильно зроблять. – Палець Ахмада почав повільно натискати на гашетку.

– Щоб ти здох! – спересердя проказав я. – Якби це було можливо, я б стер із пам'яті кожну мить нашого знайомства.

Блиснув спалах пострілу, і я втратив свідомість.

Отямившись, я спершу був подумав, що все ще сплю й бачу кошмарний сон. Перед моїми очима бовваніло заросле рудою шерстю рило якогось моторошного чудовиська: дві великі ніздрі на сірому п'ятаку, всіяна рівними зубами видовжена паща, близько посаджені очі, гострі настовбурчені вуха...

– Чорт! Альв!.. – вирвалося в мене, коли в очах трохи прояснилося.

Альв Григорій Шелестов, що тримав у лапах-руках порожню ін'єкційну ампулу, трохи відсунувся від мене і промовив:

– Вибач, друже-чоловіче, що злякав тебе. Як почувашся?

Я сів на підлозі й роззирнувся довкола. Це була моя капітанська каюта, де й паралізував мене Ахмад. Сам Ахмад щез разом з боєголовкою, лише два дроти валялися неподалік. А непритомні Ріта й Рашель лежали поруч на моєму ліжку.

– Що тут сталося? – запитав я, інстинктивно відсуваючись подалі від чужинця. – Де Ахмад?

– Він мертвий, – сумно відповів альв. – Я убив його... хай простить мене Господь милосердний.

– O-o!.. – протяг я, геть спантеличений. – Навіщо?

– Він розповів мені про свої плани. Повідомив, що роздобув схему стискувача каналів і хоче передати її всім іншим расам. Я не міг цього допустити.

– Не міг допустити... – повторив я ошелешено. – Але чому?

– Бо ця технологія – єдиний порятунок для людства. Вас, людей, дуже мало, зараз ви безсилі, а всі інші раси, включаючи моїх братів-альвів, збожеволіли й повстали проти вас. Якщо вони заволодіють цим секретом, ви позбудетеся своєї останньої переваги, це стане вашим смертним вироком. Я... я мусив зупинити безумця. Це найменше, що я міг для вас зробити. На відміну від сучасних альвів я не втратив пам'ять, я знаю, як багато добра ви зробили моєму народові.

Я мовчав, утупившись в альва очманілим поглядом.

– Але ж тоді... – нарешті витиснув із себе. – Тоді, виходить, ти зрадив своїх.

Він рішуче похитав головою:

– Я не зраджував альвів. Навпаки, я їх врятував. Навіжений Ахмад збирався зв'язатися з тутешніми габбарами й видати їм схеми. Мовляв, хоч хтось із них прорветься крізь охорону дром-зони і поділиться цим секретом з усіма. Він геть-чисто втратив розум! Якби ці дикуни заволоділи технологією стискувача, вони б не розказали про неї нікому. Спершу покінчили б із людством, а потім узялися б за інші раси. Вони винищили б усіх, і альвів також. Ще тисячу років тому вони мріяли про Галактику лише для габбарів. Але Ахмад не прислухався до моїх умовлянь, і в мене не за-

лишалось вибору. – З цими словами Шелестов попрямував до виходу, але в дверях затримався. – Свою справу я зробив і тепер повертаюся в шосту каюту. Замкни мене там, але спочатку забери звідти тіло свого божевільного друга Ахмада.

– Стривай! – трохи оговтавшись, гукнув я йому вслід. – Як ти його вбив? Він сам дав тобі зброю?

– Ні, він не настільки довіряв мені. Він просто прийшов поділитися зі мною своїми намірами, схилити мене на свій бік. Він був обережний, весь час тримав мене під прицілом, але він виявився невігласом. Він не знав, що наші слинні залози здатні виробляти смертельну для інших істот отруту. Я просто плюнув йому в обличчя.

Альв пішов, а я, згаявши ще хвилину на роздуми, підібрав з підлоги залишену ним аптечку й сів на край ліжка з наміром повернути до тям Ріту – щоб вона, як кваліфікований медик, взяла на себе клопоти про інших. Та потім вирішив з цим зачекати. Опритомнівши, Ріта неодмінно зажадає пояснень, а тим часом корабель чимраз дужче розганявся і з кожною секундою віддалявся від системи на тисячі кілометрів. Передовсім я мусив розпочати гальмування і зв'язатися з командуванням.

Піднявшись у штурманську рубку, я побачив на мессаж-рядку тактичного дисплея повідомлення: ШАТЛ MS 5826 ВИКЛИКАЄ

КРЕЙСЕР „ЗОРЯ СВОБОДИ”. ТЕРМІНОВО!
КАПІТАНЕ МАТУСЕВИЧ, ВІДПОВІДАЙТЕ!

Влаштувавшись у капітанському кріслі, я спершу віддав наказ заглушити двигуни, а відтак увімкнув зовнішній зв'язок. Лише з секундною затримкою на екрані з'явилася вже знайома мені русява жінка.

– Анн-Марі?! – здивовано вигукнув я.

– Здрастуйте, капітане Матусевич, – відповіла вона офіційним тоном. – На зв'язку капітан-лейтенант Прентан з борта розвідувального шатла „Ем-Ес п'ятдесят вісім – двадцять шість” класу „суперстелс”. Ми знаходимося на відстані ста п'ятдесяти тисяч кілометрів від вас. Бачу, що ситуація на кораблі нормалізувалася. Просимо не проводити більше ніяких маневрів і чекати нашого прибуття.

– То ви вже все знаєте?

– Так, капітане. Ще на станції ми підключилися до вашого бортового комп'ютера і спостерігали за всім, що відбувалося на кораблі.

– Ви все-таки доповіли начальству?

– Не зовсім так, – відповіла Анн-Марі Прентан. – Від самого початку командування знало про захоплення вашого крейсера мес'є Раманом. Певніше, з того моменту, як він проникнув у станційну інфомережу і спробував добратися до стискувача.

– Але... Чому ж ви відразу його не знешкодили?

– Бо не встигли вчасно відновити контроль

над бортовим комп'ютером. А коли це вдалося, мес'є Раман уже тримав за заручницю мадемуазель Леблан. Начальство доручило мені влаштувати „випадкову” зустріч з вами і викликати вас на відвертість.

„Господи! – скрушно подумав я. – Це ж треба бути таким йолопом! Як я міг повірити, що вона, офіцер військового флоту та ще й у бойовій обстановці, допомагає мені з власної ініціативи, без відома командування... Ні, як не крути, але я цивільна людина”.

– Зрозуміло, – сказав я. – Хоча... Ви могли б не хитрувати, а відразу сказати мені все як є.

– Спочатку ми так і збиралися вчинити. Але потім вирішили, що ви, почувавши за собою підтримку, поводитиметеся надто впевнено й цим насторожите мес'є Рамана. А так він не запідозрив ніякого підступу, і наш план спрацював. Коли він деактивував боеголовку, ми були готові віддати бортовому комп'ютеру команду паралізувати його й чекали лише, коли він увійде до штурманської.

– Проте вас випередив альв, – резюмував я.

– Атож. Для нас це стало цілковитою несподіванкою... До речі, ми уже наближаємося. Хвилини за три пришвартуємось. Вам, капітане, нічого робити не треба: корабель іде рівно, без обертання, і наш пілот з усім упорається сам. Ми заберемо з вашого борта мес'є Рамана та альва, а натомість ви отримуєте мене. – Анн-Марі дозволила собі ко-

ротко всміхнутися. – Я тимчасово прикомандирована до вас як офіцер зв'язку. А ще наглядатиму за вами, щоб ви знову не встряли в халепу.

Я не повірив своїм вухам.

– То мені залишають „Зорю Свободи”?

– Ви, як і раніше, її капітан, і, крім того, вас залишають у складі Дев'ятнадцятої ескадри. За те, що ви не доповіли про присутність на борту полонених, командування вирішило накласти на вас дисциплінарне стягнення із занесенням до особової справи. – Ще одна швидка усмішка. – Тому в найближчі десять років не розраховуйте на підвищення.

Оскільки я ніколи не мріяв про адміральські погони, ця звістка не засмутила мене. Я залишався командиром корабля – і це найголовніше.

– Ми повернемося в бригаду капітана Лорена? Його вже попередили, що ми не... не les fucking deserteurs?

– Він від самого початку це знав. Просто грав свою роль.

Я похитав головою:

– Йому слід було стати актором. Як, власне, і вам...

Цієї миті комп'ютер повідомив, що отримано запит на стикування. Швидко натиснувши клавішу, я дав свою згоду і знову заговорив до Анн-Марі:

– Можна звернутися до вашого начальства з проханням... ну, не знищувати альва?

Вираз її обличчя став серйозний, майже суворий.

– Ми не звірі, капітане. Ми не вбиваємо чужинців тільки за те, що вони чужинці. Ми воюємо проти ворогів. Разом з іншими полоненими альв Григорій Шелестов буде депортований у свою рідну систему Бетельгейзе. Адже він не чинив ніяких злочинів. – Вона зробила паузу. – Вбивство зрадника, певна річ, не враховується.

37

Вона висіла у просторі перед нами – велика блакитна планета, почасти вкрита густим шаром хмар, а почасти лише оповита легким серпанком туману, крізь який проглядали розпливчасті обриси материків та великих островів.

Ми, вся команда крейсера „Зоря Свободи”, стояли у просторому оглядовому залі флагманської загороджувальної станції „Аквітанія”, біля величезної прозорої стіни, а наші погляди були спрямовані на Землю – планету, що була нашою спільною праатьківщиною, але на яку вже понад сто років не ступала людська нога. Вона була зовсім поруч, до неї зоставалося лише кількесот кілометрів, та однак вона залишалася для нас недосяжною. Вся орбітальна оборона Чужих була зруйнова-

на вщент, довкола Землі скупчилася добра половина всього Першого Флоту Визволення і завмерла в розгубленості, не наважуючись завдати по планеті удар.

Решта Сонячної системи, не беручи до уваги окремі осередки опору в астероїдному поясі, вже цілком належала людям. Ми без вагань штурмували Марс, Венеру, Меркурій, Місяць, Титан, Європу, Ганімед, інші супутники Юпітера та Сатурна; ми не дбали про збереження їх космодромів, військових баз, заводів, житлових куполів, інших споруд та комунікаційних систем; ми викурювали Чужих як могли, не думаючи про те, скільки потім доведеться докласти зусиль для відновлення зруйнованої економіки.

Однак Земля була для нас недоторканною. Ми не могли так жорстоко й безжально обійтися з колискою всієї людської раси, із планетою, що увібрала в себе багато тисячліть нашої історії.

Свята Земля, Земля Споконвічна, мати всіх інших світів, де розселилися люди. У жодного з нас не піднялася б рука завдати Землі болю, заподіяти їй рану – ні позитронною ракетою, ні термоядерною бомбою, ні гострим, як бритва, лазерним променем чи спопеляючим усе на своєму шляху плазмовим залпом...

І габбари це знали. Представники інших рас, чії колонії знаходилися на Землі, – дварків, альвів, п'ятидесятників та хтонів –

уже залишили планету, здалися в полон і тепер чекали на депортацію у свої рідні світи. А от габбари навідсіч відмовлялися капітулювати. Вони проігнорували нашу погрозу влаштувати масоване бомбардування Землі, бо чудово розуміли, що далі погроз ми не підемо.

Така безвихідь тривала вже цілий тиждень, а тим часом із шести інших систем, включаючи Магаваршу, надходили оптимістичні звістки про звільнення планет з мінімальними втратами. Лише в локальному просторі Бай-Сін ще продовжувалися запеклі бої: Країну Хань з її дев'ятьма мільярдами мешканців охороняв численний флот габбарів. Тактика ведення бою там була трохи інша: галлійці намагалися витіснити Чужих із системи, змусити до втечі кількома каналами другого роду, що їх навмисно залишили відкритими. Проте цей план досі не спрацював...

Земля повільно поверталася перед нами, і нарешті з-за обрію з'явився дельтовидний півострів Індостан, який ще називали Індійським субконтинентом. Ріта, її батько та Шанкар дивилися на нього завороженими очима – цей маленький шматок суходолу був батьківщиною їхніх предків, що понад тисячу років тому переселилися на Магаваршу. У Шанкара навіть заблищала на віях сльоза.

„Зараз він знову скаже, що тепер може спо-

кійно вмерти,” – подумав я чи то зі співчуттям, чи то з іронією...

Але Шанкар просто дивився на Індію жадібним поглядом і мовчав. Мовчали також Агатіяр із Рітою.

Особисто я не вирізняв для себе якоїсь окремої частини Землі, що була б мені дорожча за інші. У моїх жилах перемішалася кров багатьох різних народів. По одній лінії родоводу мої пращури були зі Східної Європи, по іншій – з Америки та Британії, а предки матері мого батька були вихідцями з Індії. Я однаковою мірою любив усю Землю – від Північного полюса до Південного. І мені невимовно боліло на думку про те, що зараз там господарюють чужинці...

Лайф Сігурдсон з нетерпінням чекав на появу Скандинавії, Рашель з Анн-Марі Прентан і Мелісою Гарібальді – Франції, і лише Арчібальд Ортега, що, як і я, був родом з Полуденних, цілком поділяв мої почуття, рівномірно розподілені між усіма частинами планети.

І все-таки Шанкар не стримався. Правда, цього разу він висловився трохи інакше:

– Чи доживу я до того дня, коли зможу ввійти у священні води Гангу?..

Віце-адмірал Клод Брісо, що супроводжував нас в екскурсії по станції, ствердно кивнув:

– Доживете, сер, не турбуйтеся. Так чи

інакше ми змусимо цих мавп звільнити Землю. І дуже швидко.

– Яким чином? – відразу поцікавився Агатіяр. – Адже до вашої погрози бомбардувань вони не поставилися серйозно.

– До наступної поставляться, – упевнено відповів дядько Рашелі. – От дочекаємося остаточного звільнення всіх систем, щоб вони переконалися в нашій силі, а потім висунемо свій ультиматум. Такий, від якого вони одразу підіжмуть хвости й дадуть драла з Землі.

– А саме? – наполягав на своєму професор. Адмірал завагався.

– Поки це таємниця. Велика таємниця.

Рашель смикнула його за рукав:

– Ну розкажи, дядьку! Будь ласка.

Брісо зміряв нас усіх замисленим поглядом і зупинився на Анн-Марі. Вона сказала:

– Мені відома ця таємниця, адмірале. Ясна річ, неофіційно, але з абсолютно надійних джерел.

Клод Брісо похитав головою:

– Авжеж, шила в мішку не сховаєш... ну то гаразд, розповім, – сказав він, звертаючись насамперед до Шанкара. – Ви повноважні представники наших союзників, тому... Йдеться про нову бактеріологічну зброю.

– Ого!.. – Обличчя Агатіяра витягнулося. – Ви наважитесь застосувати таку гидоту? Заразити нею всю планету? Але ж наслідки мо-

жуть бути стократ гірші за „килимові” бомбардування.

– Тільки не в цьому випадку. Ці бактерії – результат багаторічної роботи наших провідних біологів. Вони діють вибірково, винятково на організм габбарів. Для решти живих організмів, включаючи людину і навіть близьких родичів габбарів – земних горил, вони абсолютно нешкідливі. Зате самі габбари мруть від них як мухи. Після зараження фактично відсутній інкубаційний період, перші ознаки хвороби виявляються вже за півгодини, а ще за три години вона вражає всі їхні внутрішні органи, після чого впродовж однієї чи двох годин вони здихають. А в генну структуру самих бактерій закладений спеціальний механізм, що в якомусь там тисячному поколінні придушуватиме їх репродуктивну здатність, і всі вони гинуть, переставши розмножуватися. Коротше кажучи, за шість з половиною днів після атаки на Землі не залишиться жодного габбара й жодної „протигаббарської” бактерії.

– А як же ризик мутацій, – не поступався Агатіяр. – Адже мутантні бактерії можуть зберегти репродуктивну здатність, а відтак пристосуватись і до інших форм життя.

– Ні, сер, це неможливо. Бактерії мутагенно стійкі. До того ж у їхні ДНК прищеплений спеціальний комплекс, що перевіряє всю генну структуру і при найменшому відхиленні

знищує мутовану бактерію.

Шанкар замислено промовив:

– Справді, адмірале, це дуже ефективна зброя. Але вона схожа на джина в пляшці: випустиш його, а потім не заженеш. Я маю на увазі не зараження Землі, тут я все-таки схильний довіряти вашим біологам. Мене турбують соціальні та моральні наслідки такого акта. Боюся, вони будуть не зовсім позитивні.

Клод Брісо, насупившись, кивнув:

– Цілком згоден з вами, месье Шанкар. Тому щиро сподіваюся, що до застосування цієї зброї справа не дійде, досить буде самої погрози.

38

Через годину, коли ми оглянули повністю всю Землю і вже збиралися йти, адмірал Брісо затримав мене:

– Капітане Матусевич, я хотів би поговорити з вами віч-на-віч.

Він провів мене в сусіднє з оглядовим залом безлюдне приміщення і сказав:

– Насамперед, радий повідомити вам, що ви представлені до найвищої державної нагороди нашої планети – Ордена Наполеона Бонапарта. Його вручають лише за найвидатніші заслуги перед Террою-Галлією і всім людством.

– Але, сер... – промимрив я, заскочений

зненацька. – Я ж не зробив нічого видатного. Я просто воював, як усі.

– Крейсер під вашим командуванням був одним з кращих не лише в бригаді та ескадрі, а й у всьому Першому Флоті. Крім того, завдяки вашому своєчасному та рішучому втручанню наша підготовча місія на Магаварші, яка майже була зазнала фіаско, врешті-решт пройшла успішно. Якби ви не врятували Рашель, місцеве підпілля не розпочало б у належний час повстання, а Чужі не відтягли б значну частину своїх сил від дром-зони. У тому, що звільнення Магаварші відбулося з найменшими втратами, чимала ваша заслуга.

Від цих слів я страшенно зніяковів, проте швидко опанував себе й зауважив:

– Професори Агатіяр та Шанкар зробили не менше, ніж я.

– Ми вже говорили з ними. Натякнули, що хочемо нагородити їх, але обоє безапеляційно заявили, що нагороди заслуговуєте саме ви, що без вас нічого не вийшло б. Тому вважаю це питання вичерпаним. – Клод Брісо рішуче махнув рукою, ніби підводячи ризику під обговоренням. – А втім, я запросив вас з іншого приводу. Це суто особиста, родинна справа.

– Так, адмірале?

– При нашій першій зустрічі, щойно побачивши вас на екрані, я був украй вражений. Ви, мабуть, не знаєте цього...

– Знаю, сер, – ввічливо перебив його я, хо-

ча старшого за званням перебивати й не годилося. Проте зараз між нами відбувалася суто особиста розмова. – Я встиг побачити фотографію капітана Леблана, перш ніж Рашель сховала її.

Він кивнув:

– Тоді мені буде легше розповісти вам решту. Після тієї першої зустрічі я був так заінтригований, що зробив запит на Терру-Галлію й доручив одній довіреній особі роздобути інформацію про родину мого зятя Жофрея. Учора я отримав результати його неформального розслідування. Отож коротенько розповім цю історію. 3461 року, коли почалася війна з Чужими, чоловік на ім'я Владзімір Матусевич працював у вілійському посольстві на Террі-Галлії. У нього був син Стефан, шістнадцяти років, що навчався в звичайній галлійській школі, де вчилася також і дівчина на ім'я Жюлі Леблан. Діти дружили вже кілька років, Стефан був частим гостем у родині Лебланів, а Жюлі нерідко заходила до Матусевичів. І ті, й інші батьки підозрювали, що стосунки між їхніми дітьми значно серйозніші, ніж просто дружні. Проте з початком війни Владзімір Матусевич відправив дружину, сина й обох дочок на батьківщину, у сподіванні, що там вони будуть у більшій безпеці, ніж на Террі-Галлії. Але він помилився: невдовзі Вілія зазнала нападу чужинських військ і після тривалих та кровопролитних боїв була окупо-

вана. Її вцілілих мешканців Чужі розселили на сім різних планет, серед яких, за нашою інформацією, Магаварші не було. Це єдиний проблемний момент в моїй історії.

– Його легко прояснити, – сказав я, вже здогадуючись, до чого все йде. – Мій предок Стефан справді був родом з Вілії, а на Магаваршу потрапив помилково. Я певен, що це той самий Стефан Матусевич, про якого ви розповідаєте. Його батько, Владзімір, був дипломатом. Я лише не знав, що перед війною він працював на Террі-Галлії. Мабуть, це не збереглося в наших родинних хроніках.

– У такому разі все стає на свої місця, – продовжував Клод Брісо. – Так от, через вісім з половиною місяців після від'їзду юного Стефана з Террі-Галлії в Жюлі Леблан народився хлопчик, якого назвали на честь батька Стефаном. Владзімір Матусевич брав активну участь у вихованні онука, але так і не зміг переконати Жюлі дати йому своє прізвище. Маленький Стефан залишився Лебланом, а Жофрей Леблан був онуком його онука. – Адмірал спрямував на мене пильний погляд. – От і вся історія, капітане. Нічого надприродного у вашій схожості з батьком Рашелі немає. Це просто ваші спільні ігрек-хромосоми, які у п'ятому поколінні викинули такого коника і зробили вас, далеких родичів, схожими, мов брати. Інша річ – ваша випадкова зустріч з Рашеллю на Магаварші. Оце вже справжня

фантастика! Неймовірний збіг обставин. Чи, може, не збіг. Може, якийсь містичний поклик крові, що звів вас удвох в один і той час в одному й тому ж місці.

Десь хвилину я мовчав. Нарешті промовив:

– Отже, ми з Рашеллю не чужі. Вона моя скількись-там-юридна племінниця... Хоча ні, – уточнив я, порахувавши покоління своїх предків. – Кузина. Далека кузина.

– Це не головне. Важливо те, що Рашель бачить у вас свого батька. Дитяча психологія відкидає смерть, вірніше, не хоче її сприймати як даність; вона шукає будь-яку лазівку, найменшу зачіпку, щоб заперечити її існування. А ваша зустріч дала Рашелі не просто зачіпку. Для неї це стало подарунком долі, і десь на підсвідомому рівні вона сприймає вас як справжнього батька. Ви не лише схожі на Жофрея зовні. Ви майже такий, як він, за характером, складом розуму, у вас надзвичайно подібні голоси, міміка, жести і навіть однакова манера керування кораблем. Якби я вірив у чудеса, то, їй-богу, вирішив би, що ви і є Жофрей Леблан – воскреслий і помолоділий років на п'ять.

39

Наступного ранку, коли ми вже приготувалися вирушити на чергове патрулювання і лише чекали дозволу відшвартуватися від станції, на зв'язок з нами вийшов сам головнокомандувач Першого Флоту Визволення, адмі-

рал-фельдмаршал Дюбарі, і наказав скасувати старт. Мене, Шанкара й Агатіяра він запросив до себе, а іншим членам нашого екіпажу дав звільнення на невизначений термін, аж до особливого розпорядження.

Політ на шатлі до флагманського лінкора флоту зайняв не більше чверті години. Там, прямо біля швартового терміналу, нас зустрів ад'ютант головнокомандувача і провів у конференц-зал корабля, де перебував сам Дюбарі разом з віце-адміралом Брісо, а також троє цивільних. З цих трьох я миттю вирізнив середнього зросту сухорлявого чоловіка років шістдесяти, який явно був серед них головним. Саме він перший підійшов до нас і енергійно потис нам руки.

– Дуже радий зустрітися з вами, панове. Я Поль Карно, міністр закордонних справ Терри-Галлії, а за сумісництвом – голова тимчасової адміністрації Землі та Сонячної системи. Прошу вас, сідайте.

Поки ми розсідалися по кріслах, Дюбарі пояснив:

– Про прибуття пана міністра нам стало відомо ще вчора ввечері, але про ваш новий статус ми довідалися лише дві години тому, коли його корабель долетів до Землі. Тому ми не попередили вас завчасно.

– Який ще новий статус? – поцікавився Шанкар.

Поль Карно зробив нетерплячий порух ру-

кою.

– Зачекайте, не все одразу. – Спершу він представив нам двох інших цивільних, що виявилися першим та другим заступниками міністра, а вже потім продовжив: – Наше відомство поновлене зовсім недавно, з початком операції „Визволення”, але до цього весь наш штат майже в повному складі керував секретним проектом „Зустрічний удар”. Зараз на нас покладене завдання підготувати зустріч на вищому рівні керівництва всіх звільнених планет. Ми вирішили влаштувати її на Землі, а не на Террі-Галлії, як планували спочатку. Це буде символічніше.

Шанкар хмикнув, але нічого не сказав. Втім, і так було ясно, про що він подумав: адже на Землі й досі хазяйнували габбари.

Поль Карно зробив паузу й очікувально подивився на Шанкара. Проте той мовчав, і міністр продовжив:

– Найближчими днями в Сонячну систему мають прибути повноважні представники урядів інших держав для проведення попередніх консультацій. Магаварша зі своїм представництвом уже визначилася: главою делегації призначений месье Раджів Шанкар, його заступником – професор Агатіяр, а капітан Матусевич – військовим радником.

– Хто нині очолює наш уряд? – запитав Шанкар.

– Сам імператор Магаварші.

„Отже, йому не вдалося залишитись у тіні”, – подумав я.

А от Шанкар задоволено кивнув:

– Це правильно, так і мало бути. Як я розумію, пане міністре, наша система вже повністю звільнена від чужинців?

– Так, сер. П'ятидесятники та дварки загалом розсудливі істоти, вони швидко зрозуміли безнадійність ситуації й вирішили здатися. Те, що ми повністю закупорили канали, перекривши шлях для прибуття підкріплення, справило на них величезне враження.

– На нас, до речі, теж, – зізнався Шанкар. – Цікаво, як давно ви це вмієте? Двадцять, п'ятдесят, вісімдесят років? Чи, може, від самого початку? Втім, щодо останнього сумніваюся. Я б поставив на сімдесят років.

Усі п'ятеро наших співрозмовників вступили в нього з таким виглядом, ніби цей дев'яносторічний дідуган щойно виконав на їхніх очах кілька запаморочливих кульбтів, а на завершення ще й пройшовся колесом по конференц-залу.

Першим опам'ятався адмірал-фельдмаршал і грізно поглянув на Клода Брісо:

– Це ви проговорилися?

Той почав палко відхрещуватися від своєї причетності до витоку інформації, та Шанкар перебив його:

– Заспокойтеся, панове, я сам здогадався. У мене багатий досвід підпільної діяльності, і я

за версту чую, де пахне конспірацією. То коли ви навчилися закупорювати канали?

Міністр трохи подумав, потім зітхнув, ніби кажучи: „Була не була!”, і відповів:

– Ваша правда, месє Шанкар. Спосіб закупорки каналів існує вже сімдесят три роки.

– І тоді ж, – продовжував висловлювати свої здогади Шанкар, – ви домоглися різкого зниження витрат енергії на стискання каналів. І навчилися фіксувати їх нове розташування в стаціонарному стані без подальшого енергетичного підживлення.

– Все правильно. Саме тоді нашими вченими була розроблена нова технологія керування каналами. З того часу наші стискувачі здатні впливати не лише на окремі канали, а й на всю дром-зону, змінюючи її конфігурацію та фізичні характеристики. З колишньою енергоємною технологією ми просто не змогли б справитися з усіма ста мільярдами каналів.

– Так я й думав, – кивнув Шанкар. – І, якщо не помиляюся, тоді ваші системи стеження навмисно неправильно визначили канал, по якому втік розвідник Чужих. Тоді ви – певніше, ваші попередники – отримали сильний козир, який не забарилися викласти перед народом Терри-Галлії. Мовляв, дорогі співвітчизники, нам доведеться дужче затягнути паси й більше працювати на оборону, інакше нашу планету спіткає доля решти людських світів.

Міністр Карно вражено мовчав і дивився на Шанкара з якоюсь чудернацькою сумішшю подиву та забобонного страху. Нарешті він сказав:

– Я схиляю голову перед вашим розумом та проникливістю, пане посол. Лише за кілька днів ви розгадали таємницю, яку ми старанно оберігали сім десятиліть.

– Гм-м... – протяг Шанкар. – Мені здається, що час від часу й у вас з'являлися люди, що поступово прозрівали правду. Але ваші спецслужби працювали бездоганно, вчасно вираховували таких розумників і залучали їх до роботи над проектом.

– Певна річ, сер.

– Але навіщо? – мимоволі вирвалося в мене. – Навіщо це приховували?

Шанкар повернувся до мене:

– А ви самі подумайте, капітане. Як бо інакше їм вдалося б виховати трьохмільярдну націю воїнів, яким би ще способом вони змусили демократично обраний парламент виділяти від двадцяти до двадцяти п'яти відсотків бюджетних коштів на оборону?

Поль Карно ствердно кивнув:

– Все було саме так, як сказав месє Шанкар. Якщо не враховувати людський фактор, то логічно було б повністю закрити для Чужих нашу дром-зону, наглухо закупорити всі відомі їм канали й інтенсивно готуватися до війни за звільнення решти людства. І якби це

потребувало десяти чи п'ятнадцяти років, ми б так і вчинили. Але наші економісти та військові стратеги підраховали, що нам знадобиться як мінімум шістдесят років. А психологи зауважили: за існуючої демократичної системи цей план взагалі нездійснений, більшість людей просто відмовиться працювати в поті чола і терпіти нестатки заради досягнення такої віддаленої мети. До психологів приєдналися експерти-історики і як приклад навели випадок з далекого минулого Землі, коли наприкінці ХХ століття спалахнув балканський конфлікт. Там воювали між собою кілька народів – вони належали до одного етносу, мали спільну мову і схожі культури, але сповідували різні релігії... Втім, ідеться не про них, а про тих, хто намагався примирити їх – чи принаймні перешкодити подальшій міжусобиці. Це були війська ООН. Серед усього іншого вони взяли під свій захист одне місто – здається, воно називалося Аржанвілль... чи Сілвертаун.

– Це занадто буквальный переклад, пане міністре, – зауважив перший заступник, що досі не втручався в розмову. – Його справжня назва – Сребрениця.

– Атож, Сребрениця. Так от, це місто захищав контингент, що складався з військових частин кількох європейських країн, які вже п'ятдесят років жили в мирі, та й під час Другої світової війни майже не чинили опору на-

цистам. І коли одна з ворогуючих сторін оточила Сребреницю, захопила в полон два десятки військовослужбовців і, пригрозивши вбити їх, зажадала здачі міста, то... Як на вашу думку, що зробив контингент ООН?

Я відповів без вагань:

– Мені це видається диким, але, гадаю, вони здали місто.

– Саме так! Щоб врятувати життя двадцяти своїх співвітчизників, причому не цивільних, а військових, вони без бою здали місто, яке зобов'язалися захищати. Після того в місті зчинилася різанина, внаслідок якої був знищений кожен третій його мешканець, а це майже десять тисяч людей. Мораль цієї давньої історії така, що армія – плоть від плоті народу, і країна, що загрузла в гедоністичній культурі, неспроможна воювати. Її громадяни, одягаючи мундир, просто грають у солдатиків, вони не розуміють, що справжня війна – це кров і смерть, а головний обов'язок солдата – жертвувати собою, захищаючи мирне населення. Припустімо навіть, що за сімдесят років існування в комфорті та безпеці, під захистом надійно заблокованої дром-зони, нам все-таки вдалося б побудувати величезний флот для звільнення людства. Що далі? Кого б ми посадили на ці кораблі? Людей, для яких війна лише кадри з фільмів, рядки з книжок, іграшкові битви у віртуальних реальностях? Та вони б накивали п'ятами при

найменшій небезпеці! Їм було б начхати на решту людства, єдине, чого б вони хотіли, так це живими й неушкодженими повернутися на рідну планету, де їм затишно й безпечно, де немає ніяких чужинців. Лишилися б одинаки – ті, у кого мужність та самовідданість у крові, хто народився солдатом. Але з одинаками космічної війни не виграєш – нам потрібні були десятки мільйонів таких бійців. Не заперечую: уряд Терри-Галлії жорстоко й підло повівся зі своїм народом, змусивши його впродовж десятиліть воювати без потреби, втрачати синів та дочок, батьків та матерів, братів та сестер. Але це був єдино можливий шлях, довгий та кривавий шлях, що нарешті привів нас сюди. – Помахом руки міністр вказав на великий ілюмінатор, де виднівся край Землі. – Інакше ми б сиділи в себе на Террі-Галлії, ситі та задоволені, а вечорами, переглядаючи випуски новин, співчували б нашим братам з інших планет, які скніють під чужинським ярмом.

– Був іще один шлях, – задумливо мовив Агатіяр. – Значно жорстокіший, проте менш підлий. Диктатура.

– Тодішнє керівництво Терри-Галлії розглядало таку можливість, – відповів Карно. – Але диктатура економічно неефективна й морально неповноцінна. До того ж вона суперечить традиціям нашого суспільства, тим основним цінностям, які наш народ сповідує по-

над півтори тисячі років, ще з часів великого Наполеона.

Я насилу стримав посмішку. Після того як Клод Брісо повідомив, що мене представили до Ордена Наполеона Бонапарта, я, природно, зацікавився цією історичною постаттю. Безперечно, це був великий полководець і великий державний діяч – та навряд чи великий демократ. Хоча, зрештою, це несуттєво. Кожен народ має право на свої міфи.

Поль Карно та Раджів Шанкар вже розпочали обговорення більш конкретних і менш глобальних питань, як раптом до конференц-залу вбіг офіцер у чині капітана третього рангу. Він був блідий як полотно, а в його очах застиг жах. Віддавши честь двом присутнім адміралам, офіцер вручив міністрові закордонних справ якийсь папір – схоже, то була депеша.

Коли Карно ознайомився з текстом, обличчя його так само зблідло й набуло сіруватого відтінку. Він спрямував на нас мутний, токсичний погляд.

– У системі Бай-Сін ми зазнали невдачі. Флот габбарів, переконавшись, що наші війська перемагають, розпочав масоване бомбардування Країни Хань. Подобиць поки немає. Це лише попереднє повідомлення, більш детальна інформація має надійти за кілька годин.

Якийсь час усі присутні мовчали, не в змозі

вимовити ні слова. Першим озвався Шанкар:

– Вже є реакція вашого уряду?

– Ще немає. Це повідомлення вони отримають пізніше, ніж ми. Із системи Бай-Сін до Сонця веде досліджений канал другого роду. А до Терри-Галлії – ні. Тож нам залишається тільки чекати.

Наступні три години здались мені вічністю. Незабаром до нас приєдналися ще з десяток адміралів з головного командування флоту, проте ніякої наради не відбувалося. Всі просто чекали, здебільшого мовчки, і лише зрідка обмінювалися короткими репліками вкрай похмурого змісту.

Години за дві Карно принесли урядову депешу з Терри-Галлії. Ознайомившись з нею, він нічого нам не сказав, а розпитувати ніхто не наважився. Всі й так розуміли, що ніяких новин у депеші не було. Найпевніше, там були лише інструкції на випадок того чи іншого розвитку подій.

Нарешті надійшло повідомлення із системи Бай-Сін. Прочитавши його, Поль Карно довго дивився в порожнечу перед собою, потім заговорив, сухо і стримано:

– За останніми даними загальна потужність скинутих на Країну Хань термоядерних та позитронних зарядів перевищує два мільйони кілотонн. Атмосфера планети перетворилася на суцільну радіоактивну хмару. Від сили вибухів її вісь обертання змістилася на

дванадцять градусів. За всіма ознаками, бомбардування призвело до різкої активізації тектонічних процесів. Керуючись відповідними інструкціями, командування Шостого Флоту Визволення ухвалило рішення заблокувати всі канали, залишені для відходу супротивника, і приступити до повної ліквідації ворожих військ.

„Дев'ять мільярдів людей, – пульсувала в моєму мозку думка, пронизуючи все моє ество нестерпним болем. – Дев'ять мільярдів, що загинуть за крок від свободи...”

– Адмірале, – заговорив міністр, звертаючись до Дюбарі. – Як повноважний представник Терри-Галлії і голова тимчасової адміністрації Землі та Сонячної системи, я наказую вам застосувати проти габбарів, що зараз перебувають на Землі, бактеріологічну зброю.

– Без попередження, міністре?

– Без попередження, адмірале. Габбарам ні до чого знати, що на них чекає. Інакше у пориві відчаю вони спробують перетворити Землю на суцільні руїни. Ще напередодні операції ми на спеціальному засіданні уряду розглядали такий варіант розвитку подій. Цей удар стане не єдиною відповіддю на знищення Країни Хань. Найближчим часом на п'ять габбарських планет будуть скинуті глюонні бомби.

Тут в розмову втрутився Агатіяр:

– Пане Карно, скільки ще людських світів перебуває під контролем габбарів?

– Лише сім, – відповів Карно. – Та й охороняють вони їх разом з іншими Чужими. Габбари вважають себе головними в союзі дев'яти рас, ніби вищою расою, тому обов'язки тюремників перекладають на плечі своїх молодших партнерів.

– І все-таки аж у семи системах присутні війська габбарів, – стояв на своєму професор. – Ви не вважаєте, що ваші дії спровокують їх до знищення й цих планет?

Міністр якось невизначено кивнув:

– Ми неодноразово обговорювали це питання, месє Агатіяр. І дійшли висновку, що за таких обставин будь-яка наша реакція може призвести до трагічних наслідків. Якщо ми не покараємо габбарів за Країну Хань, то таким чином продемонструємо свою слабкість, і тоді навіть ті раси, чия етика відкидає геноцид як інструмент політики, почнуть шантажувати нас, погрожуючи знищенням людських планет, які вони контролюють. Єдиний стримувальний фактор для них – невідворотна й жорстока відплата.

Тим часом Дюбарі звернувся до Клода Брісо:

– Спеціальна бригада бомбардувальників перебуває у вашому підпорядкуванні, віце-адміралє. Приступайте до виконання завдання.

– Слухаюсь! – відповів Брісо.

З похмурим і рішучим виразом обличчя він вийшов з конференц-залу.

А за сорок хвилин з ангарів станцій вилетіли дві сотні шатлів, обладнаних спеціальними розпилювачами і під прикриттям легких крейсерів та корветів, що баражували над планетою, стрімко пірнули вниз, до Землі. А через три з половиною години бригада повернулася до своїх ангарів, не втративши під час операції жодного шатла. Так відбулася вирішальна, безкровна, але смертоносна, атака на Землю.

І почалося тижневе чекання...

40

Місяць зовсім не мав атмосфери, а сила тяжіння на його поверхні була в шість разів менша за земну, тому посадити такий легкий крейсер, як „Зоря Свободи”, не складало особливих труднощів. Сігурдсон здійснив усі маневри, як заведено говорити серед пілотів, „на око”, тобто не вдаючись до комп’ютерних розрахунків, послуговуючись лише ручним керуванням. Плавно зменшивши потужність антигравів, аж поки корабель не навалився усією своєю вагою на надміцні опори, Лайф віддав останню, уже символічну команду: „посадка завершена”.

Ми приземлилися біля найбільшого з місячних куполів – Купола Тіхо, що нині служив табором для військовополонених. Тут у нас була одна справа, суто приватна, і ми з Сігурдсоном прилетіли лише вдвох.

– За нами вже їде гравікар, – сказав я, підводячись з крісла. – Ходімо.

Проте Лайф продовжував сидіти на своєму місці, спрямувавши погляд крізь прозору оглядову стіну на примарний місячний ландшафт.

– Знаєш, Стефане, – нерішуче промовив він. – Тепер я зрозумів, що це невдала ідея. Краще обійдемося без особистої зустрічі.

Я здивовано поглянув на нього:

– Ти чого, Лайфе? Що за муха тебе вкусила?

– Розумієш... Гриша був моїм кращим другом. Найкращим, якщо не брати до уваги Мелісу, яку я... з якою все інакше. Але тепер... Після всього, що я дізнався, що побачив, я перестав симпатизувати його народові. Я вже не зможу ставитися до нього так, як раніше. І він це одразу відчує. Він дуже чутливий і вразливий. Зараз він... певно, він тішить себе думкою, що є на світі бодай одна людина, яка ставиться до нього з щирою симпатією. А після нашої зустрічі... йому стане боляче.

– Так, ясно, – сказав я. – То що ж нам робити?

Він безсило низав плечима:

– Мабуть... я просто попрошу наглядачів передати йому цей пакет. От тільки не знаю, як пояснити... чому сам не прийшов...

Я ненадовго задумався.

– Отже, зробимо так. Все, що треба, я пере-

дам йому сам. А про тебе щось вигадаю.

– Ти справді хочеш з ним зустрітися?

Я рішуче кивнув:

– Мені є, що йому сказати.

За кілька хвилин гравікар доставив мене до Купола Тіхо, там я зустрівся з представником адміністрації табору, що був заздальгідь попереджений і вже чекав на мене. Разом із ним ми пройшли до невеликого приміщення, розділеного навпіл перегородкою з броньованого скла.

– Заберіть це, – сказав я, постукавши по перегородці. – Вона мені не потрібна.

– Ви впевнені, месє? Вам відомо, що ці тварюки плюють отруту?

– Так, я знаю. Але не боюся цього. І до речі, не надумайте натягти йому намордника.

– Ви берете на себе відповідальність?

– Абсолютно всю.

Адміністратор залишив приміщення, і майже відразу після цього скляна стіна піднялася до стелі. А за кілька хвилин до кімнати ввели альва Григорія Шелестова.

– Привіт, Григорію, – сказав я.

– Привіт, друже-чоловіче, – відповів альв. – Я не сподівався, що ти захочеш побачитися зі мною.

– А проте захотів. Зі мною мав прилетіти Лайф, але він поранений і лежить у лазареті. Він так шкодував, що не може зустрітися з тобою.

Шелестов стривожився:

– Рана серйозна?

– Ні, дріб'язкова. За тиждень Лайф буде у формі. Він і зараз може ходити, але лікарі категорично заборонили йому літати. Тому він просив передати тобі найщиріші вітання.

Альв зітхнув:

– Шкода. Я так хотів ще раз побачитися з ним. Адже Лайф мій найкращий друг, справжній друг – єдиний серед людей та альвів.

– Як з тобою поводяться? – запитав я.

– Люди ніяк, – мовив він сумно. – Зовсім ніяк. До мене, як і до інших альвів, вони ставляться... не по-людськи. Так, ніби ми небезпечні тварини. Мене це дуже, дуже засмучує. Але тепер я розумію їхнє ставлення. Я познайомився з іншими альвами. Вони... вони справді хворі. Вони зовсім не пам'ятають, як наш народ дружив з людьми. Не хочуть навіть чути про те, як багато ви для нас зробили. Вони звинувачують людей у всіх смертних гріхах, вважають вас злими та жорстокими... Це жахливо, друже-Стефане! Мене це просто вбиває.

– А як інші альви поводяться з тобою?

– Погано, дуже погано, – з сумом відповів Шелестов. – Я намагався відкрити їм очі, пояснити, як вони помиляються, та вони тільки сміялися й знущалися з мене. Кілька разів били, а одного разу намагалися задушити. Але тоді втрутилися охоронці. Тих, хто хотів мене

задушити, просто відігнали, а мене жорстоко побили. Я знаю, вони це зробили навмисно, бо після того випадку брати-альви вже не чіпали мене, вони продовжували знущатися, насміхатися, але... але вже без злості – мовляв, подивися, дурнику, як любі твоєму серцю люди поводяться з тобою. – Волохатою лапою він витер сльози з очей. – А втім, зараз братам-альвам уже не до мене. Зараз вони трясуться зі страху, щохвилини чекають смерті.

– Чому?

– Та все через те, що ті бузувіри-габбари зробили з Країною Хань. Ми всі шоковані. Ми приголомшені. А сьогодні, коли мене забирали з барака і без пояснень кудись повели, я злякався... я думав, що мене розстріляють.

– Ми не вбиваємо полонених, Григорію.

– Але ж габбарів ви вбили. П'ять днів тому. Увечері вони ще були в сусідньому бараку, а на ранок геть усі зникли. Охоронці натякнули нам, що... що нас теж це чекає.

– Вони просто лякали вас. Це такий чорний гумор. Насправді габбарів перевели до іншого купола, подалі від вас, щоб уникнути прикрих інцидентів.

– Яких інцидентів?

– Річ у тому, – пояснив я, – що альви та дварки зараз воюють з габбарами.

– Що?! – Він аж підскочив з несподіванки, – Ми виступили проти цих гидких тва-

рюк? Мої співвітчизники нарешті схаменулися, усвідомили свою помилку?

– Аж ніяк. Альви з дварками воюють не за нас, а проти габбарів. Воюють не з любові до нас, а зі страху перед нами.

Шелестов геть розгубився:

– Я не розумію тебе, друже-чоловіче.

– Зараз поясню. Ми помстилися за Країну Хань, винищивши всіх габбарів, що засіли на Землі й відмовлялися здаватися. Зараз наші санітарні команди збирають тіла загиблих і піддають їх кремації. Також нашою новою зброєю ми зруйнували п'ять габбарських планет. У відповідь габбари спробували закидати термоядерними бомбами планету Мельпомену в системі Рігеля. Разом з ними її охороняли альви та дварки. Вони виступили проти габбарів, оскільки знали, що за знищення Мельпомени ми відплатимо і їхнім расам. Зараз наші війська уже знаходяться в системі Рігеля й разом з силами альвів та дварків громлять габбарський флот. Але це не означає, що ми знову стали друзями чи принаймні союзниками. Ми просто уклали тимчасове перемир'я. Як і раніше, ми ненавидимо і альвів, і дварків, а вони – нас.

Шелестов обхопив голову лапами.

– Це жахливо! Світ зовсім збожеволів. Як це могло статися?

– Не знаю, Григорію. Та мені ясно одне: в цьому божевільному світі ти чужий. – Я ді-

став з кишені пластиковий пакет, який передав мені Сігурдсон, і вручив його альву. – Тут є все необхідне, щоб ти став повноправним власником „Валькірії”. Лайф дарує її тобі. Ми домовилися з командуванням, що тебе доставлять до Зорі Дашкова й пересадять на яхту. А далі роби, як знаєш. Але моя тобі порада: тікай геть. Корабель, що доставить тебе до яхти, наповнить її паливні баки, і дейтерію тобі вистачить на десяток тисяч парсеків. Там, на диску, що лежить у пакеті, є повний каталог усіх відомих планет, придатних для людського життя – і, відповідно, для альвійського. У радіусі десяти кілопарсеків їх чимало, і більшість з них незаселені. Вибирай на свій розсуд, яку хочеш, і живи там. На „Валькірії” встановлений досить потужний конвертор, здатний відфільтровувати зі звичайної води важку, а вже з неї добувати дейтерій. Отож енергії тобі вистачить до кінця твоїх днів. Це все, чим ми можемо тобі допомогти.

Альв задумливо повертів у лапах пакет, навіть не зазирнувши в нього. Відтак сумовито поглянув на мене:

– Ти сказав: багато придатних для життя, але незаселених планет. А ми воюємо один з одним. Навіщо? Що нам заважає бути братами?

Я відвів очі.

– Ти запитуєш про такі речі, на які я сам не знаходжу відповіді.

Так і не розкривши пакета, альв сунув його в кишеню своїх шортів:

– Я, мабуть, скористаюсь твоєю порадою. Сховаюся десь на незаселеній планеті, але не назавжди. Мені потрібен час, щоб добре все обміркувати, а вже потім я повернуся до своїх братів-альвів і спробую напоумити їх.

– Тебе спіткає доля Ахмада, – сказав я. – Для своїх ти будеш таким же зрадником, як і він.

– Ні, – рішуче хитнув він головою. – Я не такий, як Ахмад. Він був з іншими расами і проти вас, а я буду з альвами, але за людей.

Я зітхнув:

– Що ж, хай тобі щастить.

Зрозумівши, що я збираюся йти, альв не-сміливо простягнув мені свою лапу.

– Прощавай, друже-чоловіче.

Після деяких вагань я обережно потис його лапу... Ні, все-таки руку.

– Прощавай, друже-альве.

ЕПІЛОГ

У Парижі був ясний весняний ранок. Дув свіжий прохолодний вітерець, розвіваючи над Елізейським палацом два прапори: синьо-біло-червоний триколон Франції та блакитне полотнище, всіяне золотими зірками, – символ Земної Конфедерації. А біля парадного входу до палацу на флагштоках майоріли прапори всіх восьми вільних від чужинців людсь-

ких планет, починаючи з Терри-Галлії і закінчуючи лише недавно відвойованою Мельпоменою.

Трохи осторонь, на дев'ятому флагштоку, висів приспущений і пов'язаний чорною траурною стрічкою прапор Країни Хань. На цій смертельно пораненій планеті ще продовжувалися рятувальні роботи, за минулий місяць галлійським космічним піхотинцям вдалося відшукати й евакуювати понад два мільйони вцілілих ханьців, проте майже всі вони були вражені променевою хворобою.

Ми з імператором Магаварші Падмою XIV стояли вдвох на площі перед палацом. До початку першого пленарного засідання Асамблеї Людських Світів залишалось понад дві години, отож ми нікуди не квапилися і просто насолоджувались чудовим весняним ранком.

– Вісім планет, – задумливо мовив імператор. – Всього вісім людських планет, двадцять один мільярд людей. А проти нас – три з половиною трильйона чужинців і кілька тисяч населених ними світів. Сили нерівні, але ми вистоїмо. Ми мусимо вистояти, бо ми люди. Є ще двадцять мільярдів наших побратимів, що, як і раніше, скніють у неволі. Незабаром ми звільнимо їх, і вони приєднаються до нашої співдружності. Нас чекає довгий та важкий шлях, але врешті-решт ми знову станемо наймогутнішою в Галактиці расою. Неодмінно станемо, я в це вірю.

– Я теж вірю, сер, – сказав я. – Але ви неправильно порахували. Зараз у нас дев'ять планет, а не вісім. Землю ми теж заселимо, обов'язково. Я впевнений, що кожна планета вважатиме за честь зробити свій внесок у відродження Землі. Наприклад, Терра-Галлія цілком здатна відрядити сюди чотириста чи навіть п'ятсот мільйонів своїх громадян. А наша Магаварша – хоч цілий мільярд. І нікого не доведеться примушувати... – Тут я трохи завагався. – Сер, я дуже люблю нашу планету, вона моя батьківщина. Але якщо мені запропонують стати громадянином Землі, я погоджуся.

Імператор усміхнувся й запитав:

– Не проти прогулятися зі мною, капітане?

– Із задоволенням, – відповів я. – Давно хоті пройтися Елізейськими полями.

А подумки додав: з Рашеллю. Вона обіцяла мені цю прогулянку, обіцяла показати всі визначні пам'ятки столиці Франції. Однак зараз її не було на Землі. Три тижні тому вона полетіла на Терру-Галлію до матері, але дала слово повернутися. Я дуже сумував за нею...

Ми проминули сад перед палацом і рушили по парк-променад до перехрестя з фонтанами, що звалося Круглою площею.

Париж належав до тих декількох десятків найдавніших земних міст, що їх габбари залишили майже в повній недоторканності і не перебудували на свій манер. Вчинили вони так зовсім не з поваги до багатьох тисячоліть

людської історії і не з любові до наших пам'ятників архітектури, а саме для того, щоб зайвий раз наголосити: саме їм, габбарам, належить найстаріша в Галактиці планета, прабатьківщина людства – колись наймогутнішої з галактичних рас.

Якийсь час ми з імператором йшли мовчки, захоплено роззиралися довкола і намагалися не зважати на охоронців, що мов тіні супроводжували нас. Від їх постійної присутності було трохи незатишно, однак цього вимагали правила безпеки. Штучно викликана пандемія за шість днів винищила майже все габбарське населення Землі, але деяким чужинцям вдалося врятуватися й сховатися в густих лісових масивах – переважно в джунглях Африки, Індії та Центральної Америки, у сельві Амазонки, а також у тайзі Росії та Канади. За приблизними оцінками їх залишилося кількадесят тисяч, і зараз на них полювали спеціальні загони командос (на жаль, іноді вони відстрілювали ні в чому не винних земних горил, приймаючи їх за ворога). На території Західної Європи поки жодного вцілілого габбара не було виявлено, а проте люди були насторожі.

– Сер, – нарешті запитав я, – чому ви все-таки очолили уряд? Адже ви самі казали, що категорично проти зміцнення імператорської влади.

– Тепер це не має значення. Імператорської влади однаково вже не буде.

– Ви хочете проголосити Республіку?

– Ні, капітане. Усе набагато простіше й водночас сумніше. Монархії на Магаварші не буде, оскільки не буде самої Магаварші. Я збагнув це відразу, коли довідався, що наша планета не єдина мета галлійців. Тому й погодився очолити уряд.

– Перепрошую, сер? – розгублено мовив я. – Як це не буде Магаварші?

– Дуже просто: нам не вдасться її втримати. Це було зрозуміло від самого початку. Тож я не помилявся, кажучи вам про вісім, а не дев'ять людських планет.

– Але... чому?

– Ви ж військовий, капітане, самі здогадайтеся. Пам'ятаєте, ви говорили мені, що чудово знаєте, скільки зірок знаходиться в радіусі світлового року від Магаварші?

– Авжеж, – машинально відповів я, а усвідомивши, що з цього випливає, мало не спіткнувся на рівному місці. – Так он воно що!

– У тім-то й річ, – підтвердив імператор. – Магаварша розташована занадто близько до центру Галактики, де щільність зірок дуже велика. Заблокувавши дром-зону в нашій системі, ми аж ніяк не вбережемо себе від загрози вторгнення. Ворог, не докладаючи надмірних зусиль, збере великий флот в околицях однієї з найближчих зірок і атакуватиме нас звідти. Кілька світлових місяців – це не кілька світлових років. От, скажімо, Зоря Ролана, найближча сусідка Дельти Октанта, розташована на

відстані півтора парсека від Терри-Галлії. Це приблизно п'ять-шість років польоту для швидкісних корветів та легких крейсерів, десять років – для кораблів середнього класу і понад п'ятнадцять – для надважких лінкорів та бойових станцій. Ви не станете заперечувати, що за такої тривалості польоту говорити про масовану атаку просто нереально. У нашому ж регіоні зовсім інша ситуація.

– Тепер ясно, – кивнув я. – Правда, можна заблокувати дром-зони всіх найближчих зірок... Хоча ні, їх забагато. Це буде марнотратством.

– А до того ж небезпечним марнотратством. Як я розумію, ретельно вивчивши структуру заблокованої дром-зони, можна розгадати механізм дії цього блокування.

Ми вже проминули Круглу площу і тепер прямували до Тріумфальної арки, що бовваніла ген попереду. Над нами кружляв флаєр нещодавно відновленої і ще нечисленної Федеральної Поліції Землі.

– Отже, – промовив я, – Магаваршу від початку вважали своєрідним донором, джерелом людських ресурсів для інших планет?

– Саме так, капітане. Це не дуже приємно, але з цим треба змиритися. Протягом одного чи двох років усе населення Магаварші буде евакуйоване, після чого флот Терри-Галлії розблокує дром-зону й залишить систему. Ну, зрозуміло, ми заберемо із собою все, що тіль-

ки зможемо забрати. А що залишиться... те вже належатиме нашим нащадкам. Рано чи пізно людство відновить свою колишню могутність і повернеться на всі планети, яке воно мусило покинути.

– Ми переселимося на Землю?

– Не всі. У відродженні Землі мають взяти участь усі людські планети – певна річ, кожна в міру своїх можливостей. А у зв'язку з загибеллю Країни Хань основне навантаження припаде на Магаваршу та Терру-Галлію. Точні квоти будуть предметом обговорення на Асамблеї. Гадаю, наша складатиме близько мільярда, а галлійців, як ви й припускали, від чотирьохсот до п'ятисот мільйонів. Інші наші співвітчизники будуть розподілені по інших планетах. Однак усі триста п'ятдесят мільйонів мешканців Полуденних, це вже точно вирішено, переселяться на Землю, в Північну Америку, де, власне, знаходяться їхні історичні корені. Отож можете вважати, що ваше бажання стати громадянином Землі задоволене.

– Ну а ви?

Падма скоса глянув на мене:

– Кого ви маєте на увазі: мене особисто чи всю імператорську родину?

– А хіба є якась різниця?

– Є, і дуже істотна. Вся моя рідня перебереться на Землю, а Саті стане конституційним монархом Королівства Індія. Я ж залишуся на Магаварші.

– Як так?

Імператор зупинився, повернувся до мене й пильно подивився мені в очі.

– Бо в мене немає іншого виходу, капітане Матусевич. Особисто я, хоч як би не було мені боляче розставатися з рідною планетою, все-таки волів би оселитися на Землі. На жаль, це неможливо. На Магаварші знайдеться чимало старих, які не захочуть нікуди їхати, а силувати їх ніхто не стане. Гадаю, таких буде до ста тисяч. Від голоду вони не помруть: залишкових ресурсів економіки п'ятимільярдної планети вистачить, щоб прогодувати сотню тисяч людей протягом кількох десятиліть. Але я не зможу кинути їх напризволяще. Я їхній імператор і мушу zostаватися з ними до кінця. Як капітан останнім залишає свій корабель, так і я маю стати останньою людиною, що залишить Магаваршу.

– А якщо нападуть Чужі?

– Все залежатиме від них. Якщо не чіпатимуть нас, ми змиримся з їх присутністю. Якщо полізуть до нас, будемо воювати... поки не поляже останній старий. Майбутнє покаже.

У цей момент крім поліцейського флаєра над нами з'явився ще один – з емблемою Корпусу космічної піхоти. Зробивши коло, він приземлився прямо посередині авеню, метрів за двадцять від нас. Його дверцята тієї ж миті розчахнулися, і з кабіни вистрибнула тендітна дівоча постать з розтріпанним білявим волоссям.

– Рашель! – радісно вигукнув я.

Дівчинка бігцем кинулася до мене. Я квапливо рушив їй назустріч, а за спиною почув слова імператора:

– Здається, я тут уже зайвий.

Зустрівшись з Рашеллю, я підхопив її, легку як пір'їнку, на руки.

– Привіт, люба!

– Здрастуйте, дядечку Стефане, – відповіла вона, поцілувавши мене в щоку. – Я так за вами скучила!

– Я теж скучив за тобою. Коли ти повернулася?

– Оце щойно з корабля. Я попросила дядька Клода не попереджати вас. Хотіла зробити вам сюрприз.

– Чудовий сюрприз, Рашель!

Я поставив її на землю й озирнувся, щоб вибачитися перед імператором за свою поведінку. Але було пізно: Падма вже сідав у поліцейський флаєр, що всю дорогу супроводжував нас. Привітно помахавши нам рукою, він зачинив дверцята, машина знялася в повітря й полетіла назад до Елізейського палацу.

Тим часом з флаєра, на якому прибула Рашель, вийшла висока світловолоса жінка й несміливо підійшла до нас. Коли вона наблизилась, я упізнав її по тій фотографії, яку бачив у капітанській каюті „Зорі Свободи”. Жінка дивилася на мене широко розплющеними синіми очима, а на її гарному обличчі,

такому схожому на личко Рашелі, застиг безмірний подив упереміш з переляком, ніби вона побачила воскреслого небіжчика. Власне, певною мірою так воно й було...

– Це моя мама, – сказала Рашель. – Її звать Луїза. Я їй багато про вас розповідала. На жаль, вона зовсім не розуміє англійської.

– Нічого, – відповів я ламаною французькою. – За цей час я трохи навчився говорити по-вашому. Добридень, мадам Леблан.

– Добридень, месьє Матусевич, – сказала вона тремтливим від хвилювання голосом. – Знаєте, я... я вже бачила ваші знімки. Проте не думала, що ви... що ви такі схожі...

– Мамо! – докірливо перебила її Рашель. – Я ж просила тебе!

Я звичним жестом скуйовдив її волосся.

– Все нормально. Я вже знаю.

– Знаєте? Хто вам сказав? Дядько Клод?

– Ні, я дізнався ще раніше. До того як ти сховала своє сімейне фото. До речі, навіщо ти це зробила?

Рашель нерішуче переступила з ноги на ногу.

– Я боялася, що ви... що ви неправильно зрозумієте. Тоді, в аеропорту, я підійшла до вас, бо ви... ну, схожі на тата. Але потім... пізніше я зрозуміла, що ви мені дуже подобаетесь. Не через вашу схожість, а просто... просто...

– Просто тому, що я – це я. Так?

– То ви не ображаєтесь?

– Ніскілечки.

Личко Рашелі осяяла щаслива усмішка.

– Тоді все гаразд. Справді гаразд. Ви йдете до Тріумфальної арки?

– Ну, власне, збирався.

– То ходімо разом. Я теж хочу на неї подивитися. І прогулятися по Площі Зорі. – Рашель схопила мене і свою матір за руки. – До речі, дядьку Стефане, ви знаєте, яка її повна назва? La Place de l’Etoile de Charles de Gaulle. Останнє слово звучить як назва нашої планети, але тут це прізвище одного чоловіка. Одного з найвизначніших людей в історії Франції. Матуся каже, що він наш далекий предок. Правда, мамо?

Луїза Леблан підтвердила це, і ми, тримаючись за руки, неквапно рушили Елізейськими полями до Площі Зорі Шарля де Голля.

Люди знову йшли по Землі. По Землі своїх предків, по своїй щойно звільненій батьківщині. А над Землею сяяло блакиттю небо – чисте, мирне та вільне. Небо, що належало людству.

Відтепер і назавжди.

Автор дякує за допомогу та численні консультації Владиславу КОБИЧЕВУ, чий глибокі знання в галузі астрономії й астрофізики виявилися воістину безцінними, а також Володимирі ПУЗІЮ, який розробив біологічну класифікацію всіх неземних рас, що згадуються в цій книжці.

Літературно-художнє видання

Олег Авраменко

ЖМЕНЯ ВІЧНОСТІ

**Відповідальна за випуск *Н. Кудринецька*
Верстка *К. Павлюков***

Підписано до друку 21.04.2004.

Формат 70x90/32.

Умовн. друк. арк.10,53. Обл. вид. арк. 8,46.

Гарнітура SchoolBook. Друк офсетний.

Наклад 2 000 прим.

Зам. № 1497

**Надруковано у ТОВ “Фактор-Друк”,
вул. Саратівська, 51.
Тел. (0572) 175-185, 175-356.**

**ТОВ “Джерела М”, 04071, м. Київ, а/с 110.
Телефон для оптових покупців: (044) 467-50-24**

ЗЕЛЕНИЙ
ПЕС

Вперше в Україні
щомісячний
літературно-художній
журнал
«Реальність фантастики»

Передплатний індекс 08219

ISBN 966-7831-62-0

9 789667 831622

e-mail: irakly@rf.com.ua